

'ΕΡΩ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2010 / ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ-ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΣΙΩΝ ΜΑΣ / ΤΙΜΗ: 4 ΕΥΡΩ

ΤΕΥΧΟΣ 1 |

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ ΓΡΑΦΟΥΝ

π. Γεώργιος Μεταλληνός
**ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΣΗΜΑΣΙΑ**

Βασίλειος Γιούλτσης
**ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ
ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ**

Άγιορείτες Πατέρες
**ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ ΤΩΝ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ**

Μανόλης Δρεττάκης
**ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΙΜΟΥ**

Κωνσταντίνος Χολέβας
**Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΟ-
ΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ**

Νικόλαος Παπαδόπουλος
ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ... ΧΩΡΙΟ!

Γεώργιος Καμπούρης
**Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΛΪΣΙΟΣ ΜΕ
ΕΒΓΑΛΕ ΑΠΟ ΛΑΙΞΕΟΔΟ**

Προσκυνήτρια Α.Π.
**ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΙ
ΑΓΝΩΣΤΟ ΘΑΥΜΑ**

Κωνσταντίνος Γανωτής
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ ΜΑΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ
-ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗ-
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ
-ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΝ ΜΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ
Παπαδόπουλος Θεόφιλος, Πρόεδρος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
Βαλκάνος Γεώργιος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
Γαλανόπουλος Χρήστος
Θανάσουλαις Δήμος
Λουμάκος Παναγιώτης
Μπόικας Γεώργιος

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ
Παπαδόπουλος Θεόφιλος
Βαλκάνος Γεώργιος

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ
Βαλλιότης Γεώργιος
Γιακουμής Παναγιώτης
Τζίκα Δήμητρα

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
Βεζυργενίδης Χαράλαμπος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Γαλανόπουλος Χρήστος
Λουμάκος Παναγιώτης

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Έσωτερικοί: 20 Εύρω, Έξωτερικοί: 40 Εύρω

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ
Eurobank

IBAN: GR4002603220000140200352972

ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ:
Μοναστηρίου 225, Μενεμένη, ΤΚ 54628
Τηλ.: 2310 552207, τηλεομ.: 2310 552209

Διαδίκτυο: www.enromiosini.gr

Ηλεκτρ. ταχυδρομείο:
contact@enromiosini.gr

**Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν την
εύθύνη για τις απόψεις τους.**

ISSN: 1792-2828

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Σὺν Θεῷ, τὸ πρῶτο τεύχος τῆς Ε.Ρ.Ω εἶναι γεγονός. Γιὰ ἓνα Σωματεῖο ποῦ ἀπέκτησε ὑπόσταση μόλις πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες, ἡ τακτικὴ ἔκδοσις ἐνδὸς περιοδικοῦ εἶναι ἀναμφίβολα ἓνα δύσκολο ἐγχείρημα. Εἶναι ὅμως καὶ ἀπαραίτητο ἀφοῦ θὰ ἀποτελεῖ ἐλπίζουμε μίαν οὐσιαστικὴ μορφή ἐνημέρωσης, προβληματισμοῦ καὶ ἐπικοινωνίας τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα μελῶν, φίλων ἀλλὰ καὶ ὄσων συμμερίζονται τὴς ἀρχῆς καὶ ἀνησυχίας τῆς «Ἐνωμένης Ρωμηοσύνης».

Μὲ μεγάλη χαρὰ εἶδαμε ἀρωγούς μας στὴν προσπάθειά μας αὐτῇ, ἀπὸ τὸ πρῶτο κιόλας τεύχος, μίαν σειρὰ ἀπὸ ἀξιολογότατους πνευματικοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἔσπευσαν νὰ μᾶς ἐμπιστευθοῦν τὰ πρωτότυπα καὶ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέροντα ἄρθρα τους. Τοὺς εἴμασθε εὐγνώμονες καὶ εὐελπιστοῦμε ἡ πορεία τοῦ περιοδικοῦ μᾶς νὰ δικαιώσῃ αὐτὴ τους τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν τιμὴ ποῦ μᾶς κάνουν.

Μέλημά μας εἶναι μέσα ἀπὸ τὴς σελίδες τῆς Ε.Ρ.Ω νὰ προβάλλεται τὸ «Καλό», νὰ ἀναδεικνύονται ἀτομικὲς ἢ συλλογικὲς προσπάθειες ποῦ κατατείνουν στὴν ἐνότητα καὶ ἐνίσχυση τοῦ Ἔθνους μας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπισημαίνονται τὰ προβλήματά του, χωρὶς ὅμως διάθεσις μεμψιμοιρίας παρὰ μόνον ὡς κέντρισμα γιὰ τὴν ἀνάληψη ἀποτελεσματικῶν δράσεων. Στὴ γνωριμία μας μὲ τὴ Ρωμηοσύνη, τὴν Ἱστορία τῆς καὶ τὴς προοπτικὲς τῆς θὰ ἀφιερώνεται ἄλλο ἓνα κομμάτι τῆς ὕλης τοῦ περιοδικοῦ, ὅπως φυσικὰ καὶ στὴν Πίστιν μας τοῦ Χριστοῦ τὴν Ἁγία, ποῦ ἕως σήμερα μᾶς διεφύλαξε καὶ μᾶς ἐνισχύει ἀτομικὰ καὶ συλλογικὰ.

Ἡ Ε.Ρ.Ω φυσικὰ εἶναι ἀνοικτὴ καὶ στὴς προτάσεις τῶν ἀναγνωστῶν τῆς, στὰ ἄρθρα τους καὶ στὴν κριτικὴ τους, γιὰτὶ Ἐνωμένη Ρωμηοσύνη εἶναι τὸ Ἐμεῖς καὶ ὄχι τὸ Ἐγὼ καὶ μόνον μέσα ἀπὸ τὴ συλλογικὴ συμμετοχή, τὸ Ὅμοῦ, μποροῦνε νὰ ἐπιτευχθοῦνε οἱ στόχοι τῆς.

Ἀπὸ τῆς σύνταξης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ-ΜΑΡΤΙΟΥ 2010

π. Γ. Μεταλληνού ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΡΩΜΗΟΣ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΣΗΜΑΣΙΑ

Γιά τό όνομα Ρωμής υπάρχει μεγάλη σύγχυση, σ' έκείνους φυσικά πού έρσιτευχνικά άσχολόνται με τήν ιστορία... **Σελ. 6**

Βασ. Γιούλτσι ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Υπάρχουν στήν παράδοση της Έκκλησίας λεπτομέρειες, ή κατανόηση τών όποιών είναι δύσκολη και συχνά οδηγεί σε παρερμηνείες... **Σελ. 9**

Μαν. Δρεττάκη ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΕ- ΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΑΛΘΥΣΜΟΥ

Στό άρθρο αυτό θά εξετάσουμε τίς μεταβολές του πληθυσμού της χώρας κατά άηηκοότητα τή διετία 2007-2009. **Σελ. 23**

Νικ. Παπαδοπούλου ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ...ΧΩΡΙΟ!

Τόν Σεπτέμβριο του 2008 βρέθηκα στόν Ανατολικό Πόντο και συγκεκριμένα στους νομούς Τραπεζούντας και Αργυρουπόλεως (Γκιουμουσχανέ). **Σελ. 44**

Τερομ. Άρσενίου, Τερομ. Γρηγορίου, Τερομ. Εύθυμίου Άγιορειτών

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

... γιά τό θέμα τών μεταφράσεων τών λειτουργικών κειμένων σέ γλώσσα πύο προσιτή... **Σελ. 60**

ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΤΡΙΜΗΝΟΥ

ΤΗΣ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗΣ

- σ. 6 Τό όνομα «Ρωμής» και ή ιστορική του σημασία, π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού

ΟΡΘΟΔΟΞΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

- σ. 9 Χριστιανισμός και θεσμικές μεταβολές, Βασιλείου Γιούλτσι, Καθηγητού
- σ. 13 Ό γέροντας Παΐσιος με έβγαλε από άδιεξοδο, Γεωργ. Καμπούρη, Σχη (ΠΒ)
- σ. 17 Ένα μεγάλο και άγνωστο θαύμα, Προσκυνητήρια Α.Π.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΝΕΟΤΗΤΑ

- σ. 23 Μεγάλες μεταβολές στή σύνθεση του πληθυσμού της χώρας τή διετία 2007-2009, Μανóλη Γ. Δρεττάκη, Καθηγητού
- σ. 30 Η Παράδοση της Ρωμιοσύνης και οι νέοι μας, Κων. Χολέβα, Πολ. Έπιστήμονος
- σ. 33 Πρός τούς έφήβους μας, Κων. Γανωτή, Φιλολόγου-Συγγραφέα

ΓΛΩΣΣΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ - ΠΑΡΑΔΟΣΗ - ΤΕΧΝΗ

- σ. 35 Greeklish: Η γλώσσα τών νέων μας στό Διαδίκτυο, Σεραφεύμ Κωνσταντίνου, Φιλολόγου
- σ. 38 Έστορικό έπιτεολόγιο Ιανουαρίου-Μαρτίου
- σ. 44 Ψάχνοντας τό... χωριό, Νικολάου Παπαδοπούλου

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ

- σ. 53 ΟΔΕΓ: Όργανισμός γιά τή Διάδοση της Έλληνικής Γλώσσας
- σ. 56 Έντονεν ή Ποντιακή Wikipedia
- σ. 58 Θελει άρετήν και τάλημν ή έλευθερία, Χρ. Άμ. (Φοιτητριάς) Έατρικής Α.Π.Θ)
- σ. 60 Περί μεταφράσεων τών Λειτουργικών Κειμένων, Τερομονάχου Άρσενίου, Τερομονάχου Γρηγορίου, Τερομονάχου Εύθυμίου, Άγιορειτών

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Στις εποχές μας είναι γεγονός ότι περνούμε μία πρωτοφανή κρίση. Μεγάλος είναι ο πόνος μας να βλέπουμε, σε άνησυχητικά ύψηλό ποσοστό, τον λαό μας, τον προικισμένο με τόσα χαρίσματα από τον Θεό, να έχει χάσει τον δρόμο του και τους νέους μας, χωρίς αξίες και ιδανικά, να παραπαίνουν μέσα στο σκοτάδι των παθών τους και άρκετοί, τελικά, να καταστρέφονται.

Παρά ταύτα, μέσα στην πανθομολογούμενη κρίση, διαπιστώνει κανείς εύκολα ότι υπάρχει μετάνοια και ότι υπάρχουν αξιόλογοι άνθρωποι, με πνευματική ζωή, με ικανότητες και διάθεση να βοηθήσουν, αλλά αγωνίζονται μεμονωμένα.

Μετά από σκέψεις πολλές, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι, αν ήταν δυνατό να συνεργασθούν όσοι πιστεύουν στις αξίες θα μπορούσε, σὺν Θεῷ, να αλλάξει η γενικότερη νοοτροπία και πορεία μας. Όλοι ἐπιζητούν αυτήν την ενωμένη προσπάθεια, αλλά πώς θα γίνη πραγματικότητα;

Έτσι προχωρήσαμε στη σύσταση και ὀργάνωση αὐτοῦ τοῦ Σωματείου, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ μέλη πού τὰ συνδέει ἡ ἀγάπη γιὰ τὶς ἀξίες μας, χωρὶς τὶς ὁποῖες δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξουμε ὡς ἄτομα ἐλεύθερα καὶ ὡς Ἔθνος. Πιστεύουμε στὴ δύναμη τῆς ἐνότητος καὶ θεωροῦμε ὅτι οἱ ἀξίες αὐτὲς εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Γένους μας. Ἄν τὶς κρατήσουμε θὰ μᾶς διαφυλάξουν. Καὶ ἂν τὶς ἀπεμπολήσουμε θὰ χαθοῦμε.

Βάσει τοῦ καταστατικοῦ του οἱ σκοποὶ τοῦ Σωματείου εἶναι: Ἡ βαθύτερη γνώση,

ἡ βίωση, ἡ προάσπιση καὶ ἡ προβολὴ τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν πού συνθέτουν τὴν ταυτότητά μας καὶ χαρακτηρίζουν τὴν ἰδιοπροσωπεΐα μας ὡς Ὁρθόδοξων Ἑλλήνων.

Οἱ ἀξίες αὐτὲς εἰδικότερα εἶναι:

> Ἡ μακράϊωνη, πολυκύμαντη καὶ ἐξόχως διδακτικὴ ἱστορία μας.

> Ὁ θεσμός τῆς οἰκογένειας, πού ἀποτελεῖ τὸ κύτταρο τοῦ κοινωνικοῦ σώματος καὶ τὴν «κατ' οἶκον Ἐκκλησίαν».

> Ἡ ἀπαράμιλλη ἑλληνικὴ γλῶσσα, στὴν ὁποία κατὰ θεῖα πρόνοια γράφτηκε τὸ Εὐαγγέλιο τῆς ἀποκαλυφθείσας Ἀλήθειας καὶ ἡ Ἑλληνοχριστιανικὴ παιδεία.

> Ἡ Ἑλληνορθόδοξη παράδοσή μας, πού ἀποτελεῖ τὴ μνήμη τοῦ λαοῦ.

Τὸ Σωματεῖο δὲν σχετίζεται μὲ κανένα τρόπο μὲ τὴν πολιτικὴ. Ἀπὸ τὸ καταστατικὸ του δὲν γίνονται δεκτὰ ὡς μέλη πολιτικὰ πρόσωπα, ὅσο διάστημα ἀσχολοῦνται μὲ τὴν πολιτικὴ. Τηρεῖ τούς νόμους, σεβεται τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα καὶ υἰοθετεῖ ἀπόλυτα τὰ χρηστὰ ἤθη. Δὲν εἶναι ἀνταγωνιστικὸ ἢ ὑποκατάστατο ἄλλων κρατικῶν θεσμικῶν ὀργάνων ἢ πολὺ περισσότερο ἐκκλησιαστικῶν. Δὲν ἔχει κληρικούς ὡς μέλη οὔτε ναοὺς. Ἄν μιλήσει ἢ γράψει γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία θὰ εἶναι μόνο γιὰ νὰ καταδείξῃ ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος λιμένας τῆς σωτηρίας μας καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ Γένους μας.

Δέν είναι ένα νέο ιδεολογικό ρεύμα ούτε ένα διαφορετικό κοινωνικό σύστημα ούτε μία οργάνωση κοινωνική, πολιτική ή θρησκευτική. Είναι ένα απλό κέντρο, πού αποβλέπει στην από κοινοῦ μελέτη καί προβολή τῶν πνευματικῶν μας ἀξιών, μέ νόμιμο καί δημοκρατικό τρόπο καί μέ κάθε σύγχρονο μέσο ἐπικοινωνίας (ραδιόφωνο, τηλεόραση, ἐκδόσεις, διαδίκτυο, ἐκδηλώσεις). Μέ ἀπώτερο σκοπό νά δώση ἐλπίδα, ἰδανικά καί ὄραμα στους νεοέλληνες, μέσα ἀπό τήν παιδεία, τή σωστή ἐνημέρωση καί τήν προβολή ὑγιῶν προτύπων, μέ κεντρικό στόχο τή βοήθεια τῆς οἰκογένειας καί τῆς νεότητος.

Ἡ προσπάθεια εἶναι ἐγγενής. Βγαίνει ἀπό τὰ σπλάχνα τοῦ λαοῦ μας, ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τίς ἀξίες του καί θέλει τήν ἐνότητά του. Αὐτό βεβαιώνει καί ἡ πρόθυμη καί ἀθρόα συμμετοχή ὅσων πληροφοροῦνται γιά τὸ Σωματεῖο.

Τὸ ἰδιαίτερο γνώρισμα αὐτοῦ τοῦ φορέα εἶναι ἡ συνεργασία, ὁ συντονισμός καί ἡ προβολή τοῦ ἔργου καί ἄλλων Ἰδρυμάτων, Συλλόγων, Σωματείων, Ἐνώσεων, Ὄργανισμῶν καί προσώπων, οἱ ὁποῖοι συμφωνοῦν μέ τὸ πνεῦμα καί τούς σκοπούς του, μέ σκοπό τήν ἀφύπνιση καί τή στροφή πρὸς τίς ἀξίες μας. Θά προσπαθήσῃ νά διακονήσῃ τήν πολυπόθητη ἐνότητά μας σάν τόν ταπεινὸ πηλὸ πού συνδέει τίς πέτρες τῆς οἰκοδομῆς.

Δέν θά εἰσελθούμε σὲ πολεμική μέ τὸ κακὸ οὔτε σὲ ἀντιπαραθέσεις καί ἀντεγκλήσεις. Ἀλλὰ σύνθημά μας εἶναι:

«Νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν», ἡ ἀπλοῦστερα, νά πληθύνῃ τὸ καλὸ μέ καλὸ τρόπο γιὰ νά ἐξαφανισθῇ τὸ κακόν.

Οἱ ἀρχές καί ὁ σκοπὸς τοῦ Σωματείου εἶναι στοιχεῖα σταθερά καί ἀμετάτρεπτα, ἀλλά ὁ τρόπος, τὰ μέσα καί οἱ ἐνέργειες ἐκπληρώσεως αὐτῶν ὑπόκεινται σὲ διάλογο καί κριτική. Κατοχυρώνεται ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων καί υἱοθετοῦνται προτάσεις συντελεστικές τῶν στόχων τοῦ Σωματείου.

Στὸ Σωματεῖο δύνανται νά προσφέρουν ἀνιδιοτελῶς ὡς φίλοι ἢ συνεργαζόμενοι, τίς ὑπηρεσίες τους καί πρόσωπα ἱκανά καί κατάλληλα, τὰ ὁποῖα δέν ἀνήκουν μέν σ' αὐτὸ ἀλλά ἐνστερνίζονται τούς σκοπούς του.

Γιά ὅσους ἐπιθυμοῦν τὴν ἐπικοινωνία, τὴν συνεργασία, τὴν ἐνημέρωση ἀπὸ καί πρὸς τὸ Σωματεῖο καί τὴν ὑποβολὴ προτάσεων γιὰ τὸ γενικώτερο καλὸ, ἄς ἀπευθύνονται:

Γραφεῖα Θεσσαλονίκης:

Μοναστηρίου 225, Μενεμένη,
ΤΚ 54628, τηλέφωνο: 2310 552207,
τηλεμοιότυπο: 2310 552209

Γραφεῖα Ἀθηνῶν:

Λουκᾶ Μπέλλου 3, Ἀμπελόκηποι,
ΤΚ 11524, τηλέφωνο/τηλεμοιότυπο:
2106930355

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Τά ἀρχικά τοῦ συνθέτου ὀνόματος Ἐνωμένη Ρωμοσύνη σχηματίζουν τή λέξη ἐρῶ, ἡ ὁποία εἶναι ὁμόπικη δύο ρημάτων: Τοῦ ἐρῶ πού σημαίνει ἀγαπῶ πολύ καί τοῦ μέλλοντος τοῦ ρήματος λέγω, πού σημαίνει θά πᾶ.

Εἶναι καί τά δύο ρήματα ἑλληνικότατα, ἀρχαιοπρεπέστατα, εὐπικα, ποιητικά καί πολύ ἐκφραστικά, γι' αὐτό ἐπελέγησαν ὡς τίτλος τοῦ περιοδικοῦ μας.

Ἐπειδή δηλαδή ἀγαποῦμε, ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες, τίς ἀξίες μας, τό Σωματεῖο μας θά μιλήσει γι' αὐτές μέσω τοῦ περιοδικοῦ, Ἐρῶ.

«Ἡ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ παρατηρουμένη πνευματικὴ κρίσις ἄραγε δέν εἶναι προετοιμασία πρὸς μίαν νέαν μεγάλην ἀναγέννησιν;»

(Γέρον Σωφρόνιος τοῦ Ἑσσεξ)

π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΡΩΜΗΟΣ ΚΑΙ
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΣΗΜΑΣΙΑ

Γιὰ τὸ ὄνομα Ρωμηός (=Ρωμαίος) ὑπάρχει μεγάλη σύγχυση, σ' ἐκείνους φυσικά πού ἐρασιτεχνικά ἀσχολοῦνται μέ τήν ἱστορία, ἐνῶ ὅσοι ἔχουν τίς ἐπιστημονικές προϋποθέσεις μποροῦν νά κατανοήσουν τήν ἔννοια καί ἱστορική σημασία τῶν ἐθνικῶν μας ὀνομάτων.

Τό ὄνομα «Ἕλλην» εἶναι τὸ κυριότερο ὄνομα τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἔννοιά του ὁμως ποικίλλει κατά περιόδους καί ἄλλοτε εἶναι φυλετική καί ἄλλοτε ἐθνική ἢ πολιτιστική ἢ θρησκευτική, στούς τελευταίους δέ αἰῶνες καθαρά ἐθνική.

Εἶναι ὁμως γεγονός, ὅτι (κατά τόν Ἀριστοτέλη) ἀρχαιότερο εἶναι τὸ ὄνομα Γραικός γιὰ τὸ ἔθνος μας καί μέ αὐτό μας ὀνόμαζαν οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι. Ἀπό τόν 8ο αἰῶνα (Καρλομάγνος καί τὸ περιβάλλον του) τὸ ἀνατολικό μέρος τῆς αὐτοκρατορίας («Βυζάντιο») ὀνομαζόταν Γραικία καί οἱ κάτοικοί της Γραικοί, ἀλλά μέ μειωτική ἔννοια (αἰρετικοί καί κίβδηλοι). Τό ὑβριστικό αὐτό ὑπόβαθρο διατήρησε τὸ ὄνομα αὐτό στά χεῖλη τῶν δυτικῶν ὡς τόν αἰῶνα μας. Ἐνῶ, λοιπόν, καυχόμεθα καί γιὰ τὸ ὄνομά μας αὐτό (Γραικοί), ὅταν χρησιμοποιεῖται σέ δυτικά κείμενα (παλαιότερα), πρέπει νά γνωρίζουμε τήν ἀληθινή του σημασία.

Τό ὄνομα Γραικός στή Δύση, ἀπό τόν 8ο αἰῶνα, δηλώνει τόν μὴ γνήσιο Ρωμαῖο, διότι τὸ ὄνομα Ρωμαῖος διεκδικοῦσε ὁ Φραγκολατινικός κόσμος. Τό 962 ἰδρύθηκε ἀπό τοὺς ἀπογόνους τοῦ Καρλομάγνου, τοῦ μεγαλυτέρου ἐχθροῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ «Ἁγία Ρωμαϊκή αὐτοκρατορία τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους», ὑποκαθιστώντας (θε-

ΤΗΣ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗΣ

ωρητικά) τὴν Αὐτοκρατορία τῆς Νέας Ρώμης-Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη, ὑπὸ τὴν (πραγματική) ἡγεσία τῆς Γαλλίας (Φραγκίας) καὶ τῆς Γερμανίας (Τευτονίας), δηλαδή τῶν Φραγκολατινικῶν ἐθνοτήτων (οἱ σημερινοὶ Ἄγγλοι εἶναι οἱ Νορμανδοφράγκοι καὶ οἱ λαοὶ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης οἱ Λομβαρδοφράγκοι), δὲν μπορούσε νὰ πραγματοποιηθεῖ χωρὶς τὴ διάλυση τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Νέας Ρώμης-Ρωμανίας. Ρωμανία ὀνομαζόταν ἢ αὐτοκρατορία, πού ἐκτεινόταν ἀρχικά σ' Ἀνατολίη καὶ Δύση.

Εἶναι γεγονός ὅτι τὸ ὄνομα Ρωμαῖος γενικεύθηκε στὴν (ἀρχαία) Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία τὸ 212 (Constitutio Antoniniana τοῦ Καρακάλλα). Ἀπὸ τὸ 330 ὅμως (ἐγκαίνια Νέας Ρώμης) ἢ αὐτοκρατορία γίνεται χριστιανικὴ καὶ ἑλληνικὴ (πλήρης ἐξελληνισμός ἀπὸ τὸν

Γ' αὐτὸ ὅλοι οἱ αὐτοκράτορες, Ἕλληνες ἐκ καταγωγῆς στὴ συντριπτικὴ τους πλειονότητα, ὡς τὸν οὐσιαστικὰ νεοελληνα Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο (†1453), θὰ ὀνομάζονται καὶ θὰ αὐτοκαλοῦνται «αὐτοκράτορες τῶν Ρωμαίων». Γιατί;

Ἀπὸ τὸ 330 τὸ ὄνομα τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Νέας Ρώμης εἶναι Ρωμανία. Τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀναφέρεται ἤδη τὸν 4ο αἰῶνα ἀπὸ τὸν Μ. Ἀθανάσιο. Τὸ ὄνομα Βυζάντιο γιὰ τὸ κράτος θὰ ἐμφανιστεῖ γιὰ πρώτη φορὰ σὲ φράγκους συγγραφεῖς Ἰερώνυμος Βόλφ- τὸ 1562. Πρὶν ἀπὸ τὸ ἔτος αὐτὸ ΠΟΤΕ δὲν ὀνομάσθηκε ἢ αὐτοκρατορία ΒΥΖΑΝΤΙΟ. Οἱ κάτοικοι τοῦ κράτους ὀνομάζονται Ρωμαῖοι, μολοντί πολιτιστικὰ εἶναι ΟΛΟΙ Ἕλληνες καὶ πνευματικὰ Ὁρθόδοξοι. Ἑλληνισμός-Ρωμαϊκός κρατικός φορέας καὶ Ὁρθοδοξία εἶναι τὰ συστατικὰ μεγέθη τῆς Νέας Αὐτοκρατορίας. Βέβαια, τὸ κύριο στοιχεῖο

Τὸ ὄνομα Ρωμαῖος ὅμως φανερώνει τὴν ταύτιση Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας. Ρωμαῖος σημαίνει τελικὰ Ὁρθόδοξος Χριστιανός.

Ἰουστινιανό ὡς τὸν Ἡράκλειο, 6ος-7ος αἰ). Μὴ λησμονοῦμε ὅτι καὶ ἡ Παλαιὰ Ρώμη (τῆς Ἰταλίας) ἔλαβε ὄνομα ἑλληνικὸ (Ρώμη), τὸν 4ο δὲ αἰῶνα π.Χ. ὀνομαζόταν «πόλις ἑλληνίς» (Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός). Τὸ 330 ἢ νέα πρωτεύουσα τῆς νέας χριστιανικῆς αὐτοκρατορίας (Μ. Κωνσταντῖνος) ὀνομάσθηκε (ὄχι Κωνσταντινούπολη, ἀλλὰ) Νέα Ρώμη, διότι ἡ Παλαιὰ Ρώμη μεταφέρθηκε ὁλόκληρη στὴν ἑλληνικὴ Ἀνατολίη (Translatio Urbis). Τὸ ὄνομα Κωνσταντινούπολις θὰ τῆς δοθεῖ ταυτόχρονα πρὸς τιμὴν τοῦ ἰδρυτῆ της. Στὴ Β' Οἰκουμενικῆ Σύνοδο (380, κανόνας γ') καὶ στὴν Δ' (451, καν. 28) λέγεται ρητὰ ὅτι «εἰκότως» ἔλαβε ἢ νέα πρωτεύουσα ἴσα «πρεσβεῖα» μέ τὴν Παλαιὰ Ρώμη, «διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν Νέαν Ρώμην».

τῆς αὐτοκρατορίας εἶναι οἱ ἐκ καταγωγῆς (φυλετικά, δηλαδή) Ἕλληνες.

Τὸ ὄνομα Ρωμαῖος ἦταν λοιπὸν κρατικό, σὲ μιά αὐτοκρατορία πού ἦταν πολιτιστικὰ (γλώσσα, παιδεία) ἀπόλυτα ἑλληνικὴ, καὶ ὄχι φυλετικά, ἐπειδὴ δὲ ἡ Κωνσταντινούπολη Νέα Ρώμη διὰ τῶν Ἀγίων τῆς ἔγινε προπύργιο τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ ὄνομα Ρωμαῖος σημαίνει, τελικὰ, Ὁρθόδοξος-πολίτης τῆς Νέας Ρώμης (ὄχι τῆς Παλαιᾶς, πού ἔγινε τὸ κέντρο τοῦ Παπισμοῦ ἀπὸ τὸν 11ο αἰῶνα-σχίσμα). Αὐτὸ ὁμολογοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι καὶ Ἕλληνες Πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς στὸν διάλογό τους μέ τοὺς Ἀγγλικανούς Ἀνωμότους τὸν 18ο αἰῶνα (1716-1725). «...πάλαι μὲν Ἑλλήνων, νῦν δὲ Γραικῶν

καί Νέων Ρωμαίων διά τήν Νέαν Ρώμην καλουμένων». Οἱ Ἕλληνες δηλαδή, μαζί μέ ἄλλους τοὺς Ὀρθόδοξους τῆς Ἐθναρχίας (πού ἦταν συνέχεια τῆς «Βυζαντινῆς» Αὐτοκρατορίας) ὀνομάζονται ἐδῶ Γραικοί, διότι ἔτσι μᾶς ὀνόμαζαν ἀπό τόν 8ο αἰώνα οἱ Εὐρωπαῖοι (Grec, Grieche, Greco) καί Νέο - Ρωμαῖοι, ὡς πολῖτες καί πνευματικά τέκνα τῆς ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Ν. Σπηλιᾶδης (στενός συνεργάτης τοῦ Καποδίστρια) στή Ἀπομνημονεύματά του λέγει ὅτι ὁ Ἰ. Καποδίστριας ἤθελε νά δημιουργήσει «Νεορωμαϊκὴν αὐτοκρατορία» (ἀνακοίνωση καθηγ. Π. Χριστοπούλου), δηλαδή νά ἀναστήσει τήν Αὐτοκρατορία τῆς Νέας Ρώμης-Κωνσταντινούπολης, πού φυσικά δέν τό ἐνέκρινε ἡ Εὐρώπη τῶν ἀπογόνων τοῦ Καρλομάγνου.

Τό ὄνομα Ρωμαῖος, συνεπῶς, ἂν μέχρι τό 330 μπορεῖ νά θεωρηθεῖ κατά κάποιο τρόπο ὄνομα δουλείας καί ὑποταγῆς, ἀπό τό ἔτος ἐκεῖνο γιά τοὺς Ἕλληνες ὄνομα τιμῆς καί δόξας, ἀφοῦ μόνο αὐτό (καί ὄχι τό ἀνύπαρκτο ὡς κρατικό, μέχρι τό 1562, Βυζάντιο) χαρακτηρίζει τήν αὐτοκρατορία μας καί τή θέση μας σ' αὐτήν. Ρωμηά ἦταν ἡ Ἀθηναία Βασίλισσα Εὐδοκία (5ος αἰ.), Ρωμηά καί ἡ (κυβερνώσα) αὐτοκράτειρα Εἰρήνη, πάλι Ἀθηναία, τόν 8ο αἰ. Στήν Ἀθήνα ἦλθε καί ὁ Ρωμαῖος ἀλλά Ἕλληνας Μακεδόνας, Βασίλειος Β' ὁ Βουλγαροκτόνος, γιά νά προσκυνήσει τήν Παναγία τήν Ἀθηνιώτισσα στόν Παρθενῶνα. Εἶναι τραγικό, ἀλήθεια, αὐτό πού λειτούργησε ἱστορικά ὡς σύνθεση εὐεργετική γιά τό ἔθνος-Γένος μας, ἐμεῖς οἱ δυτικοθερμεμένοι Νεοέλληνες νά τό ἐκλάβουμε ὡς ἀντίθεση.

Τό ὄνομα Ρωμαῖος ὅμως φανερώνει τήν ταύτιση Ἑλληνισμοῦ καί Ὀρθοδοξίας. Ρωμαῖος σημαίνει τελικά Ὀρθόδοξος Χριστιανός, ἐνῶ τό Ἕλλην, ἀπό τή Γαλ-

λική Ἐπανάσταση καί μετά μπορεῖ νά σημαίνει μόνο τόν ἀρχαιολάτρη τύπου Γεμιστοῦ-Πλήθωνος ἢ καί τόν τέκτονα-ἐκδυτικισμένο καί Φραγκόφιλο. Ὅταν, συνεπῶς, ἀπορρίπτεται ἢ καί πολεμᾶται τό ὄνομα Ρωμαῖος-Ρωμηός, πρέπει νά ἐρευνᾶται καί ἡ αἰτία, ἡ προέλευση δηλαδή τῆς πολεμικῆς. Εἶναι ἀπλῶς ἀνιστόρητη ἀρχαιολατρία, δυτική ἐπίδραση ἢ καί πολεμική κατά τῆς Ὀρθοδοξίας;

Ὡς Ρωμαῖοι οἱ Ἕλληνες δηλώνουμε τόν σύνδεσμο τοῦ ἔθνους μας μέ τήν ὀρθόδοξη, ἀγιοπατερική παράδοση καί τήν ὀρθόδοξη ταυτότητά μας. Γι' αὐτό ἔχουμε τή συνείδηση ὅτι ἐθνικά-φυλετικά εἴμαστε Ἕλληνες ἢ (καί) Γραικοί (ὄλα δικά μας εἶναι) πνευματικά, ὅμως, δηλαδή στήν πίστη μας εἴμαστε Ρωμαῖοι-Ρωμηοί, δηλαδή Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί καί ὄχι ἐξωμότες Γραικύλοι καί «γενίτοισροι» πρὸς τήν Ὀθωμανική Ἀνατολή (Τουρκία) ἢ τήν ἀλλοτριωμένη Δύση (Φραγκιά).

Ὅταν οἱ πατέρες μας στή διάρκεια τῆς δουλείας ἔλεγαν γιά κάποιον Ἕλληνα: ἐτούρκευσε ἢ ἐφράγκευσε, σήμαινε: χάνοντας τήν ὀρθόδοξη πίστη του, ἔπαυσε νά εἶναι καί Ἕλληνας. Αὐτά, βέβαια, ὡς τόν 19ο αἰώνα. Στό σύγχρονο Ἑλληνικό Κράτος, ὅπως ἄλλωστε καί στο «Βυζάντιο», νομικά, Ἕλληνας μπορεῖ νά εἶναι ὅποιοσδήποτε, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν καταγωγή του, ὡς πολίτης τοῦ κράτους, προστατευόμενος συνταγματικά -καί πολύ ὀρθά- ἀπό τοὺς νόμους. ■

Βασική βιβλιογραφία

Παν. Κ. Χρήστου, Οἱ περιπέτειες τῶν Ἐθνικῶν Ὀνομάτων τῶν Ἑλλήνων, Θεσσαλονίκη 1991.

π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, Ἑλληνισμός Μετέωρος, Ἀθήνα 1992.

Τοῦ ἰδίου, Πολιτική καί Θεολογία, Κατερίνη 1990 σ. 51 κ.έ.

π. Ιωάννου Σ. Ρωμανίδου, Ρωμηοσύνη-Ρωμανία-Ρούμελη, Ἀθήνα 1975.

Βασιλείου Τ. Γιούλτση, Καθηγητού

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Υπάρχουν στην παράδοση της Έκκλησίας λεπτομέρειες ή κατανόηση των όποιων είναι δύσκολη και συχνά οδηγεί σε παρερμηνείες. Τότε η ανθρώπινη λογική με υπεραπλουστεύσεις επιχειρεί εισβολή στο χώρο της χάριτος και του μυστηρίου.

Ἡ χάρις και τό μυστήριο δέν ἀποτελοῦν ποιότητες τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ἀλλά δῶρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γι' αὐτό και ἡ κατανόηση τῶν «ἐπιρροῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ στην κοινωνία» εἶναι μᾶλλον συνάντηση μέ τό θαῦμα πού συντελεῖται στην ἱστορική του πορεία.

Ἀσφαλῆς προοπτική γιά τήν κατανόηση τῆς πορείας αὐτῆς προσφέρεται μέσα ἀπό τά κείμενα και τίς μαρτυρίες τῶν ἁγίων. Στή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας συναντᾶται ἡ πίστη μέ τή ζωή, τό δόγμα μέ τό ἦθος και διαφαίνεται ὁ σταυρικός ἐναγκαλισμός θεοῦ και ἀνθρώπινου πού ἐκπροσωπεῖ τό θαῦμα. Ἡ προσέγγιση, κυρίως θεολογική, διαπερνᾶ τόν θεσμικό χώρο και ἀποκαλύπτει τήν πνευματική και κοινωνιοπλαστική ιδιότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ὀρθόδοξη ἀνθρωπολογία συνδέεται μέ τήν ἔννοια τοῦ προσώπου. Μέ ἀφετηρία τή διάκριση τῶν θείων προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ θεολογία προσδιόρισε ὡς ἀνθρώπινο πρόσωπο τήν ξεχωριστή και ἐπάνωμη ὑπόστασι¹.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι καμμιά θρησκεία ἢ ἄλλη χριστιανική ὁμολογία δέν ἐνδιαφέρθηκε νά ἐνισχύσει τόσο τή σημασία τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου.

ΟΡΘΟΔΟΞΑ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Οί άπαρχές τοῦ ένδιαφέροντος έπικεντρώνονται στό δόγμα τοῦ «κατ' εικόνα». Ἡ δημιουργία έκφράζεται ὡς «κατ' εικόνα Θεοῦ» καί στή διανθρώπινη προοπτική νοεῖται ὡς «έξεικονισμός» τῆς Θεότητος πού εἶναι «κοινωνία ἰσοσθενῶν καί ἰσαξίων θεῶν προσώπων»². Μέ τή διευκρίνηση αὐτή γίνεται φανερό ὅτι ὁ άνθρωπος προκίστηκε ἀπό τόν Δημιουργό μέ τό δῶρο τῆς κοινωνικότητας, πού κατά τό

Ἀκόμη, ἡ μεταλλαγί τῶν θεσμικῶν δομῶν τοῦ κόσμου μαρτυρεῖ τήν παρουσία στήν Ἐκκλησία δυνάμεων πού έπενεργοῦν μεταμορφωτικά, ἔστω κι ἄν κάποτε δέχονται τήν αντίστροφη πίεση τῆς έκκοσμικεύσεως. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ἡ έκκοσμίκευση ὑπῆρξε τό τίμημα τῆς έξοδου τῆς Ἐκκλησίας στόν κόσμο. Στήν έξοδο αὐτή ὑπάρχει ἡ ἀναπόφευκτη ἄλλοτρίωση ἄλλ' ἐπίσης καί ἡ διακονία, ἡ

Στό έρώτημα, λοιπόν, «τί προσέφερε ἡ Ἐκκλησία στόν κόσμο», ἡ ἀπάντηση έρχεται ἄν ἀναλογισθοῦμε «ποιός ἦταν ὁ κόσμος πρίν ἀπό τή θεία ένανθρώπηση».

πρότυπο τῆς Θεότητος κινεῖται στήν ένότητα τῶν έτεροτήτων. Ὅτι «έννοποεῖ καί παρωθεῖ πρὸς κοινωνίαν» έντάσσεται στό σχέδιο τῆς δημιουργίας, ένῶ ὅτι παρεμβαίνει διασπαστικά, συνδέεται μέ τήν παρακοή καί τήν πτώση.

Στό έρώτημα, λοιπόν, «τί προσέφερε ἡ Ἐκκλησία στόν κόσμο», ἡ ἀπάντηση έρχεται ἄν ἀναλογισθοῦμε «ποιός ἦταν ὁ κόσμος πρίν ἀπό τή θεία ένανθρώπηση»³. Ἡ κοινωνικο-φιλοσοφική ἄποψη δέχεται στήν κοσμολογία τή δυαλιστική αντίθεση «βεβήλου» καί «ιεροῦ». Ἀπό τήν αντίθεση φαίνεται ἡ πορεία μεταβολῆς τοῦ βεβήλου σέ ἱερό καί κατανοοῦνται οἱ πραγματικές εἰσβολές θρησκευτικῶν στοιχείων πού περνοῦν στόν βέβηλο κοσμικό ὀρίζοντα καί προοδευτικά τόν «καθιερόνουν».

Τέτοιες καθιερώσεις θεωροῦνται ἡ ἀναγωγή τῆς πολιτικῆς έξουσίας σέ επίπεδο ἱερότητας, οἱ καθαγιασμοί πτυχῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς, οἱ ἁγιασμοί κατοικίων, σχολείων, καταστημάτων, πλοίων, ἀγρῶν ἢ ἀντικειμένων πού συνδέονται μέ τήν παραγωγή ἀγαθῶν.

μετακένωση τῶν δῶρων τοῦ Παρακλητοῦ καί ἡ θυσία.

Ἄν ἐπιχειρήσουμε νά ψηλαφίσουμε πτυχές τῆς διαχρονικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας, θά δοῦμε ὅτι ἡ ἀφετηρία τους εἶναι ἔξω ἀπό πολύπλοκα ὀργανωτικά σχήματα καί περιορίζεται σέ λίγα πρόσωπα. Κάποιοι μοναχοί, ὀρισμένοι ἐπίσκοποι καί αὐτοκράτορες, μερικές φωτισμένες γυναῖκες, λίγοι στρατιῶτες, ὀρισμένοι διδάσκαλοι καί κάποιοι πιστοί πυρπολήθηκαν ἀπό τή φλόγα τῆς ἀγάπης καί ἔγιναν «πύρινοι νόες καί πύρινες γλώσσες». Ἡ ἱεραποστολή καί ἡ φιλανθρωπία εἶναι οἱ πῶ παράδοξες έξοδοι τῆς Ἐκκλησίας. Κίνητρό τους ἔχουν τήν ἀνιδιοτελή θεία ἀγάπη, πάνω στήν ὁποία οἰκοδομήθηκε ἡ θεανθρώπινη κοινωνία καί ὡς προέκτασή της ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων, «ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς ἐκεῖθεν τό ἀγαθύνεσθαι»⁴. Τέτοια ἀγάπη ξεπερνᾶ τά ἔμπόδια, τίς ἀπειλές, τήν τραχύτητα τοῦ κλίματος, τίς ἔδαφολογικές ἀντιξοότητες, τίς ἀσθένειες καί τίς κακουχίες καί ἐκδηλώνεται μέ πνεῦμα ἀληθινῆς θυσίας. Στήν ἱστορία τῶν ὀρθοδόξων ἱεραποστολῶν δέν ὑπάρχουν σκοπιμότητες ἢ ἐπεκτατισμοί,

σφαίρες έπρροης ή άποικιοκρατικές προθέσεις.

Οί διαπιστώσεις συνδέονται καί μέ βαθύτερες θεσμικές μεταβολές στην οικογένεια, την πολιτική, τό δίκαιο καί την παιδεία πού εκπροσωπούν τίς πύ σημαντικές πτυχές του πολιτισμού. Οί πρώτες πηγές του ύγιους οικογενειακού δικαίου βρίσκονται στις «Νεαρές» του Ίουστινιανού, στην «Έκλογή» των Ίσαύρων καί στην «Νεαρά» 89 του Λέοντος Στ' του Σοφού.

Σέ ανάλογη προοπτική διαμορφώθηκε ή πολιτική θεωρία του Μεγάλου Φωτίου, πού όρισε τίς λεπτές ίσορροπίες μεταξύ των δύο έξουσιών. Κατά τή θεωρία αυτή ό φορέας της αυτοκρατορικής έξουσίας εκπροσωπεί τή δεσποτεία του Τριαδικού Θεού καί όχι μία αυθαίρετη προσωπική μοναρχία μέ άπόλυτα έγωκεντρικό περιεχόμενο.

Παρόμοιες πρωτοβουλίες έντοπιζονται στην περιοχή του δικαίου. Ό «codex Theodosianus» είναι έργο δύο μοναχών καί ενός νομοδιδασκάλου της αύλης του Θεοδοσίου του Β' καί του Ούαλεντιανού του Γ'. Στόν «Codex Justinianus», στις «Εισηγήσεις» καί στους «Πανδέκτες», αλλά καί στις «Νεαρές του Ίουστινιανού» συνεργάστηκαν μέ τόν αυτοκράτορα ένας πατριάρχης, ένας επίσκοπος καί δύο λόγιοι από την Έφεσο. Σέ ανάλογο περιβάλλον συντάχθηκε ή «Έκλογή» του Λέοντος του Ίσαύρου καί του Κωνσταντίνου του Κοπρωνύμου, ό «Πρόχειρος Νόμος» του Βασιλείου του Α', ή «Συλλογή» του Βασιλείου του Μακεδόνα, ό «Νομοκάνων» του Φωτίου καί ή «Έξάβιβλος» του Κωνσταντίνου Αρμενοπούλου.

Γιά την Παιδεία τά πράγματα ήσαν πύ σύνθετα. Έδώ συναντήθηκαν διαφορετικοί κόσμοι κάτω από διαφορετικές συνθήκες. Η συνάντηση Χριστιανισμού καί κλασικής

Παιδείας πραγματοποιήθηκε κάτω από συνθήκες παρακμής⁵ του άρχαίου κόσμου, όταν τό πνεύμα καί ό λόγος έδειξαν τό δυναμισμό τους έναντι των όπλων καταστροφής καί των ένστίκτων.⁶ Μιά σύντομη άναφορά στην ρωμαϊκή παρακμή είναι σέ θέση νά φανερώσει τό μέγεθος της πνευματικής άλλοτριώσεως. Ειδικότερα ή παρακμή καλύπτει δύο περιόδους, την πρώτη πού άναφέρεται στις δυναστείες των Ίουλιών καί των Κλαυδιών, καί τή δεύτερη πού άρχίζει μετά τό θάνατο του Μάρκου Αύρηλιού, μέ την άνοδο στο θρόνο του γιου του Κόμμοδου. Στην πρώτη περίοδο πραγματοποιείται μία προοδευτική έξαχρείωση της πολιτικής έξουσίας, πού μεταβάλλεται σέ μέσο γιά την έξασφάλιση γοήτρου, κοινωνικών

άγαθών αλλά καί άσυλίας γιά υπερβάσεις καί αυθαιρεσίες. Χαρακτηριστικό της φάσεως αυτής είναι οι συνεχείς έναλλαγές αυτοκρατόρων, πού συνήθως τελείωναν τή ζωή τους μέ βίαιο θάνατο. Είναι μία περίοδος μέ έμφανή την έκλυση των ήθών σέ όλα τά επίπεδα της δημόσιας καί ιδιωτικής ζωής.

Στή δεύτερη περίοδο οι άρχικές συνέπειες επεκτείνονται στους θεσμούς, γιά νά έκδηλωθεί προοδευτικά μία πολιτιστική φθορά μέ τάσεις άποστροφής πολιτιστικών στοιχείων του παρελθόντος. Γράμματα, τέχνες, δίκαιο καί γενικά

κάθε πνευματική ζωή υποβαθμίζονται καθημερινά, και τὰ ελάχιστα δείγματα της περιόδου δέν ἔχουν καμμιά ιδιαίτερη σημασία. Σέ μιά τέτοια ἀτμόσφαιρα ἡ τέχνη καί τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα ἦταν φυσικό νά σχετικοποιηθοῦν καί στή συνέχεια νά παραμεληθοῦν.

Παρά ταῦτα ὁ πνευματικά πρὸ αὐθεντικός ὑπερίσχυσε τελικά τοῦ δυναστικῆ. Ἔτσι, κατὰ τίς ἐκτιμήσεις τοῦ Π. Κανελλόπουλου πού καθοδηγοῦνται ἀπὸ τὴ γνωστή μεθοδολογικὴ ἀρχὴ τῶν «συγκριτικῶν ἀναλύσεων» τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἱστορίας καί κινοῦνται στὰ δεδομένα ἐπίπεδα Ἑλληνισμός - Ρωμαϊσμός καί Χριστιανισμός - Ἰσλαμισμός, πραγματοποιήθηκε ἓνα περίεργο πολιτιστικὸ θαῦμα ὑπερβάσεων. Τὸ σχετικὸ κείμενο ἀπὸ τὸ βιβλίο του *Ἁ Χριστιανισμός καί ἡ ἐποχὴ μας*, Ἀθήνα 1985, σ. 65 ἀποδίδει μὲ ἐκπληκτικὴ γλαφυρότητα τὸ πνεῦμα τῶν διαπιστώσεων. «Ὁ Ἰσλαμισμός ἐπιβαλλόταν ἀπὸ τὸν νικητὴ στοὺς ἡττημένους. Ὁ Χριστιανισμός, ἀντίθετα, ἀπὸ τοὺς ἡττημένους στὸν νικητὴ. Ὑστερα ἀπὸ διωγμοὺς αἰῶνων νίκησε ὁ κατατρεγμένος - «ἐγκόσμια ἡττημένος» - Χριστιανισμός τὸ ρωμαϊκὸ κράτος καί τῶκαμε δικό του καί νίκησε, ὕστερα, μὲ τὴ σειρά τους, τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο, ὅλα τὰ νικηφόρα βάρβαρα στίφη τοῦ βορρᾶ καί τῶκαμε δικά του. Ἐδῶ βρισκόμαστε πραγματικά μπροστὰ σ' ἓνα θαῦμα. Τὸ θαῦμα πού σήμανε ἡ ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔσωσε καί τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα. Χωρὶς τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος, δὲ θά μπορούσε νά διαμορφωθεῖ ὁ κόσμος, ὅπως τὸν ξέρουμε: ἄς ποῦμε ὁ δυτικὸς. Ἀλλὰ καί χωρὶς Χριστιανισμὸ, τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα θά εἶχε ταφεῖ καί χαθεῖ κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ ρωμαϊκοῦ κόσμου».

Ἄν, λοιπὸν, ἐπιχειρήσουμε μιά ὀλική

ἐκτίμηση τῶν γεγονότων, ὀδηγοῦμαστε στὸ ἐπόμενο συμπέρασμα: Στὸ πνευματικὸ, πολιτιστικὸ καί θεσμικὸ σχῆμα, πού ἡ Ἐκκλησία μορφοποίησε κατὰ τὴ δισχιλιετὴ πορεία της, Ὁρθοδοξία, κοινωνία καί ποιοτὶ λειτουργοῦν ὡς ἐνότητα μίας νέας ἀνθρωπολογικῆς ἀρχῆς πού προσδιορίζεται ὀρατὰ ἢ ἀδιόρατα ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ τοῦ ἀνθρώπου στὴν ὑπερβατικὴ ἀρχή, τὸν Θεό. ■

1. Περισσότερα βλ. Β. Γιούλτσι, *Θεολογία καί διαπροσωπικὰ σχέσεις* κατὰ τὸν Μ. Φώτιον, Θεσσαλονίκη 1974.

2. Βλ. Βαλέττα, Ἰω. Φωτίου *Ἐπιστολαί, αἰς δύο τοῦ αὐτοῦ παρήρηται πονημάτια*, Λονδίνον 1864, 4, 174.

3. Εἰδικότερα γιὰ τὴ διάκριση μετὰ τῶν ἐννοιῶν βλ. R. Otto, *Das Heilige*, Breslau 1917, καί κυρίως E. Durkheim, *Les formes élémentaires de la vie religieuse. Le système totémique en Australie*. Paris 1968, καθὼς ἐπίσης καί Μ. Eliade, *Le sacré et le profane*, Paris 1965.

4. Βλ. Βαλέττα, Ἰω. Φωτίου *Ἐπιστολαί*, 1, 139.

5. Περισσότερα γιὰ τίς περιόδους τῆς παρακμῆς βλ. Μ. Rostovtzeff, *Ρωμαϊκὴ Ἱστορία*, μετάφρ. Β. Κάλφουλου, Ἀθήνα 1984, σσ. 221-233, 302-314. Γενικὲς ἐκτιμήσεις γιὰ τὰ γεγονότα καί τὰ αἷτια τῆς παρακμῆς βλ. G. Alföldy, *Römische Sozialgeschichte*, Wiesbaden 1975· P. Petit, *Histoire générale de l'empire romain*, t. I-III, Paris 1978· P.A.L. Greenhalg, *The year of the four Emperors*, London 1975 ἐπίσης Μ. Cary, *Ρωμαϊκὴ Ἱστορία*, μετάφρ. Α. Ε. Σταθόπουλου, Ἀθήναι 1960, τ. Β', σ. 447-464 καί ἰδιαίτερα τὸ πολὺ γνωστὸ κείμενο τοῦ Πετρωνίου, *Σατυρικόν* (κινηματογραφικὴ παρουσίαση τὸ 1968 ἀπὸ τὸν Ἰταλὸ σκηνοθέτη Federico Fellini), μετ. Μ. Μερακλή, Ἀθήνα 1983.

6. Τὴν ἀποψη αὐτὴ ὑποστήριξε, ὕστερα ἀπὸ προεκτικὲς ἐκτιμήσεις τῶν ἱστορικῶν μεγεθῶν τοῦ μεσογειακοῦ χώρου, σὲ σχέση μὲ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς καί ἀσιατικοὺς λαοὺς, κυρίως ὁ Π. Κανελλόπουλος.

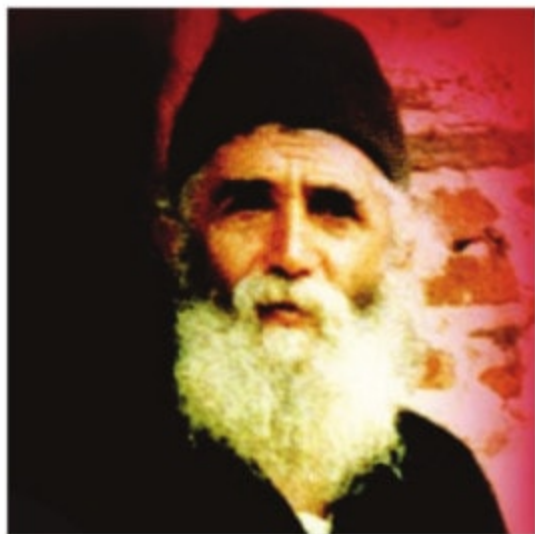
Καρπούρη Γεωργίου, Σχη (ΠΒ)

ΜΑΡΤΥΡΙΑ: Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΜΕ ΕΒΓΑΛΕ ΑΠΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ

Τò 1992 ύπηρετοῦσα σὲ μία Μονάδα τοῦ Ἑβρου καὶ διέμενα στὸ Διδυμότειχο. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ σύζυγός μου, Μαρία, ἦταν ἐγκυος στὸ δεῦτερο παιδί καὶ διένυε τὸν ἕκτο μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς. Τὸ θετικὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς τέστ ἐλέγχου ἀντισωμάτων ἐρυθρᾶς, μᾶς ἀναστάτωσε.

Μετὰ ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες ἡ ἐπανάληψη τοῦ τέστ, σὲ ἄλλο μικροβιολογικὸ ἐργαστήριο, ἐπιβεβαίωσε ἐκ νέου ὅτι ἡ σύζυγός μου εἶχε νοσήσει ἀπὸ ἐρυθρᾶ, ἐνῶ ἐγκυμονοῦσε. Νὰ σημειωθεῖ ὅτι κατὰ τὴν πρώτη ἐγκυμοσύνη, πρὶν ἀπὸ 3 χρόνια περίπου, τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ τέστ ἀντισωμάτων ἐρυθρᾶς ἦταν ἀρνητικὸ. Ὅπως ἦταν ἐπόμενο ἀπευθύνθηκα σὲ Ἱατροὺς γυναικολόγους, ποὺ ἐμμέσως μᾶς προέτρεπαν σὲ διακοπὴ κυήσεως, δεδομένου ὅτι ὁ ἴδός τῆς ἐρυθρᾶς προσβάλλει τὰ μάτια, τὰ αὐτιά καὶ τὸν ἐγκέφαλο τοῦ ἐμβρύου. Οἱ στατιστικὲς συνηγοροῦσαν ὅτι ὑπῆρχαν πιθανότητες στὸ 80% - 85% τὸ παιδί ποῦ θὰ γεννιόταν νὰ εἶναι τυφλό, κωφάλαλο ἢ καὶ μὲ διανοητικὴ στέρηση. Μὲ ὅλα αὐτὰ ποῦ ἄκουγα εἶχα χάσει πραγματικὰ τὸν ὕπνο μου, ἐνῶ προσπαθοῦσα νὰ μὴ μεταφέρω στὴ σύζυγό μου τὶς ἀγωνίες μου, γιὰ νὰ μὴν ἐπιβαρύνω τὴν κατάστασή τῆς.

Τὸν Αὐγούστο τοῦ '92 πῆρα μετάθεση ἀπὸ τὸν Ἑβρο στὴ Μυτιλήνη (ἰδιαίτερη πατρίδα μου). Ἡ σύζυγός μου εἶχε φύγει 10 ἡμέρες περίπου νωρίτερα γιὰ νὰ μπροσῶ νὰ μαζέψω τὴν οἰκοσκευὴ μας.

Ἦταν Παρασκευὴ πρὸς Σάββατο καὶ ἐνῶ κοιμόμουν εἶδα στὸν ὕπνο μου ἕναν Γέροντα ρασοφόρο νὰ μὲ προσκαλεῖ πάραυτα, νὰ πάω στὸ Ἅγιον Ὄρος. Μέχρι τότε δὲν εἶχα ποτε ἐπισκεφθεῖ, ἀλλὰ καὶ οὔτε γνώριζα τὸ δρομολόγιο ποῦ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσω γιὰ νὰ φτάσω ἐκεῖ. Ἡ ἀπάντησή ποῦ τοῦ ἔδωσα μέσα στὸν ὕπνο μου ἦταν: «Μὰ δὲν ξέρω πὼς νὰ πάω», καὶ μοῦ ἀπαντᾷ: «Ἐλα, θὰ σὲ ὀδηγήσω ἐγώ». Τρόμαξα, ξύπνησα καὶ νόμισα ὅτι τὸν ἔβλεπα μπροστά μου. Ἄναψα τὰ φῶτα, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε τίποτα. Μονολόγησα, «δὲν βαριέσαι, ὄνειρο εἶναι» καὶ ἔκλεισα τὸ φῶς γιὰ νὰ συνεχίσω τὸν ὕπνο μου. Πέρασε λίγη ὥρα καὶ εἶδα ξανά τὸν ἴδιο Γέροντα νὰ μὲ προσκαλεῖ νὰ πάω στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ξαφνιαστήκα καὶ φοβήθηκα. Ἄναψα ἀμέσως τὰ φῶτα, ἀλλὰ δὲν εἶδα τίποτα. Κάθισα στὸ κρεβάτι μου καὶ κοίταξα τὸ ρολοῖ μου ποῦ ἔδειχνε περασμένες 02:00 ἡ ὥρα. Προβληματίστηκα καὶ δὲν ἤξερα τί νὰ κάνω. Νὰ ξεκινήσω ἀπὸ τὸ Διδυμότειχο νὰ πάω στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ποῖο δρομολόγιο νὰ ἀκολουθήσω. Ξημέρωνε Σάββατο καὶ ἔπρεπε νὰ ἐνημερώσω τὸ νέο Διοικητὴ, ποῦ ἀναλάμβανε γιὰ τὶς ὑποχρεώσεις τῆς Μονάδας. «Νὰ ξεκινήσω

να φύγω κρυφά χωρίς να τὸν ἐνημερώσω καὶ ἂν μὲ ἀναζητήσουν τί θὰ πῶ;». Ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐρωτήματα βασάνιζαν τὸ μυαλό μου.

Τελικὰ πήρα τὴν ἀπόφαση. Ξεκίνησα περίπου στὶς 02:30 πιστεύοντας ὅτι ὅλα θὰ πᾶνε καλά ἀφοῦ ἄλλωστε μὲ προσκάλεσε ὁ Γέροντας.

Φθάνοντας στὴν Ἀσπροβάλτα κατευθύνθηκα ἀριστερὰ ἀφήνοντας τὴν ἐθνικὴ ὁδὸ Καβάλας - Θεσσαλονίκης καὶ ὀδηγώντας βρέθηκα σὲ μία διασταύρωση μὲ πινακίδες τοπωνυμίων καὶ χωριῶν. Χωρὶς πλέον νὰ γνωρίζω τὴν κατεύθυνση πρὸς τὴν ὁποία θὰ ἔπρεπε νὰ κινηθῶ, ἀναγκάστηκα νὰ σταματήσω, ἐνῶ ἀκόμα δὲν εἶχε ξημερώσει. Μέσα σὲ ἐλάχιστο χρόνο περνᾶ ἓνα ὄχημα καὶ τοῦ ἔκανα σήμα νὰ σταματήσει γιὰ νὰ τὸ ρωτήσω πρὸς ποιά κατεύθυνση νὰ κινηθῶ γιὰ νὰ φτάσω στὴν Οὐρανούπολη. Μὲ μεγάλη μου χαρὰ πληροφορήθηκα ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ κατευθύνονταν καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσω. Πράγματι 15 λεπτὰ περίπου πρὶν ἀναχωρήσει τὸ πλοῖο γιὰ τὴ Δάφνη, φθάσαμε στὴν Οὐρανούπολη.

Ἐκεῖ ὑπῆρχε τὸ ἀδιαχώρητο ἀπὸ τὸ μεγάλο ἀριθμὸ τῶν ἐπισκεπτῶν ποὺ πήγαινε στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ συνεπῶς μεγάλη δυσκολία στὴν ἐξεύρεση χώρου στάθμευσης. Ἐκεῖνὴ ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ πλησίον τῆς ἀποβάθρας ἔφυγε ἓνα αὐτοκίνητο καὶ οἱ Θεσσαλονικεῖς γιὰ νὰ μὲ διευκολύνουν, ἐπειδὴ δὲν ἔξερα τὴν περιοχὴ μὲ ἄφησαν νὰ παρκάρω γιὰ νὰ προλάβω γρήγορα νὰ ἐπιβιβαστῶ στὸ πλοῖο ποὺ θὰ ἔφυγε.

Ὅταν ξεκίνησε τὸ πλοῖο τοὺς ἀναζήτησα ἀνάμεσα στοὺς ἐπιβάτες γιὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσω, ἀλλὰ δὲν ἦταν μέσα. Πιθανὸν νὰ μὴν πρόλαβαν νὰ παρκάρουν ἔγκαιρα καὶ νὰ ἐπιβιβασθοῦν. Ἐνῶ καθόμουν μόνος χωρὶς παρέα μέσα στὸ πλοῖο, μὲ πλησίασε κάποιος Παναγιώτης, ἀπὸ

τὴν Ἀττικὴ (Μάνδρα ἢ Ἐλευσίνα) καὶ μὲ ρώτησε ποῦ συγκεκριμένα θὰ πάω στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἂν πάω γιὰ πρώτη φορά. Τοῦ ἀπάντησα ὅτι πρώτη φορά πηγαίνω καὶ δὲν ξέρω ποῦ νὰ πάω. Ἀλλὰ τοῦ διηγήθηκα ὅτι, ὅταν ὑπηρετοῦσα στὴ Θεσσαλονικὴ τὸ '87 εἶχα ἀκούσει ἀπὸ ἓναν φίλο μου στρατιωτικὸ δικαστὴ γιὰ κάποιον γέροντα Παῖσιο καὶ ἤθελα νὰ τὸν δῶ. Ὁ Παναγιώτης τότε μοῦ εἶπε, «εἶσαι τυχερὸς γιατί καὶ ἐγὼ σ' αὐτὸν θὰ πάω. Γιὰ νὰ πᾶμε ὁμῶς ἐκεῖ πρέπει νὰ βγοῦμε στὴ Δάφνη, νὰ πᾶμε μὲ λεωφορεῖο στὶς Καρυές καὶ νὰ μείνουμε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κουτλουμουσίου, γιὰ νὰ προλάβουμε πρὶν δύσει ὁ ἥλιος νὰ φτάσουμε μὲ τὰ πόδια στὸ Κελλάι του».

Ὅταν φτάσαμε μὲ πολλοὺς ἄλλους προσκυνητὲς (ἀφοῦ βγάλαμε διαμονητήρια), στὴν εἴσοδο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ὁ υπεύθυνος μοναχὸς δὲν δέχτηκε νὰ φιλοξενήσει κανέναν, διότι εἶχε πολλοὺς προσκυνητὲς καὶ ἔπρεπε νὰ εἶχαμε ἐξασφαλίσει τὴ διαμονὴ μας τηλεφωνικὰ ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἡμέρα. Τὸν πλησί-

ασα καὶ ἐγὼ μὲ τὴ σειρά μου καὶ τὸν ρώτησα ἂν ὑπάρχει κάποιο κρεβάτι γιὰ σήμερα καὶ μὲ ἐκπληξή μου ἀπάντησε: «Ναί», ἐνῶ σὲ ὄλους τοὺς ἄλλους προσκυνητὲς τοὺς ἔλεγε ἄλλη μέρα. Τοῦ εἶπα ὅτι δὲν ἤμουν μόνος μου, ἀλλὰ καὶ πάλι μᾶς δέχθηκε. Πράγματι, ἀφοῦ τακτοποιηθήκαμε καὶ ἀφήσαμε τὰ προσωπικά μας ἀντικείμενα στὴ Μονή, ξεκινήσαμε γιὰ τὸ Κελλί τοῦ γέροντα Παΐσιου. Φθάνοντας στὸ Κελλί συναντήσαμε πάρα πολὺ κόσμο, οἱ ὁποῖοι κάθονταν καὶ ἄκουγαν τὶς συμβουλὲς τοῦ Γέροντα.

Κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες τοῦ ἔκαναν διάφορες ἐπίκαιρες γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐρωτήσεις, ὅπως: «Τί θὰ γίνεῖ μὲ τὸ 666, ἂν θὰ ἀναγραφεῖ στὶς ταυτότητές μας, τι θὰ γίνεῖ με τὸ Κυπριακό, ἂν λυθεῖ κ.λπ»

Ὅταν ὁ γέροντας Παΐσιος τελείωσε τὶς συμβουλὲς του μᾶς εἶπε νὰ τὸν ἀφήσουμε νὰ πάει στὸ Κελλί του νὰ ἐκτελέσει τὰ καθήκοντά του. Τότε πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες μπήκαμε σὲ μία γραμμὴ γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ τὸν πλησιάσουμε καὶ νὰ τοῦ πεῖ ὁ καθένας τὸ πρόβλημά του. Ὅλους ὅμως ποῦ ἦταν μπροστὰ στὴ σειρά, τοὺς ἔλεγε ὅτι δὲν ἔχει χρόνο.

δὲν θυμάμαι τώρα. Μετὰ τοῦ μίλησα γιὰ τὸ πρόβλημα ποῦ ἀντιμετώπιζα μὲ τὴν ἐγκυμοσύνη τῆς συζύγου μου καὶ ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ διακοπὴ τῆς κυήσεώς της (ἡδὴ ἦταν 6 μηνῶν). Μοῦ ἀπάντησε: «Δὲν πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς θὰ σοῦ δώσει ἐσένα νὰ ἀνέβεις Γολγοθᾶ, ἀλλὰ, καὶ ἂν ἀκόμη αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημά Του, θὰ σοῦ δώσει τὴ δύναμη νὰ τὸ ἀντιμετωπίσεις. Ἐγὼ ὅμως θὰ προσευχηθῶ νὰ μὴν ἀνέβεις τὸν Γολγοθᾶ καὶ νὰ γεννήσει ἡ γυναίκα σου ἓνα γερὸ παιδί. Πρόσεξε ὅμως μὴ δεχθεῖς ἢ γυναίκα σου νὰ γίνεῖ πειραματόζωο. Γι' αὐτὸ ρώτησε καὶ ἓναν Ἰατρὸ στὴν Γερμανία ἢ στὴν Ἀμερικὴ ἀλλὰ κυρίως στὴν Γερμανία τί κάνουν ἐκεῖ».

Μετὰ ἀπὸ τὶς συμβουλὲς του αὐτὲς ἔφυγα καὶ πῆγα στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κουτλουμουσίου γιὰ νὰ διαμείνω, ἀλλὰ προβληματιζόμουν γιὰ τὸ ποῦ θὰ βρῶ γυναικολόγο γιὰ τὸν Γερμανία, σὲ ποιά γλῶσσα θὰ τοῦ μιλήσω ἀφοῦ δὲν γνωρίζω γερμανικὰ γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί του καὶ ἄλλα πολλά.

Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα, Κυριακὴ πρωί, μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία καὶ τὴν τράπεζα, ξεκίνησα νὰ ξαναπάω στὸ Κελλί του μαζί μὲ τὸ φίλο μου τὸν Παναγιώτη.

... τὸ '87 εἶχα ἀκούσει ἀπὸ ἓναν φίλο μου στρατιωτικὸ δικαστὴ γιὰ κάποιον γέροντα Παΐσιο καὶ ἤθελα νὰ τὸν δῶ. Ὁ Παναγιώτης τότε μοῦ εἶπε, «εἶσαι τυχερὸς γιατί καὶ ἐγὼ σ' αὐτὸν θὰ πάω».

Ὅταν ἔφτασε ἡ δική μου σειρά τοῦ εἶπα: «Γέροντα καὶ ἐγὼ ἤθελα νὰ σᾶς δῶ γιὰ λίγο» καὶ μοῦ ἀπαντᾷ: «Πῆγαινε ἐκεῖ καὶ κάτσε, εἶσαι κουρασμένος, ἀπὸ τὸν Ἔβρο ἦρθες καὶ περίμενε». Ἀφοῦ τελείωσε μὲ ὄλους ἦρθε κοντά μου καὶ μοῦ εἶπε: «Εἶσαι Στρατιωτικὸς» καὶ μὲ ρώτησε ἂν γνωρίζω κάποιο συνάδελφο τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖου

Στὸ δρόμο συναντήσαμε λίγο πρὶν φθάσουμε στὸ Κελλί ἓναν κληρικὸ ποῦ ἐπέστρεφε. Ἀφοῦ χαιρετηθήκαμε μᾶς λέει: «Μὴ συνεχίζετε, διότι ἀπὸ ἐκεῖ ἔρχομαι καὶ δὲν ἀνοίξε, μᾶλλον ἔχει φύγει». Ἐμεῖς ὅμως συνεχίσαμε καὶ, ὅταν φτάσαμε χτυπήσαμε τρεῖς φορές τὸ αὐτοσχέδιο κουδούνι του καὶ ἐμφανίστηκε στὴν εἴσοδο

του Κελλιοῦ του κάνοντάς μας νεῦμα νὰ πλησιάσουμε. Πράγματι ἀνέφερα ἐκ νέου τούς προβληματισμούς μου καὶ ὁ γέροντας Παῖσιος μοῦ ἐπανελάβε αὐτὰ ποῦ μοῦ εἶχε πεῖ τὸ προηγούμενο ἀπόγευμα. Ἀφοῦ τοῦ ζήτησα κάποια εὐλογία μοῦ ἔδωσε δύο εἰκόνες μικρὲς ξυλόγλυπτες, ὅπου στὴ μία ἦταν ἡ Παναγία Βρεφοκρατούσα καὶ στὴν ἄλλη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς Ἐσταυρωμένος καὶ τὴ μία νὰ τὴ βάλω στὸ κρεβάτι τοῦ παιδιοῦ ποῦ θὰ γεννιόταν καὶ τὴν ἄλλη στὴς μητέρας. «Δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώσω, εὐλογημένε κατὶ παραπάνω, γιατί ἔχω γεράσει καὶ δὲν κάνω ἐργόχειρο». Ἀφοῦ ἀσπάσθηκα τὴ χεῖρα του πήρα τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς.

Τὸ βράδυ τῆς ἴδιας μέρας ἔφτασα στὸ Διδυμότειχο. Ἐπειδὴ ἤμουν μόνος πήγα καὶ περπάτησα στὴν πλατεία τῆς κωμόπολης, ὅπου εἶναι καὶ τὸ τέμενος. Ἐκεῖ μὲ βρίσκει ὁ ἰδιοκτῆτης ἐνὸς φούρνου, ὁ κ. Νίκος μὲ τὸν ὁποῖον εἶχαμε συνδεθεῖ καὶ οἰκογενειακὰ, ἐπειδὴ μὲ βοήθησε, ὅταν πρωτοπήγα στὸ Διδυμότειχο στὴν ἐξεύρεση κατοικίας. Συμφωνήσαμε νὰ πιούμε ἓνα ποτήρι κρασί, ἀφοῦ πρώτα μιλήσει στὸ τηλέφωνο μὲ τὸ γυιό του στὴ Γερμανία, ὁ ὁποῖος τελείωσε Ἰατρικὴ καὶ πήρε τὴν εἰδικότητα τοῦ γυναικολόγου καὶ ὁ καθηγητὴς του τὸν προέτρεπε νὰ σταδιοδρομήσει ἐκεῖ. Ἐκείνη τὴ στιγμή θυμῆθηκα τὰ λόγια τοῦ π. Παῖσιου («ρῶτα γιὰτρὸ στὴ Γερμανία»). Τὸν παρακάλεσα, πρὶν κλείσει τὸ τηλέφωνο νὰ μιλήσω κι ἐγὼ μαζί του.

Ἀφοῦ ὀλοκλήρωσαν τὴ συνομιλία τους, μὲ φώναξε καὶ μὲ σύστησε στὸν γυιό του. Πράγματι τοῦ εἶπα τὸ πρόβλημα καὶ ὅλα τὰ μικροβιολογικὰ δεδομένα ποῦ εἶχα καὶ ζήτησα τὴν ἐπιστημονικὴ του ἀποψη. Μοῦ ἀπάντησε ὅτι εἶμαι τυχερός, διότι τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ συγκεκριμένος τυ-

πος τοῦ ἰοῦ τῆς ἐρυθρᾶς, δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ διαπεράσει τὸ ἀμνιακὸ ὑγρὸ ποῦ περιβάλλει τὸ ἔμβρυο μέσα στὸ σάκκο, ὁ ὁποῖος λειτουργεῖ ὡς προστατευτικὸ κέλυφος καὶ κατὰ συνέπεια δὲν εἶχε προσβληθεῖ τὸ ἔμβρυο. Τὸ πρόβλημα ποῦ ἀντιμετωπίζαμε, ἦταν ἀνακοίνωση σὲ ἐπιστημονικὸ συνέδριο ποῦ συμμετεῖχε πρόσφατα καὶ ἦταν 10 ἐτῶν μελετῶν τῆς Πανεπιστημιακῆς Κλινικῆς, ποῦ ἔκανε τὴν εἰδικότητά του. Ἡ ἀνακούφιση ἀπὸ τὴν ἀγωνία μου καὶ ἡ χαρὰ ποῦ ἐνίωσα ἐκείνη τὴν ὥρα δὲν μπορεῖ νὰ περιγραφεῖ, οὔτε νὰ ἀποτυπωθεῖ μὲ μερικὲς λέξεις πάνω σὲ ἓνα φύλλο χαρτιοῦ.

Πράγματι ἀκολουθώντας τὶς συμβουλές του δὲν ἄφησα τὴ γυναίκα μου νὰ γίνεῖ πειραματοζῶο καὶ τὸ Νοέμβριο μῆνα γεννήθηκε ἓνα ὑγιὲς παιδί. ■

Προσκυνήτρια, Α.Π.

ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΟ ΘΑΥΜΑ

Ήταν χαράματα Παρασκευής, 29 Αυγούστου του 2003. Φεύγαμε με βαριά καρδιά από την Ιερουσαλήμ, με κατεύθυνση προς Τέλ Άβιβ και από εκεί για Αθήνα.

Είχαμε περάσει υπέροχα. Τήν προηγούμενη, είχαμε γιορτάσει πανηγυρικά την Κοίμηση της Παναγίας μας στον Τάφο Της, αφού στά Ιεροσόλυμα ή Κοίμηση εορτάζεται 13 ημέρες μετά, στις 28 Αυγούστου.

Ζήσαμε μία πρωτόγνωρη, μοναδική έμπειρία. Τό πανηγύρι ήταν μεγαλοπρεπές, πλούσιο, γενναιοδωρο προς πάντας. Άργά τό απόγευμα ετοιμάσαμε

τίς βαλίτσες μας, τό βράδυ λάβαμε μέρος στην άγρυπνία στον Πανάγιο Τάφο και άμέσως μετά, γρήγορα στό πούλμαν πού μās περίμενε ακριβώς έξω από την παλαιά Πόλη. Ό καιρός ήταν καλός. Ό ούρανός έναστρος και μέσα σέ μία γλυκιά ήσυχία άπολαμβάναμε την Πόλη φωτισμένη. Είχαμε στυλώσει τά μάτια μας στά τείχη της, άγκαλιάζοντας νοερά όλα τά Πανάγια Προσκυνήματα, κλείνοντας τα έρμητικά μέσα στην καρδιά μας. Ένα σχεδόν άδιόρατο έλαφρύ χαμόγελο πρόδιδε την κούραση των ήμερών, αλλά και την βαθιά εύγνωμοσύνη μας προς τον Θεό για όσα ζήσαμε. Η εύχαρίστησή μας ήταν τόση, πού δέν κλονίστηκε καθόλου από την παρατεταμένη άναμονή, ούτε από τον έξαντλητικό έλεγχο των Ισραηλινών στο άεροδρόμιο.

Όταν έπτέλους έπιβιάστηκα στο άεροπλάνο - εάν θυμάμαι καλά ήταν ένα δικινητήριο Airbus - πρόσεξα ότι τά φώτα του τρεμπάιζαν συνεχώς και δέν

σταθεροποιούνταν σέ μία συγκεκριμένη φωτεινότητα. Σκέφθηκα ότι κάποιο καλώδιο δέν κάνει καλή έπαφή και βυθίστηκα στό κάθισμά μου. Όταν ξεκίνησε ή τροχοδρόμηση, τό πρόβλημα στά ήλεκτρικά έγινε πιά έντονο, ένψ παράλληλα ακούγονταν και ό χαρακτηριστικός ήχος μικρών, πολλαπλών βραχυκυκλωμάτων. Δέν έδωσα σημασία τά φωτά έσβησαν, απογειωθήκαμε και, όταν ξανάναψαν τό πρόβλημα ύφίστατο σέ μικρότερο βαθμό. Καθόμουν μέ τή μητέρα μου στην άριστερή πλευρά του άεροσκάφους, μπροστά από τό φτερό, ένψ φίλοι και γνωστοί κάθονταν σέ κοντινές θέσεις.

Μετά από περίπου 20 λεπτά άκούσαμε έναν δυνατό θόρυβο και τό άεροπλάνο άρχιζε νά τρέμει και νά κινείται δεξιά και άριστερά, σάν νά «κοσκινίζει», όπως εύστοχα παρατήρησε κάποιος φίλος. Ό πιλότος είπε πρώτα στά έβραϊκά και μετά στά άγγλικά νά παραμείνουμε μέ τίς ζώνες μας δεμένες, τό ίδιο έκαναν άμέσως και οί άεροσυνδοοί. Αρχικά δέν δώσαμε σημασία, ώσπου κοίταξα τό φτερό και είδα τήν τουρμπίνα νά φλέγεται και νά έκοφενδονίζει κομμάτια από πυρωμένο σίδηρο! Μετά από ένα καθουσαστικό πρόλογο, τήν έδειξα στη μητέρα μου και

τήν άπόλεια του άριστερου κινητήρα και ότι θά προσπαθήσουμε νά φθάσουμε στό Έλευθέριος Βενιζελος μέ τόν άλλον.

Δέν πέρασαν άλλα είκοσι λεπτά, όταν ακούστηκε ένας λιγότερος δυνατός θόρυβος από τή δεξιά πλευρά και νοιώσαμε όλοι τίς ίδιες έντονες δονήσεις του άεροσκάφους, άναμεμιγμένες μέ άναταράξεις. Κάποιοι πού κάθονταν μπροστά από τό δεξί φτερό φώναξαν «πήρε φωτιά ή τουρμπίνα!»! Τό μέχρι τότε ήπο και, μάλλον εύχάριστο κλίμα, του θαλάμου άντικαταστάθηκε σύντομα από πανικό. Τό άεροσκάφος έχανε διαρκώς και άπότομα ύψος και άκουγόταν ένας θόρυβος σάν σφύριγμα, πού μετά θυμήθηκα ότι τόν άκουγα στίς ταινίες, όταν έπεφταν οί βόμβες των άεροπλάνων. Οί άεροσυνδοοί, πού μόλις είχαν ξεκινήσει νά προσφέρουν άναψυκτικά, ασφάλισαν τρέχοντας τά καρτοσάκιά τους στίς κατάλληλες θέσεις: κάθισαν γρήγορα και προσδέθηκαν κρατώντας τό κεφάλι τους κοντά στό γόνατα. Άρκετοί καρδιοπαθείς και ήλικιωμένοι έπαιρναν τά χάπια τους δυσό-δυσό. Μεταξύ συζύγων, γίνονταν δημόσιες έξομολογήσεις για τό πότε άπάτησε ό ένας τόν άλλον και μέ ποιόν και ζητούσαν συγχώρηση. Γιαγιάδες και

Ό Θεός από τήν άπειρη άγάπη Του για έμάς, δέν θά επέτρεπε ποτέ νά γίνει κάτι προς ζημία της ψυχής μας, δηλαδή, εάν μάς πάρει σήμερα, αυτό θά πεί ότι θά μάς πάρει στην καλύτερη στιγμή μας...

στούς γύρω φίλους. Όλοι μας είχαμε ταξιδέψει πολλές φορές μέ άεροπλάνο, αλλά ήταν ή πρώτη φορά πού βλέπαμε φλεγόμενο κινητήρα. Σφιχθήκαμε κάπως, αλλά κρύψαμε έπιμελώς τήν άνησυχία μας, σιωπώντας. Κάποιοι από έμάς, όπως έμαθα άργότερα, λέγαμε νοερά τήν Εύχή. Μετά από άρκετά λεπτά έγινε νέα άνακοίνωση πού μάς πληροφορούσε για

παππούδες άπεκάλυπταν στό παιδιά τους ότι τούς άδίκησαν στη διαθήκη τους και ζητούσαν συγχώρηση και εκείνα τήν έδιναν, αλλά και τή ζητούσαν μέ τή σειρά τους για παλιές άπρεπες συμπεριφορές. Φίλοι όμολογούσαν ότι μέ άφορμή τό τάδε περιστατικό είχαν πεί ψέματα και είχαν συκοφαντήσει άλλίλους...

Όλα τὰ παραπάνω μαζί μέ τή συνεχῆ καί ἀπότομη ἀπώλεια ὕψους, τίς ἀσυνήθιστες ἀναταράξεις καί τή σιγή τοῦ πλότου ἔκαναν βαριά τήν ἀτμόσφαιρα. Σάν νά μὴν ἔφθανε αὐτό, κάποιος ἀπό τήν παρέα φώναξε «εἶχε δίκιο ὁ τάδε», ἐνθουσιούμενος τὰ λόγια ἑνός μοναχοῦ, πού τοῦ εἶχε πει, παρῶς τῆ τρίτων, πρὶν ἀπό λίγες ἡμέρες ὅτι ἡ Ἑλλάδα θά θρηνηθεῖ μεγαλύτερο ἀριθμὸ νεκρῶν ἀπὸ ὅ,τι τὸ Πάσχα - ἀναφερόμενος στὸ δυστύχημα λίγο πρὶν ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα στὰ Τέμπη - μόνο πού αὐτὴ τὴ φορά θά εἶναι στὴ θάλασσα. Εἶχαμε ἀρχίσει νά ἀνησυχούμε σοβαρά...

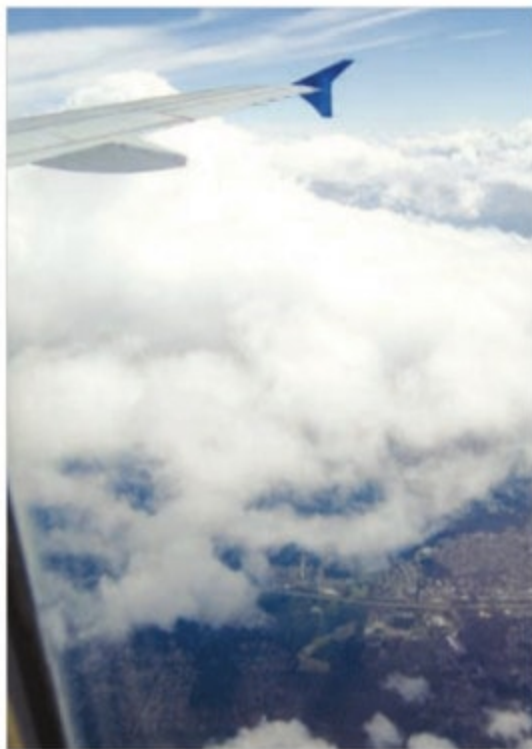
Τὸ ἀεροπλάνο ἄρχισε νά παίρνει κλίση καταλάβαμε ὅτι προσπαθεῖ νά στρίψει καί σκέφθηκα ὅτι θά ἐπιστρέψωμε στὸ Τέλ Ἀβίβ ἢ ὅτι θά πηγαίναμε στὴν Κύπρο. Σὲ λίγο σηκώθηκε μίᾶ ἀεροσυνοδὸς καί πῆγε βιαστικά νά ἀσφαλίσῃ κάποια ἀντικείμενα πού ἔπεφταν. Τὴ σταμάτησα καί τὴ ρώτησα τί ἀκριβῶς συνέβαινε. Ἡ πρῶν χαμογελαστὴ καί γλυκομίλητη κοπέλα εἶχε γίνῃ κατάχλωμη καί εἶχε χάσει τὴ φωνὴ της. Ὁ φόβος κυριαρχοῦσε στὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου της, στὰ σφιγμένα δόντια καί κορυφώνονταν στὰ μάτια της.

Τὴ ρώτησα ἐάν εἶχαμε χάσει καί τοὺς δύο κινητῆρες καί ἀπάντησε μέ νεῦμα καταφατικά. «Καί τώρα τί θά γίνῃ; Πῶς θά τὸ ἀντιμετωπίσουμε;», ξαναρώτησα. Ἐπαψε νά μέ κοιτάζει στὰ μάτια, τὸ βλέμμα της ἔγινε μακρινό, σάν νά κοιτοῦσε τὸ κενό, κινουσε τὸ κεφάλι της δεξιὰ καί ἀριστερά, ἀνασήκωσε τοὺς ὤμους ἀδιάφορα, σάν ὅλα νά εἶχαν τελειώσει καί ἔκανε νά φύγει. Τὴ συγκράτησα ἔντονα ἀπὸ τὸ χέρι φωνάζοντας «Πέφτουμε;» καί ἐκείνη μοῦ ἔγνεψε πολλές φορές καταφατικά, χωρὶς νά μπορεῖ νά ἀρθρώσει λέξη καί ἔτρεξε νά προσδεθεῖ

πάλι στὸ κάθισμά της, κρατώντας σφιχτὰ τὸ κεφάλι στὰ γόνατα. Πήραμε ὅλοι βαθιὰ ἀνάσα καί προσπαθοῦσαμε ὅσο τὸ δυνατόν ψύχραιμα νά συνειδητοποιήσουμε τὰ συμβαίνοντα.

Τὸ πέπλο τῆς μελαγχολίας ἔσκιωσε ἡ δυνατὴ φωνὴ ἑνός ρασοφόρου: «Μὴν φοβάστε, ἀδελφοί μου, ἄς προσευχηθοῦμε, δὲν θά ἀφήσει ὁ Θεός!». Οἱ ἱερεῖς ἔβαλαν πετραχήλι καί ἄρχισαν νά διαβάζουν, κάποιο λαϊκοῦ ἔλεγαν νοερά τὴν Εὐχή καί οἱ ὑπόλοιποι χωρίστηκαν σὲ δύο ὁμάδες - τὴ δεξιὰ καί τὴν ἀριστερὴ πτέρυγα τοῦ θαλάμου τῶν ἐπιβατῶν - καί ἄρχισαν δειλὰ νά ψάλλουν οἱ μὲν τὴν Παράκληση τῆς Παναγίας, οἱ δὲ τοὺς Χαιρετισμούς. Ἀναθέσαμε τὴν ἐλπίδα μας στὸν Θεὸ καί αἰσθανθήκαμε πολὺ καλύτερα ἔξαφρῶσαμε.

Οἱ ἀλλόθρησκοι ἐπιβάτες, ὑπερβολικά φοβισμένοι σὲ σύγκριση μ' ἐμᾶς, νόμιζαν ὅτι τραγουδοῦσαμε καί μᾶς κοιτάζαν σάν νά ἤμασταν τρελοί. Ἡ παρήγορη ὅμως αὐτὴ ψυχικὴ ἀνάταση διεκόπη λίγο ἀργότερα, ὅταν ἔκανε ἀνακοίνωση μὲ τρεμάμενη φωνὴ ὁ πλότος: «ὅπως ἤδη καταλάβατε, πρὶν ἀπὸ λίγη ὥρα χάσαμε καί τὸ δεῦτερο κινητήρα ἀνεφλέγη. Ρίξαμε τὰ καύσιμα καί θά προσπαθήσουμε νά ἐπιστρέψουμε στὸ Μπέν Κουριόν (τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Τέλ Ἀβίβ), ἀλλά...» τοῦ ἦρθε ἕνας κόμπος στὸν λαιμὸ καί σταμάτησε ἀπότομα. Πρὸς στιγμὴν πάγωσε τὸ αἷμα μας. Ὅπως καί νά τὸ κάνουμε, ἀλλιῶς εἶναι νά ὑποθέτετε βᾶσιμα πῶς ὀδεύεις σὲ κάτι δυσάρεστο καί ἀλλιῶς εἶναι νά σοῦ τὸ ἐπιβεβαιώνουν ἐπισήμως! Μετὰ τίς πρῶτες ἀμήχανες στιγμές, συνεχίσαμε ὅλοι μαζί νά προσευχόμαστε ἀπὸ τὸ σημεῖο πού εἶχαμε σταματήσῃ, ἄλλοι τὴν Εὐχή, ἄλλοι τὴν Παράκληση, ἄλλοι τοὺς Χαιρετισμούς. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ὅτι προσεύχονταν θερμὰ καί ὅσοι ἔδειχναν

στο παρελθόν νά μὴν πιστεύουν...

Προσπάθησα νά φερθῶ ψύχραιμα σέ σημεῖο πού κατηγορήθηκα γιά ἀναισθησία. Ἐξήγησα ἡρεμα, μέ τὴν ἐλπίδα νά δώσω κουράγιο καί σέ κάποιους πού ἔκλαιγαν: «Κάποτε ὅλοι θά πεθάνουμε· αὐτό δέν ἀλλάζει. Τί μᾶς μένει τότε; Τό πόσα χρόνια θά ζήσουμε καί τό πῶς θά τὰ ζήσουμε. Ὅλοι μας θελούμε νά ζήσουμε πολλά χρόνια, ἐάν ὅμως ὁ Θεός ἀποφάσισε νά πεθάνουμε σήμερα, οὔτε αὐτό ἀλλάζει ἐξάλλου, δέν ὑπάρχει κάτι πού νά μπορούμε νά κάνουμε ἀνθρωπίνως γιά νά σωθοῦμε καί δέν τό κάνουμε. Ἄρα, ἐάν πάρουμε ὡς δεδομένο ὅτι σήμερα θά κληθοῦμε σέ ἀπολογία, τί πρέπει νά μᾶς ἐνδιαφέρει; Τό σέ ποιά κατάσταση βρίσκεται ἡ ψυχὴ μας. Τώρα θά μοῦ πεῖτε: «εἶμαι σέ ἀσχημὴ κατάσταση, ἀλλά, ἐάν εἶχα καί ἄλλα χρόνια, θά μετανοοῦσα!» Αὐτὴ ὅμως ἡ φιλοσοφικὴ σκέψη δέν εἶναι τῆς παρουσίας, εἶναι μᾶλλον ἕνας εὐσεβὴς πό-

θος, γιατί εἶπαμε ὅτι παίρνουμε ὡς δεδομένο ὅτι παραδίδουμε σήμερα. Ἄρα τί μᾶς μένει νά κάνουμε; Νά προσευχηθοῦμε εὐλικρινά καί νά ζητήσουμε μέ θερμὴ συγχώρεση τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ὅμως, πρέπει νά ἔχουμε τὴν ἐλπίδα μας στό ἔλεος τοῦ Θεοῦ, γιατί:

Ὁ Θεός ἀπὸ τὴν ἀπειρὴ ἀγάπη Του γιά ἡμᾶς, δέν θά ἐπέτρεπε ποτέ νά γίνεῖ κάτι πρὸς ζημία τῆς ψυχῆς μας, δηλαδή, ἐάν μᾶς πάρει σήμερα, αὐτό θά πεῖ ὅτι θά μᾶς πάρει στὴν καλύτερη στιγμὴ μας.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἡμᾶς ἐξομολογηθήκαμε καί κοινωνήσαμε μόλις χθές στὴν ἑορτὴ τῆς Παναγίας, ἄρα εἶμαστε κατὰ τό δυνατόν ἔτοιμοι σκεφθεῖτε νά φεύγαμε ἐντελῶς ἀπροετοίμαστοι; Ὅσοι ἦρθαμε ἐδῶ, δέν ἦρθαμε γιά τουρισμό ἀλλὰ γιά προσκύνημα· λέτε ὁ Κύριος καί ἡ Παναγία, πού ἦρθαμε στὴν ἑορτὴ Τῆς, νά μᾶς ἀφήσουν ἔτσι;

Οἱ ἀναταράξεις συνεχίζονταν πολὺ ἔντονες. Ἡμασταν χαμηλά, ἄρχισαν νά διακρίνονται τὰ νησιά μέ τὰ χαρακτηριστικά τους καί μακριὰ ἡ στεριά. Ξαφνικὰ σηκώθηκε ὄρθιος ὁ ἴδιος ρασοφόρος, πού καθόταν μπροστὰ δεξιά καί μᾶς εἶχε παροτρύνει νά προσευχηθοῦμε - δέν γνωρίζω ἐάν ἦταν μοναχός ἢ ἱερομόναχος (θυμάμαι μόνο τὴν ψηλόλιγνη μορφὴ του, τὸ ἰλαρό τοῦ προσώπου καί τὴ μακριὰ του γενειάδα) καί εἶπε μέ δυνατὴ καί γεμάτη σιγουριά φωνὴ καί δακρυσμένα μάτια: «Παιδιά μου, σᾶς παρακαλῶ, πιστέψτε με. Βλέπω τὴν Παναγία μας μπροστὰ μου θεόρατη καί κρατᾷ τὸ ἀεροπλάνο ἀπὸ τὴν κοιλιὰ· θά σωθοῦμε, θά σωθοῦμε!» καί ξεσπώντας σέ δάκρυα: «ἄς προσευχηθοῦμε νά τὴν εὐχαριστήσουμε».

Ὅλοι οἱ ἐπιβάτες πῆραμε κουράγιο καί ἀρχίσαμε νά ψέλνουμε, δυνατὰ αὐτὴ τὴν φορά, χαρμόσυνα τὴν Παράκληση. Μέχρι καὶ οἱ ἀεροσυνοδοὶ κατάλαβαν ἀπὸ τὴν

γλώσσα του σώματος ότι κάτι ευχάριστο συμβαίνει και αναθάρρεψαν κοιτώντας άπορημένες.

Σε λίγη ώρα φάνηκαν καθαρά τὰ κτήρια του Τέλ Άβιβ ήμασταν ήδη πολύ χαμηλά. Έμεναν λίγες μόλις στιγμές... Άρχισαν νά μπαίνουν λογισμοί άμφιβολίας στο μυαλό μου: «Άραγε ή πρόσκρουση θά γίνει στη στεριά ή θά πέσουμε στη θάλασσα;», μά προσπαθούσα νά τους διώξω με τήν προσευχή: «Πιστεύω Κύριε, βοήθει μου τη άπιστία. Γεννηθήτω τό θελημά Σου. Ύπεραγία Θεοτόκε σώσον ήμάς.»

Σε λίγο φάνηκε τό άεροδρόμιο. Ό διάδρομος ήταν στρωμένος με άφρό και κατά μήκος του ήταν παρατεταγμένα πολλά νοσοκομειακά. Άλλο άεροπλάνο δέν φαινόταν, προφανώς μάς είχαν δώσει προτεραιότητα. Μας φάνηκε ότι κατεβαίναμε με μεγάλη ταχύτητα σέ σχέση με τίς άλλες φορές, μάς χώριζαν λίγα μόλις μέτρα από τό έδαφος. Όταν έγινε ή έπαφή, τό άεροπλάνο σταμάτησε κατά θαυμαστό τρόπο σέ μόλις 50 μέτρα, χωρίς κανένας μας νά κινηθεί από τή θέση του, έστω και κατ' έλάχιστον. Τουρμπίνες δέν είχε, γιά νά τίς θέσει σέ άνάστροφη λειτουργία, ώστε νά φρενάρι, και τό φρένο στίς ρόδες θά έπρεπε νά είναι πολύ άπότομο - πράγμα πολύ έπικίνδυνο - γιά νά σταματήσουμε μόλις σέ 50 μέτρα, και άκόμα και τότε θά έπρεπε λόγω άδράνειας νά πεταχτούμε όλοι πρós τά μπροστά! (Έδω φρενάρι κανείς λίγο με τό αυτοκίνητο και με μικρές ταχύτητες και τό σώμα του πηγαίνει μπροστά). Τίποτα όμως από όλα αυτά δέν έγινε. Τό άεροπλάνο δέν σταμάτησε σύμφωνα με τούς νόμους της φυσικής, αλλά σάν νά έναποτέθηκε μαλακά στο έδαφος!

Όλοι άρχισαμε, γεμάτοι ανακούφιση, τὰ ευχαριστήρια: «Δόξα Σοι Κύριε», «Σέ ευχαριστώ Παναγία μου», «Άς είναι

ευλογημένο τό Όνομά Σου, Κύριε».

Μόνο τίς άεροσυνοδούς είχε πιάσει νευρική κρίση. Γιά τουλάχιστον πέντε λεπτά ή μία άνοιγε ένα γιαούρτι, έτρωγε μία κουταλιά, τό πέταγε και έπαιρνε άλλο, ή άλλη άνοιγόκλεινε συνεχώς κάποια μεταλλικά συρτάρια, ή άλλη έτρεμε και χτυπούσαν τὰ δόντια της.

Μετά από λίγο άποβιβαστήκαμε και συνοδεία άστυνομικών, ιατρών και νοσοκόμων πήγαμε σέ ένα σαλόνι, όπου κάποιους προσπαθούσαν νά τούς συνφέρουν και στίους ύπόλοιπους πρόσφεραν ένα αναψυκτικό. Από τήν ένταση είχε στεγνώσει τό στόμα μας, αλλά ποιός νοιαζόταν;

Ήμασταν ζωντανοί μόνο αυτό μετρούσε! Σε λίγο ήρθε άλλο άεροσκάφος νά μάς πάει στήν Άθήνα, όπου και φθάσαμε άσφαλώς. Βέβαια μάς περίμεναν δημοσιογράφοι και κάμερες. Ένας φίλος μου τηλεφώνησε με άγωνία νά δει εάν είμαι καλά, γιατί είδε ένα trailer στίς πρωινές ειδήσεις μεγάλου καναλιού γιά τήν πτήση μας, αλλά μετά τό θέμα άποσιωπήθηκε έπιμελώς.

Άπό εκείνη τή στιγμή, όλοι μας χάσαμε τό ένδιαφέρον μας γιά τίς λεπτομέρειες. Δέν φώναζε κανείς, δέν διαμαρτύρονταν γιά τήν καθυστέρηση, γιά τίς βαλίτσες, γιά τίς δημοσιώς έξομολογηθείσες βαριές άμαρτίες, γιά τίποτα. Βαδίζαμε στή γη, αλλά τό μυαλό και ή καρδιά μας ήταν γεμάτα εύγνωμοσύνη, κατά τή δύναμη του καθενός προσκολλημένα σέ Έκείνον πού μάς έπιβεβαίωσε τόσο περίτρανα και πάλι τήν αγάπη Του. Ξέραμε ότι ζούσαμε μέσα στήν Πρόνοια του Θεού και αισθανόμασταν άπέραντη χαρά και άνεκκάλητη εύγνωμοσύνη γι αυτό.

Και οί έπόμενες ήμέρες πέρασαν έτσι. Έβλεπα καθετί ως δημιούργημα του

Θεοῦ, τό ἀγαποῦσα καί τό θαύμαζα. Εἶχα πάψει νά θυμώνω καί νά ἀναλώνομαι σέ δευτερεύοντα πράγματα. Προσπαθοῦσα νά ἀνταποκριθῶ στήν Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μέ ἐπεικῆ συμπεριφορά, μὴν κρίνοντας καί, ὅπου μποροῦσα, βοηθώντας τοὺς ἄλλους. Δυστυχῶς, μετὰ ἀπὸ μία περίπου ἑβδομάδα, ξαναμπήκα στή ρουτίνα τῆς καθημερινότητας. Ντρέπομαι πού τό ἀναφέρω, ἀλλά δέν κατάφερα νά συγκρατήσω μέσα μου ἐκείνη τὴν πρωτόγνωρη εἰρήνη, τὴν προσευχή, τὴν εὐγνωμοσύνη, τὴν ἀγάπη.

Αὐτό τό πέρα γιὰ πέρα πραγματικό γεγονός, μέ ἔκανε νά βλέπω τὰ πράγματα λίγο διαφορετικά, νά προσπαθῶ νά βγῶ ἀπὸ τό καβούκι τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ μου καί τῆς παράλογης λογικῆς μας, πού τὰ βάζει ὅλα σέ κουτάκια καί θέλει νά τὰ ἐξηγῆί μέ νόμους καί κανόνες. Ὁ φόβος τοῦ τέλους ἐπιταχύνει τὴ συνειδητοποίηση τῶν λαθῶν, ὥθει σέ συναίσθηση...

Ἡ εὐγνωμοσύνη πού νοιώθει κανεὶς γιὰ τὴν ἄπειρη ἀγάπη Τοῦ Θεοῦ μαλακώνει τὴν καρδιά του, τὸν λιώνει, τὸν κάνει νά ἀγαπάει διὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀδελφούς του καί τὴν κτίση καί παράλληλα νά φοβάται μήπως μέ κάποια πράξη του λυπήσει τὸν Θεό καί χάσει αὐτό πού ἀρχίζει νά γεύεται ἡ καρδιά του καί σκιρτά, αὐτό πού φτιάχτηκε νά ἀναζητᾷ ἡ ψυχὴ του, τὴν διὰ τῆς ἀγάπης δωρεάν παρεχόμενης ἔνωσης τῆς μέ τὸν Θεό. ■

(Ἀποφάσισα νά γράψω αὐτὴ τὴ μοναδική γιὰ μένα ἐμπειρία κατὰ παράκληση ἑνός ἀγαπητοῦ φίλου «πρὸς δόξαν Θεοῦ» καί πνευματικὴ τόνωση τῶν ἀδελφῶν. Παρακαλῶ, συγχωρέστε τὸν προσωπικό τόνο τῆς διήγησής, ἀλλὰ ἤθελα νά ἀποδώσω τὰ γεγονότα καί τὰ συναισθήματα ἀκριβῶς, ὅπως τὰ ζήσαμε. Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν κατανόησή σας.)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ • ΝΕΟΤΗΤΑ

Μανόλη Γ. Δρεττάκη: τέως
 Άντιπρόεδρος της Βουλής, Υπουργού
 καί Καθηγητού ΑΣΟΕΕ.

ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ
 ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥ-
 ΣΜΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ
 ΤΗ ΔΙΕΤΙΑ 2007-2009

Κάθε τρίμηνο ή Έθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) διεξάγει μία έκτεταμένη έρευνα του έργατικού δυναμικού της χώρας. Η έρευνα αυτή, εκτός από το έργατικό δυναμικό, δίνει καί στοιχεία γιά τόν πληθυσμό καί τή σύνθεσή του κατά ύπηκοότητα.

Στό άρθρο αυτό θά εξετάσουμε τίς μεταβολές του πληθυσμού της χώρας κατά ύπηκοότητα τή διετία 2007-2009:

- > Σέ δύο μεγάλες ομάδες, ανάλογα μέ τό αν έχουν ή όχι παιδιά (Μέρος Ι).
- > Στόν αριθμό των παιδιών ηλικίας κάτω των 21 ετών των νοικοκυριών κατά αριθμό παιδιών καί κατά ύπηκοότητα της μητέρας (Μέρος ΙΙ), καί
- > Στό μέσο αριθμό παιδιών ηλικίας 21 ετών ανά νοικοκυριό καί ανά πολύτεκνη οικόγενεια κατά ύπηκοότητα της μητέρας (Μέρος ΙΙΙ)

Ι. ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2007 ΚΑΙ 2009 ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΑΝ ΕΧΕΙ Η ΟΧΙ ΠΑΙΔΙΑ

Στήν 1η στήλη του πρώτου μέρους του Πίνακα 1 δίνεται ό πληθυσμός μέ έλληνική καί ξένη ύπηκοότητα χωρίς παιδιά τό έτος 2007, στή 2η το 2009,

στην 3η ή διαφορά ανάμεσα στο 2009 και 2007 και στην 4η ή ποσοστιαία μεταβολή του. Στο δεύτερο μέρος δίνονται τα ίδια στοιχεία για τον πληθυσμό με παι-

διά ηλικίας κάτω των 21 ετών και στο τρίτο για το σύνολο του πληθυσμού (το άθροισμα του πρώτου και του δεύτερου μέρους).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Πληθυσμός χωρίς παιδιά και με παιδιά κάτω των 21 ετών
κατά ύπηκοότητα Α' τριμήνου των ετών 2007 και 2009

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	2007	2009	ΔΙΑΦΟΡΑ	% ΜΕΤΑΒ.
ΧΩΡΙΣ ΠΑΙΔΙΑ				
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	7.968.908	7.917.488	-51.420	-0,6
ΞΕΝΗ	370.112	496.790	126.678	34,2
ΣΥΝΟΛΟ	8.339.020	8.414.278	126.678	34,2
ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ				
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	2.195.385	2.130.589	-64.796	-3,0
ΞΕΝΗ	208.994	276.513	67.519	32,3
ΣΥΝΟΛΟ	2.404.379	2.407.102	2.723	0,1
ΣΥΝΟΛΟ				
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	10.164.293	10.048.077	-116.216	-1,1
ΞΕΝΗ	579.106	773.303	194.197	33,5
ΣΥΝΟΛΟ	10.743.399	10.821.380	77.981	0,7

ΕΣΥΕ

Από τον Πίνακα 1 φαίνεται ότι το 2009 σε σχέση με το 2007:

Στόν πληθυσμό χωρίς παιδιά σημειώθηκε ελαφρά μείωση των Έλλήνων και μεγάλη αύξηση (πάνω από το 1/3) των αλλοδαπών, με αποτέλεσμα το σύνολο του πληθυσμού αυτού να αυξηθεί σχεδόν κατά 1%.

Στόν πληθυσμό με παιδιά σημειώθηκαν οι ίδιες μεταβολές αλλά η μείωση του ελληνικού πληθυσμού με παιδιά κάτω των 21 ετών ήταν 5πλάσια εκείνης του πληθυσμού χωρίς παιδιά.

Εξαιτίας των παραπάνω μεταβολών

ο συνολικός ελληνικός πληθυσμός μειώθηκε κατά 116.216, ενώ ο πληθυσμός των αλλοδαπών αυξήθηκε κατά 194.197, με αποτέλεσμα το σύνολο του πληθυσμού να αυξηθεί κατά 0,7%. Εξαιτίας των μεταβολών αυτών, ο μόνος ελληνικός πληθυσμός από 94,6% του συνολικού πληθυσμού της χώρας το 2007 μειώθηκε στο 92,9% το 2009, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό του πληθυσμού με ξένη υπηκοότητα αυξήθηκε από 5,4% στο 7,1%.

Θά πρέπει να σημειωθεί εδώ πως ο εκτιμώμενος πληθυσμός της Ελλάδας από τη Στατιστική Υπηρεσία της Εύ-

ρωπαϊκής Ένωσης (τιν Eurostat) τίν 1.1.2009 είναι 11.257.285. Ή διαφορά τών 435.905 όφείλεται από τή μιá μεριά στο γεγονός ότι ή έρευνα έργατικού δυναμικού τής ΕΣΥΕ δέν περιλαμβάνει τόν πληθυσμό πού διαμένει σε συλλογικές κατοικίες (γηροκομεία κ.λπ.) καί τούς κληρωτούς στο στράτευμα καί από τήν άλλη στο ότι ένας σημαντικός αριθμός μεταναστών δέν είναι εύκολο νά έντοπιστεί (π.χ. εκείνοι πού έργάζονται στη γεωργία κ.λπ.). Άν ληφθούν ύπόψη οι παρατηρήσεις αυτές ό πληθυσμός μέ ξένη ύπηκοότητα μπορεί νά φτάνει τό 1.000.000, δηλαδή σχεδόν στο 9%.

Λόγω έλλειψης χώρου δέν δίνουμε αναλυτικά τούς άλλοδαπούς κατά ύπηκοότητα. Άπλως σημειώνουμε ότι τό ποσοστό πού οι Άλβανοί αντιπροσωπεύουν στο σύνολο τών άλλοδαπών από 64,8% τό 2007 μειώθηκε στο 56,7% τό 2009, δηλαδή έξακολουθούν νά είναι πάνω από τούς μισούς. Τίς έπόμενες πέντε θέσεις, μέ ποσοστά πού κυμαίνονται τό

2009 από 5,8% μέχρι 2,6% το 2009, κατέχουν κατά σειρά οι Βούλγαροι, οι Γεωργιανοί, οι Ρουμάνοι, οι Ρώσοι, οι Πακιστανοί καί από τό Μπαγκλαντές.

Π. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 21 ΕΤΩΝ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΚΑΤΑ ΑΡΙΘΜΟ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΤΑ ΕΤΗ 2007 ΚΑΙ 2009

Στήν 1η στήλη του πρώτου μέρους του Πίνακα 2 δίνεται ό αριθμός τών παιδιών ήλικίας κάτω τών 21 έτων τών νοικοκυριών μέ έλληνική ύπηκοότητα τής μητέρας κατά αριθμό παιδιών του νοικοκυριού τό έτος 2007, στη 2η τό 2009, στη 3η ή διαφορά ανάμεσα στο 2009 καί 2007 καί στη 4η ή ποσοστιαία μεταβολή τους. Στο δεύτερο μέρος δίνονται τά ίδια στοιχεία τών νοικοκυριών μέ ξένη ύπηκοότητα τής μητέρας καί στο τρίτο μέρος τό σύνολό τους (τό άθροισμα δύο πρώτων μερών του Πίνακα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Παιδιά κάτω των 21 ετών των νοικοκυριών κατά αριθμό παιδιών κατά ύπηκοότητα της μητέρας τό Α' τρίμηνο των ετών 2007 και 2009

ΑΡΙΘΜ. ΠΑΙΔΙΩΝ	2007	2009	ΔΙΑΦΟΡΑ	% ΜΕΤΑΒ.
ΕΛΛΗΝΙΚΗ				
1	481.680	475.222	-6458	-1,3
2	978.112	952.503	-25.609	-2,6
3	312.780	289.469	-23.312	-7,5
4+	96.755	73.721	-23035	-23,8
ΣΥΝΟΛΟ	1.869.327	1.790.914	-78.413	-4,2
ΞΕΝΗ				
1	46.919	64.679	17.760	37,9
2	96.631	127.614	30.983	32,1
3	22.961	24.701	-23.312	-7,6
4+	6.556	6.208	-348	-5,3
ΣΥΝΟΛΟ	173.066	223.201	50.135	29,0
ΣΥΝΟΛΟ				
1	528.599	539.900	11.302	2,1
2	1.074.743	1.080.117	5.374	0,5
3	335.741	314.169	-21.572	-6,4
4+	103.311	79.929	-23.382	-22,6
ΣΥΝΟΛΟ	2.042.393	2.014.115	-28.278	-1,4

ΕΣΥΕ

Από τον Πίνακα 2 φαίνεται ότι το 2009 σε σχέση με το 2007 τα παιδιά των νοικοκυριών με μητέρα:

Ελληνικής ύπηκοότητας, μειώθηκαν σε όλα τα νοικοκυριά ανεξάρτητα από τον αριθμό των παιδιών τους. Η μικρότερη μείωση σημειώθηκε στα νοικοκυριά με 1 παιδί και η μεγαλύτερη στα νοικοκυριά με 4 και άνω παιδιά (τίς πολύτεκνες οικογένειες), με αποτέλεσμα να σημειωθεί μείωση στο συνολικό αριθμό των παιδιών πάνω από 4%. Η μείωση αυτή είναι πολύ μεγάλη και απαιτείται διερεύνηση των λόγων στους οποίους οφείλεται.

Ξένης ύπηκοότητας, αύξηθηκαν στα νοικοκυριά με 1, 2 και 3 παιδιά και μειώθηκαν στα νοικοκυριά με 4 και άνω παιδιά. Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στα νοικοκυριά με 1 και 2 παιδιά, με αποτέλεσμα να σημειωθεί αύξηση του συνολικού αριθμού των παιδιών, σχεδόν κατά 30%! Η αύξηση αυτή οφείλεται στις γεννήσεις από αλλοδαπές μητέρες, οι οποίες τα τελευταία χρόνια ξεπερνούν το 15% του συνολικού αριθμού των γεννήσεων στη χώρα μας καθώς και στην είσοδο μεταναστών κάτω των 21 ετών.

Έξαιτίας των παραπάνω μεταβολών

καί κυρίως της αύξησης των παιδιών με μητέρα ξένης υπηκοότητας σημειώθηκε αύξηση των παιδιών των νοικοκυριών με 1 και 2 παιδιά. Η αύξηση, όμως, των νοικοκυριών με 3 παιδιά με μητέρα ξένης υπηκοότητας δέν αντιστάθμισε τη μείωσή τους στά νοικοκυριά με 3 παιδιά με μητέρα έλληνικής υπηκοότητας. Μείωση, επίσης σημειώθηκε καί στό συνολικό αριθμό παιδιών πολύτεκνων οικογενειών, δεδομένου ότι αυτά μειώθηκαν τόσο στά νοικοκυριά με μητέρα έλληνικής υπηκοότητας όσο καί σ' εκείνα με μητέρα ξένης υπηκοότητας. Τελικά, ή συνολική αύξηση των παιδιών με μητέρα ξένης υπηκοότητας δέν αντιστάθμισε τη μείωσή τους στά νοικοκυριά με μητέρα έλληνικής υπηκοότητας, με αποτέλεσμα τή μείωση του συνολικού αριθμού των παιδιών ηλικίας κάτω των 21 έτων κατά 1,4%.

Θά πρέπει ιδιαίτερα νά σημειωθεί τό γεγονός ότι στά νοικοκυριά με 3 παιδιά με μητέρα έλληνικής υπηκοότητας καθώς καί στά νοικοκυριά με 4 καί άνω παιδιά με μητέρα τόσο έλληνικής όσο καί ξένης υπηκοότητας σημειώθηκε μείω-

ση παιδιών (ιδιαίτερα μεγάλη στην περίπτωση των νοικοκυριών με έλληνική υπηκοότητα) γεγονός που δείχνει τά μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι τρίτεκνες καί ιδιαίτερα οι πολύτεκνες οικογένειες.

Μιά συνέπεια των εξελίξεων αυτών ήταν νά αύξηθει τό ποσοστό που αντιπροσωπεύουν τά παιδιά των νοικοκυριών με 1 καί 2 παιδιά στό σύνολο των παιδιών από 78,5% το 2007 στό 80,4% το 2009 καί νά μειωθούν αντίστοιχα τά ποσοστά που αντιπροσωπεύουν τά παιδιά των τρίτεκνων νοικοκυριών από 16,4% στό 15,6% καί των πολύτεκνων από 5,1% στό 4%.

III. ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΝΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ ΚΑΙ ΑΝΑ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΤΑ ΕΤΗ 2007 ΚΑΙ 2009

Στό πρώτο μέρος του Πίνακα 3 δίνεται ό αριθμός των νοικοκυριών με παιδιά κάτω των 21 έτων καί στό δεύτερο με 4 καί άνω παιδιά κατά υπηκοότητα της μητέρας. Στό τρίτο μέρος του Πίνακα δίνεται ό αριθμός των παιδιών ανά νοικοκυριό καί στό τέταρτο ανά πολύτεκνη οικογένεια κατά υπηκοότητα της μητέρας τά έτη 2007 καί 2009, ή διαφορά τους καί ή ποσοστιαία μεταβολή τους. Τα στοιχεία του τρίτου μέρους του Πίνακα 3 προκύπτουν από τή διαίρεση της τελευταίας γραμμής των τριών τμημάτων του Πίνακα 2 με τά στοιχεία του πρώτου τμήματος του Πίνακα 3 καί τά στοιχεία του τέταρτου μέρους του Πίνακα από τή διαίρεση της τέταρτης γραμμής των τριών τμημάτων του Πίνακα 2 με τά στοιχεία του δεύτερου μέρους του Πίνακα 3.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Άριθμός νοικοκυριών με παιδιά κάτω των 21 έτων και με 4 και άνω παιδιά και μέσος αριθμός παιδιών ανά νοικοκυριό και ανά πολύτεκνη οικογένεια κατά ύποκοότητα της μητέρας τά έτη 2007 και 2009

ΑΡΙΘΜ. ΠΑΙΔΙΩΝ	2007	2009	ΔΙΑΦΟΡΑ	% ΜΕΤΑΒ.
ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 21 ΕΤΩΝ				
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	1.097.693	1.065.295	-32.398	-3,0
ΞΕΝΗ	104.497	138.257	33.760	32,3
ΣΥΝΟΛΟ	1.202.190	1.203.551	1.362	0,1
ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΜΕ 4 ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΝΩ				
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	22.697	17.332	-5.365	-23,6
ΞΕΝΗ	1.609	1.538	-72	-4,4
ΣΥΝΟΛΟ	24.306	18.870	-5437	-22,4
ΠΑΙΔΙΑ ΑΝΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ				
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	1,70	1,68	-0,02	-1,3
ΞΕΝΗ	1,66	1,61	-0,04	-2,5
ΣΥΝΟΛΟ	1,70	1,67	-0,03	-1,5
ΠΑΙΔΙΑ ΑΝΑ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ				
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	4,26	4,25	-0,01	-0,2
ΞΕΝΗ	4,07	4,04	-0,04	-0,9
ΣΥΝΟΛΟ	4,25	4,24	-0,01	-0,3

ΕΣΥΕ

Άπό τή σύγκριση τής τελευταίας στήλης τών δύο πρώτων τμημάτων τού Πίνακα 2 μέ τις αντίστοιχες γραμμές τού Πίνακα 2 φαίνεται ότι τό 2009 σέ σχέση μέ τό 2007:

Ή μείωση τού αριθμού τών νοικοκυριών μέ μητέρα έλληνικής ύπηκοότητας ήταν μικρότερη από τή μείωση τού αριθμού τών παιδιών, ένω ή αύξηση τού αριθμού τών νοικοκυριών μέ μητέρα ξένης ύπηκοότητας ήταν μεγαλύτερη από τήν αύξηση τού αριθμού τών παιδιών, μέ αποτέλεσμα νά σημειωθούν μειώσεις στόν αριθμό τών παιδιών ανά νοικοκυριό σέ όλες τις περιπτώσεις (μεγαλύτερη

αναλογικά στά νοικοκυριά μέ μητέρα ξένης ύπηκοότητας).

Ή μείωση τού αριθμού τών νοικοκυριών μέ 4 και άνω παιδιά μέ μητέρα τόσο έλληνικής όσο ξένης ύπηκοότητας ήταν έλαφρά μικρότερη από τή μείωση τού αριθμού τών παιδιών μέ αποτέλεσμα τή μείωση τού αριθμού τών παιδιών ανά πολύτεκνη οικογένεια (μεγαλύτερη αναλογικά στά νοικοκυριά μέ μητέρα ξένης ύπηκοότητας)

Άπό τόν Πίνακα αυτό φαίνεται ότι δέν υπάρχουν μεγάλες διαφορές σέ ό,τι αφορά τόν αριθμό τών παιδιών ανά νοικοκυριό ανάμεσα στά νοικοκυριά μέ μη-

τέρα ελληνικής και ξένης υπηκοότητας, γεγονός που σημαίνει ότι οι οικογένειες των αλλοδαπών προσαρμόζονται στα οικογενειακά πρότυπα της χώρας στην οποία έχουν εγκατασταθεί. Κάπως μεγαλύτερες είναι οι διαφορές στην περίπτωση του αριθμού των παιδιών ανά οικογένεια με 4 και άνω παιδιά, δεδομένου ότι ελάχιστες οικογένειες αλλοδαπών έχουν 4 και άνω παιδιά (ανάμεσα σ' αυτές είναι οι Άλβανοί και οι Αιγύπτιοι).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση αυτή φαίνεται ότι :

(α) Ο ελληνικός πληθυσμός μειώνεται τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της υπογεννητικότητας και της γήρανσης του ελληνικού πληθυσμού (οι γεννήσεις από Έλληνίδες μητέρες είναι λιγότερες από τους θανάτους Έλλήνων).

(β) Ο πληθυσμός με ξένη υπηκοότητα αυξάνεται ραγδαία καθώς και το ποσοστό που αντιπροσωπεύει στο συνολικό πληθυσμό της χώρας εξαιτίας των γεννήσεων από αλλοδαπές μητέρες και της συνεχιζόμενης καθαρής εισροής μεταναστών.

(γ) Οι αλλοδαποί είναι κατά μέσο όρο κατά 10 περίπου χρόνια νεότεροι από τους Έλληνες και πάνω από τους μισούς είναι Άλβανοί.

(δ) Τα παιδιά με μητέρες ελληνικής υπηκοότητας σε όρισμένα από τα τελευταία χρόνια μειώνονταν, ενώ εκείνα με μητέρες ξένης υπηκοότητας αυξάνονται συνεχώς, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το ποσοστό που αντιπροσωπεύουν στο σύνολο των παιδιών από 8,5% το 2007 σε 11,0% το 2009. Τέλος,

(ε) Σε ό,τι αφορά τα παιδιά ανά νοικοκυριό δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε Έλληνες και αλλοδαπούς,

γεγονός που δείχνει ότι οι αλλοδαποί προσαρμόζονται στα πρότυπα της χώρας που έχουν εγκατασταθεί.

Η μείωση των γεννήσεων άρχισε πριν από 30 χρόνια και από 148.000 το 1980 κατολίσθησε στις 100.000 στις αρχές της δεκαετίας του '90 και έκτοτε κυμαίνεται λίγο πιο πάνω από τον αριθμό αυτό μόνο χάρη στις γεννήσεις από αλλοδαπές μητέρες. Τα τελευταία χρόνια ο ελληνικός πληθυσμός μειώνεται δεδομένου ότι τα χρόνια αυτά οι θάνατοι Έλλήνων είναι περισσότεροι από τις γεννήσεις από Έλληνίδες μητέρες. Αναρωτιέται κανείς πότε, επιτέλους, θα αντιληφθεί ή πολιτική ηγεσία του Τόπου ότι το δημογραφικό είναι το μέγιστο έθνικό μας πρόβλημα και να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την αντιμετώπισή του;

Σε ό,τι αφορά τον πληθυσμό με ξένη υπηκοότητα είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι αλλοδαποί που έχουν οικογένεια θα μείνουν μόνιμα στη χώρα μας. Είναι, κατά συνέπεια, απόλυτη ανάγκη να υπάρξει επιτέλους μία συγκροτημένη μεταναστευτική πολιτική, ή οποία θα πρέπει από τη μία μεριά να νομιμοποιήσει όλους εκείνους που εργάζονται στη χώρα μας, και ιδιαίτερα εκείνους που έχουν οικογένεια και από την άλλη να διασφαλίσει ότι τα παιδιά τους που γεννιούνται στη χώρα μας θα έχουν τις ίδιες ευκαιρίες εκπαίδευσης με τα Έλληνόπουλα, ώστε αργότερα να ενσωματωθούν πλήρως στην ελληνική κοινωνία και να αποκτήσουν την ελληνική υπηκοότητα. ■

Κωνσταντίνου Χολέβα,
Πολιτικού Ἐπιστήμονος

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΟ- ΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ

1) **Ἐμεῖς καί οἱ νέοι μας.** Δόξα τῷ Θεῷ ἔχουμε τὴν σοφία τῶν Πατέρων καί τῶν διακριτικῶν Γεροντιῶν, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀντλοῦμε διδάγματα γιὰ τὴν συμπεριφορά μας ὡς γονέων ἢ δασκάλων πρὸς τοὺς νέους καί τὶς νέες μας. Σημειώνω ἰδιαίτερος δύο φράσεις πού μοῦ ἔκαναν μεγάλη ἐντύπωση. Πρῶτον τὴν ὑποθήκη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν: «Γι' αὐτὸ εἶναι καλύτερα νὰ τὸν ἐφοδιάζουμε (τὸν νέο) μὲ ἠθικά καί πνευματικά ὄπλα ἀπὸ τὴν πρώτη παιδικὴ ἡλικία, πού εἶναι ἀκόμη κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του κι ἐλεύθερος ἀπὸ πάθη... Γιατί ἐκεῖνος πού ἀκολουθεῖ τὴν πνευματικὴ ζωὴ στό τέλος τῆς ζωῆς του, ξοδεύει ὅλον τὸν καιρὸ του προσπαθώντας νὰ ξεπλύνει τὰ ἀμαρτήματα τοῦ παρελθόντος»¹. Καί δεῦτερον τὴ συμβουλή τοῦ Γέροντος Πορφυρίου πρὸς τοὺς γονεῖς: «Στά παιδιά νὰ μὴ λέτε πολλά γιὰ τὸν Χριστό, γιὰ τὸν Θεό, ἀλλά νὰ προσεύχεσθε στὸν Θεό γιὰ τὰ παιδιά. Τὰ λόγια χτυποῦν στ' αὐτιά, ἐνῶ ἡ προσευχὴ πηγαίνει στὴν καρδιά»². Σήμερα, δυστυχῶς, πολλοὶ γονεῖς ἔχουμε ἀφήσει τὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν μας στὸν αὐτόματο πλῆτο πού λέγεται τηλεόραση. Φορτωμένοι καί ἀγχωμένοι ἀπὸ τὶς δουλειές μας λησμονοῦμε τὶς ἀνάγκες τῆς νεανικῆς ψυχῆς. Μπουκνύουμε τὰ παιδιά μας μὲ ὑλικά ἀγαθὰ καί ἀφήνουμε ἀνυδρὴ τὴ διψασμένη ψυχὴ τῆς. Γιατί τοὺς στεροῦμε τὸν Χριστό, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἑλληνορθόδοξη Παράδοση τῆς Ρωμοσύνης; Γιατί ἀφήνουμε τὰ παιδιά μας νὰ βαλτώνουν στὸν βούρκο, ἐνῶ μπορούμε

νὰ τοὺς ἀναβαπτίσουμε σὲ «πηγὴν ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον»;

2) **Σὲ ἀναζήτηση προτύπων καί ἀξιών.** Τί πρότυπα θὰ δώσουμε στὰ παιδιά μας; Τίς διθὲν διασημότητες τῶν τηλεοπτικῶν ἐκπομπῶν ἢ τὰ πρότυπα πού καλλιεργεῖ ἡ παγκοσμιοποιημένη θολοκουλτούρα; Ἐχουμε στὴν Παράδοση τοῦ λαοῦ μας καί Ἁγίους καί Μάρτυρες καί Νεομάρτυρες καί ἥρωες καί ἀγωνιστές. Ὅσο κι ἂν θέλουν μερικοὶ νὰ καταργήσουν τὸν πατριωτισμὸ καί νὰ τὸν ταυτίσουν μὲ τὸν ἀκράϊο ἐθνικισμὸ, ἐμεῖς θὰ συνεχίσουμε νὰ μιλοῦμε στὰ παιδιά μας γιὰ τὴν Ἱστορία καί τὰ ἰδανικά τοῦ Γένους, γιὰ τὸν Ἅγιο Κοσμᾶ, τὸν Μάρκο Μπότσαρη, τὸν Πατριάρχη Γρηγόριο Ε', τοὺς ἥρωες τοῦ 1940-41, τὰ ἥρωικά ἀγόρια καί κορίτσια τῆς ΕΟΚΑ τοῦ 1955-59.

Ἡ Ρωμοσύνη ἀπορρίπτει τὸν ἐθνοφυλετισμὸ, τὸν ρατσισμὸ, τὸν ἰμπεριαλισμὸ καί τὴν ἀποικιοκρατία. Ἀπορρίπτει, ὅμως, ἐξ ἴσου καί τὸν ἄπατρι κοσμοπολιτισμὸ, τὸν ὑλιστικὸ διεθνισμὸ καί τὴν ἡττοπάθεια. Δέν ἔχει οὔτε ξενομανία οὔτε ξενοφοβία. Καταφάσκει τὸν ὑγιὴ πατριωτισμὸ καί τὴν καλλιέργεια μιᾶς ἀφαντίστης ἱστορικῆς συνειδήσεως. Δέν χρησιμοποιεῖ πολεμοχαρῆ συνθήματα οὔτε ὅμως δέχεται στὸ ὄνομα μιᾶς διθὲν εἰρηνικῆς συνυπάρξεως νὰ οβηίνεται ἡ Ἱστορία, νὰ παραγράφονται γενοκτονίες, νὰ συκοφαντεῖται ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας καί νὰ σπλώνεται ἡ μνήμη Νεομαρτύρων, ἡρώων καί ἀγωνιστῶν. Προωθεῖ τὸν διάλογο καί ὄχι τὴ σύγκρουση τῶν Πολιτισμῶν καί ἔχει τὴν ἀπαίτηση ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς νὰ σέβονται τὴν Πίστι τῆς, τὴν Ἱστορία τῆς καί τὰ ἐδάφη τῆς.

Ἡ Ἑλληνορθόδοξη Παράδοση πρεσβεύει ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Πίστι εἶναι Οἰκουμενικὴ καί τὸ μήνυμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι πα-

νανθρώπινο. Κατανοεί, πάντως, ότι η Οικουμενικότητα συνυπάρχει και δέν αντιφάσκει με τον ύγιη πατριωτισμό. Ο Άγιος Δημήτριος π.χ. τιμάται από την Έκκλησία μας ως «Υπέρμαχος της Οικουμένης» (Απολυτίκιο) και είναι πράγματι Οικουμενικός, διότι τον σεβονται και τον προσκυνούν οι Όρθοδοξοι Σλάβοι και οι Άραβόφωνοι Ρωμηοί. Ταυτοχρόνως δέ είναι και πατριωτικός Άγιος. Έσωζε και διεφύλαττε, όπως μας καταγράφουν τά βυζαντινά κείμενα, την πόλη του, την Θεσσαλονίκη, από επιβουλές και εισβολές και έτσι ύμνείται ως «σωσίπατρις και φιλόπολις» και «Θεσσαλονίκης μέγας φρουρός».

3) **Έλληνορθόδοξη Παιδεία.** Η απάντηση της Ρωμηοσύνης στο έρώτημα περί Παιδείας φυσικά λαμβάνει υπ' όψιν της τις σύγχρονες συνθήκες, ανάγκες και εξελίξεις, είναι όμως βαθειά ριζωμένη στις αιώνιες και πάντοτε επίκαιρες διδαχές των Άγιων μας. Είναι η Παιδεία των Τριών Ίεραρχών, τό σχολείο του Πατροκοσμά, τό όποιο πρέπει νά μας μαθαίνει για τόν Θεό και τήν Παναγία, είναι η έλληνορθόδοξη παιδεία πού μας κράτησε πνευματικά ζωντανούς επί Τουρκοκρατίας, είναι τά γράμματα πού έμαθε ό Άγιος Νικόδημος ό Άγιορείτης, ό όποιος χειριζόταν άριστα και τήν Όμηρική και

γνώσεις. Η Παιδεία είναι έννοια ευρύτερη της Έκπαιδύσεως. Η Έκπαιδύση αναφέρεται στην παροχή γνώσεων για νά βρούν οι νέοι ένα επάγγελμα. Η Παιδεία δέν θέλει ανθρώπους ρομπότ, γεμάτους πληροφορίες, αλλά ανθρώπους με συνείδηση ευθύνης προς τόν Θεό, τήν Πατρίδα, τή Δημοκρατία, τόν συνάνθρωπο. Η Παιδεία της Ρωμηοσύνης αποδέχεται και τήν τεχνολογία και τούς ήλεκτρονικούς ύπολογιστές και τό Διαδίκτυο και τις ξένες γλώσσες, αλλά τά αξιοποιεί όλα αυτά για τήν προώθηση των στόχων της για τήν προβολή του έλληνορθόδοξου πολιτισμού και για τήν κοινωνικοποίηση των παιδιών μας. Η Ρωμηοσύνη σήμερα δέν διδάσκει στους νέους νά είναι κλεισμένοι στο καβούκι τους. Τούς διδάσκει ή μάλλον προσπαθεί νά τούς διδάξει τήν ούσιαστική κοινωνικότητα πού δέν ταυτίζεται με τήν άργόσχολη κοσμικότητα, αλλά με τήν αίσθηση προσφοράς, συμμετοχής και ανθρωπιάς.

Η Έλληνορθόδοξη Παιδεία ποτεύει στην ανάγκη τονώσεως των Άνθρωποστικών Σπουδών και στην οωσή διδασκαλία της Άρχαίας Έλληνικής και της Πατερικής Γραμματείας και της Όρθόδοξης Χριστιανικής Άγωγής. Διαφωνεί με τή γλωσσική παρακμή των νέων μας και με τις τάσεις ύποβαθμίσεως του μαθήματος

Η απάντηση της Ρωμηοσύνης στο έρώτημα περί Παιδείας φυσικά λαμβάνει υπ' όψιν της τις σύγχρονες συνθήκες, ανάγκες και εξελίξεις, είναι όμως βαθειά ριζωμένη στις αιώνιες και πάντοτε επίκαιρες διδαχές των Άγιων μας.

τήν άττική και τή νεοελληνική μορφή της έλληνικής γλώσσας. Η Παιδεία, τήν όποία προεβύει ή Ρωμηοσύνη, άπαντά πρωτίστως στο έρώτημα: Τί άνθρωπο θέλουμε νά πλάσουμε; Πώς θά μορφώσουμε, δηλαδή θά διαμορφώσουμε, χαρακτήρες, πώς θά μεταδώσουμε ήθος και όχι μόνον ξερες

των Όρθόδοξων Όρησκευτικών. Για τους Ρωμηούς σήμερα ίσχύει ή συμβουλή της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ό όποιος όμιλών τόν Σεπτέμβριο του 2005 στη Φλώρινα τόνισε ότι η Όρθόδοξη Χριστιανική Άγωγή πρέπει νά αρχίζει από τό Νηπιαγωγείο.

Παράλληλως ή Παιδεία της Ρωμοσύνης δέν ύποτιμά τίς πρακτικές και έμπορικές έπιστήμες. Άς έχουμε κατά νουν ότι ή πρώτη Σχολή Δοικίσεως Έπιχειρήσεων στη Ρωμαίκη Άνατολή ίδρύθηκε τό 1850 από τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο. Ήταν ή Έμπορική Σχολή της Χάλκης μέ πρώτο Σχολάρχη ένα μοναχό: Τόν Βαρθολομαίο Κουτλουμουσιανό. Ή Ρωμοσύνη σέβεται τήν προσφορά όλων των έπιστημών και των επαγγελμάτων, αλλά ένδιαφέρεται κυρίως για τόν χαρακτήρα και τήν προσωπικότητα του άνθρώπου, ό όποιος θά άσκήσει τήν κάθε τέχνη, τό κάθε επαγγελμα.

4) Στην έποχή του Διαδικτύου. Τό Διαδίκτυο είναι σαν τό μαχαίρι. Ή χρησιμότητά του ή ή έπικινδυνότητά του έξαρτάται από αυτόν πού τό χρησιμοποιεί. Μέ τό μαχαίρι μπορείς νά κόψεις φωμί και νά θρέψεις πεινασμένους, αλλά μπορείς, ό μή γένοιτο, και νά σκοτώσεις! Κάποιοι φοβούνται ότι τό Διαδίκτυο και τά μηνύματα ήλεκτρονικού ταχυδρομείου βλάπτουν τή γλωσσική μας ταυτότητα, διότι αναγκάζουν όρισμένους χρήστες νά χρησιμοποιούν μία νεοφανή έλληνοαγγλική γλώσσα (greeklish), δηλαδή ελληνικές λέξεις μέ αγγλικούς χαρακτήρες. Αυτό συμβαίνει μερικές φορές έλλείψει των καταλλήλων γραμματοσειρών, μπορεί όμως πολύ εύκολα νά διορθωθεί. Άν κάποιος θέλει νά γράφει μέ τό ελληνικό αλφάβητο μπορεί νά τό τοποθετήσει σε όποιοδήποτε ύπολογιστή σε όλα τά μήκη και τά πλάτη του κόσμου. Έπιπλέον πρέπει νά προσθέσουμε ότι οί άμερικανικές εταιρείες κατασκευής λογισμικού έχουν άρχίσει έδω και άρκετά χρόνια νά έντάσσουν στα προγράμματα του έμπορίου και τήν ελληνική πολυτονική γραμματοσειρά. Όποιος πραγματικά τό έπιθυμεί μπορεί ακόμη και στο Διαδίκτυο νά γράφει και

νά διαβάζει πολυτονικά ελληνικά. Ή τεχνολογία δέν εύθύνεται για τή δική μας γλωσσική παρακμή. Συνήθως εύθύνεται ή άδιαφορία πολλών Έλλήνων και κυρίως ό λανθασμένος «έκουγγχρονισμός» του σημερινού εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Έλλοχεύει πάντα ό κίνδυνος ή συνεχής ένασχόληση των παιδιών μας μέ τό Διαδίκτυο νά τά καταστήσει άπομονωμένα,

άντικοινωνικά και νά τά άπομακρύνει από τό καλό έξωσχολικό βιβλίο. Έδω έντοπίζεται ό ρόλος των γονέων και των δασκάλων. Νά έξηγήσουμε στους νέους και στις νέες ότι και στο Διαδίκτυο πρέπει νά υπάρχει μέτρο και ότι τήν άξία της φιλίας ή του διαβάσματος ενός βιβλίου δέν μπορεί νά τήν ύποκαταστήσει ή ταχύτητα και ή ποικιλία των διαδικτυακών ίστοσελίδων. Άρκει νά δίνουμε έμεις οί μεγαλύτεροι τό παράδειγμα. Πώς; Μά, διαβάζοντας άξιόλογα βιβλία και κυρίως αυτά πού αναδίδουν όσημίν εύωδία πνευματικής! ■

Βιβλιογραφία

1. Έλληνική Πατρολογία ΜΓ 47,39
2. Γέροντος Πορφυρίου Κουσοκαλυβίτου: Βίος και Λόγοι, Ήρά Μονή Χρυσοπηγής, Χανιά 2007, σελ. 434

Κων. Γανωτή, Φιλολόγου-Συγγραφέως

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ ΜΑΣ

Ἐφηβοι παιδιά μας, ἔφηβοι τοῦ κόσμου, τό ὅτι ἡ γέννησή σας στόν κόσμο, θά ἦταν μιά περιπέτεια μεγάλη τό ξέραμε ἔμεις, πού σᾶς γεννήσαμε, τό νιώσατε λίγο κι ἔσεϊς μέ τό πρώτο σας κλάμα.

Αὐτὴν τὴν περιπέτεια, παιδιά μας, εἶναι πολλά ἀπό σᾶς πού τὴν ἔνωσαν πολύ. Πολλά παιδιά γεύτηκαν τὴν οἰκογενειακὴ ἀθλιότητα καί τό ἀποκορύφωμά της, πού εἶναι τό διαζύγιο τῶν γονέων. Δέν μποροῦν τὰ παιδιά οὔτε νά καταλάβουν οὔτε νά συγχωρέσουν τοὺς γονιούς τους, πού χωρίζουν καί σχίζουν τίς καρδιές τῶν παιδιῶν τους. Ἀκόμα δέν μποροῦν νά καταλάβουν τίς κρύες σχέσεις τῶν γονιῶν τους, πού φανερόνουν πῶς δέν ἀγαποῦνται.

Ἐφηβοι τῆς ἐποχῆς μας, εἴσατε ὅλοι λαβωμένοι ἀπὸ τὴν παραμέληση τῶν γονιῶν σας καί ὅλης τῆς κοινωνίας. Τό κυνήγι τῶν ἡδονῶν κρατᾶει τοὺς μεγάλους σέ συνεχή ἀπασχόληση μακριὰ σας. Κί ἔσεϊς φυσικά ἀπορεῖτε πῶς μποροῦν

μικρῆς φιλικῆς κοινωνίας, πού θά χαρίζει συντροφιά, ζωηρὴ κοινωνία καί ἀσφάλεια. Ἀκόμα πίσω ἀπὸ τίς παγερές κουρτίνες τῆς κρυμμένης ἐνοχῆς μας κρύβονται τὰ ἀδερφάκια σας, πού δέν βγήκαν ζωντανὰ ἀπὸ τὴν κοιλία τῆς μαούλας τους.

Σᾶς γεννήσαμε κοντὰ στὰ μαγαζιά καί στὶς τράπεζες, πού μᾶς ἀρέσουν γιὰ νά κερδίζουμε χρήματα, κοντὰ στὰ ἐργοστάσια καί στοὺς πολύβουους δρόμους. Καί σᾶς στερήσαμε τὴν ἀγκαλιά τῆς πανέμορφης φύσης, μέ τό χῶμα της, μέ τὰ χορταράκια καί τὰ λουλουδάκια της, μέ τὰ πουλιά καί τὰ ζῶα, μέ τὸν γαλανό οὐρανὸ καί τὴ γαλάζια θάλασσα, μέ τὰ ἀνεξερεύνητα βουνὰ της καί τοὺς καταπράσινους κάμπους. Γιὰ ὅλα αὐτὰ, πού σᾶς στερήσαμε σᾶς ἀποζημιώνουμε μέ τὴν τηλεόραση καί μέ τὰ ἄλλα μηχανήματα ἐπικοινωνίας, γιὰ νά ἔχετε μιά ψευδαἴσθηση τῶν ἀπαρηγόρητων.

Γιὰ νά σκεπάσουμε τὴν ἐνοχὴ μας γιὰ τὴ χαμένη σας εὐτυχία, σᾶς καλλιεργοῦμε τὴν πολυτέλεια, τό παραλήρημα τῆς μόδας, τὸν πρόωρο καί ἀνώμαλο σεξουαλισμὸ καί σᾶς ἀποφορτίζουμε ἀπὸ τὴν παράδοση τῶν ἰδανικῶν καί τῶν ἀρετῶν. Τελικά σᾶς προσφέρουμε τὰ ναρκωτικά

Ἐλάτε λοιπὸν παιδιά μας, νά ψάξουμε γύρω μας, γιὰ νά βροῦμε αὐτό, πού θά μᾶς παρηγορήσει, πού θά μᾶς ἀναπαύσει πραγματικά καί θά μᾶς δώσει τὴν ἀληθινὴ σοφία.

νά λογαριάζουν καμιά ἡδονὴ μεγαλύτερη, ἀπὸ τὴ θεὰ τῶν ὠραίων προσώπων σας.

Εἴσατε φτωχοί, πολὺ φτωχοί, παιδιά μας ἀπὸ τὰ ἀδερφία σας. Πίσω ἀπ' τοὺς ἄσπρους τοίχους τῶν μοναχικῶν δωματιῶν σας κρύβονται στὴν ὀδυνηρὴ ἀνυπαρξία σας τὰ ἀδέρφια πού δέν σᾶς τὰ γεννήσαμε, γιὰ νά ἔχετε τὴ χαρὰ μιάς

καί τὰ ἄλλα παραιοθησιογόνα, πού τὰ παράγουμε καί τὰ διακινῶμε μέ ἐπίγνωση ὅτι τὰ πουλάμε στὰ παιδιά μας, γιὰ νά πεθάνουν μέσα στὴν ἀθλιότητα καί στὴν ἀποδοκιμασία μας.

Σᾶς στέλνουμε σέ σχολεῖα ἀπαιτητικά καί σέ φροντιστήρια πολλά, γιὰ νά πάρετε γνώσεις πολλές, πού θά σᾶς δώσουν πολλές ἡδονές. Τό ἀποτέλεσμα βέβαια

θά είναι νά πεθάνετε άπαρηγόρητοι και μ' ένα φρικτό «γιατί» μέσα στην καρδιά σας.

Τόσο έξυπνοι και τόσο πληροφορημένοι πού γίνετε είναι βέβαιο ότι τά καταλαβαίνετε και από μόνοι σας όλα αυτά. Μ' αυτά, πού σας είπα ως τώρα, σας έδειξα ότι κι έμεις τά καταλαβαίνουμε. Και σας παρακαλώ νά μή θεωρήσετε ότι αυτή είναι ή ώρα της δικαιοσύνης για νά μάς δικάσετε. Μας δικάζετε έμπρακτα μέ τά άχρωμα πρόσωπά σας, μέ την άπομυθοποίηση της γονικής μας ύπόστασης, δηλαδή μέ την περιφρόνησή σας, μέ τίς έμμεσες αυτοκτονίες σας. Έχουμε κι έμεις ένα έλαφρυντικό, τό ότι αυτά πιστεύουμε κι αυτά σας διδάσκουμε. Ποιός μας διέφθειρε όμως κι έμάς; Άφαντος ό διαφθορέας μας, ό άρχοντας του σκότους. Κάνει τό έργο του άθέατος. Σε λίγο θά μάς δώσετε κι άλλο έλαφρυντικό έσείς οί ίδιοι, τό ότι κι έσείς θά κάνετε τά ίδια μ' έμάς. Τά έλαφρυντικά όμως, όπως και οί δίκες και οί ένοχές συνιστούν αυτό, πού λέμε κόλαση. Έμεις όμως για νά παρηγορηθούμε πρέπει νά βγούμε από την κόλαση είτε δικαστές είμαστε είτε κατηγορούμενοι.

Και πώς θά βγούμε, παιδιά μας; Πρώτα πρώτα πρέπει ν' άπελπιστούμε ή μάλλον νά όμολογήσουμε καθαρά ότι άπελπιστήκαμε από τον μοντέρνο τρόπο ζωής, από τή μοντέρνα φιλοσοφία. Δέν τό ζητώ αυθαίρετα αυτό, γιατί βλέπω την έμμεση όμολογία σας μέ την άχαρη νευρωτική ψυχαγωγία σας, μέ τά άπαραίτητα παραιοθησιογόνα, μέ την εύκολη παραίτηση από τίς αγάπες σας, ακόμα και από τή ζωή σας.

Ύστερα θ' αναζητήσουμε μέσα στη ζωή μας και στην ιστορία μας τίς «θερμές πνοές» ανθρώπους πού θά θέλαμε νά τους έχουμε γονιούς, πού θά μπορούσαν νά έγγυηθούν την εύτυχία μας, αν τους

έμπιστευόμασταν. Είναι τέτοιοι, πολλοί ποιητές μας, πολλοί γεροντάδες μας, κάποιοι δάσκαλοι, είναι οί άγιοι μάρτυρες πού άφθονούν στην Ιστορία μας. Κάποιοι έχουν και τους γονείς τους και τους παππούδες και τίς γιαγιάδες τους έτοι τρυφερούς και άναπαυτικούς. Δέν είμαστε τόσο όρφανοί, όσο φαινόμαστε. Ό άόρατος διαφθορέας μας ρεκάζει και χορεύει μπροστά μας μέ χίλια κατώματα. Τά ταπεινά κεριά στη ζωή μας μάς παρηγορούν «σιγανά και ταπεινά» και γι' αυτό μέσα στο θόρυβο φαίνονται λίγα, δέν είναι όμως.

Έλάτε λοιπόν παιδιά μας, νά ψάξουμε γύρω μας, για νά βρούμε αυτό, πού θά μάς παρηγορήσει, πού θά μάς άναπαύσει πραγματικά και θά μάς δώσει την άληθινή σοφία. Και μήν περιμένετε άποδείξεις και έπιχειρήματα, για νά πεισθείτε. Η άλήθεια ή μάλλον ή σχέση μας μέ την άλήθεια είναι έρωτική και κανείς δέν ξέρει πώς πείθει και πώς πείθεται σ' αυτόν τον έρωτα. Η μόνη άξιοπρέπεια του έρωτα είναι ή έλευθερία. Στα έπόμενα τεύχη θά βρούμε μαζί τέτοια κείμενα και παραδείγματα, πού θά άποκαλύψουν τους κρυμμένους θησαυρούς της σοφίας μας, πού μ' αυτούς θά ξαναγίνουμε άληθινά πλούσιοι σ' αυτόν τον πάμφτωχο κόσμο.

Σεραφεΐμ Κωνσταντίνου, Φιλολόγου

GREEKLISH: Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΓΛΩΣΣΑ • ΙΣΤΟΡΙΑ
ΠΑΡΑΔΟΣΗ • ΤΕΧΝΗ

Είναι γεγονός άδιαμφισβήτητο ότι η γλώσσα αποτελεί έναν ζωντανό οργανισμό ο οποίος μεταβάλλει λειτουργίες και τροποποιείται ανάλογα με τις απαιτήσεις των καιρών καθώς και τις νομοτελειακές κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές.

Είδικά η ελληνική γλώσσα κατά τη διάρκεια τόσων αιώνων πολυκύμαντης ιστορίας είναι απολύτως φυσικό να περνάει κρίσεις και από στενωπούς που πολλές φορές αποτελούν και όριακές δοκιμασίες. Άς θυμηθούμε ότι η άττική διάλεκτος έχασε ένα μεγάλο κομμάτι της κλασικής, όπως τη γνωρίζουμε από τις γραμματικές και τα συντακτικά, μορφές της και πήρε τη μορφή της γλώσσας των ιερών Ευαγγελίων, δηλαδή τη μορφή που αποκαλούμε ελληνιστική κοινή.

Στά πλαίσια αυτά σήμερα, μία εποχή που δικαίως έχει χαρακτηριστεί αντιφατική και παράλογη παρατηρούμε φαινόμενα τα οποία θέτουν σοβαρά ερωτήματα που σχετίζονται με τη δυνατότητα επικοινωνίας και επιβίωσης του γλωσσικού μας οργάνου. Πιο χαρακτηριστικό από όλα αυτά είναι το πρόβλημα των greeklish όπως αποκαλούνται. Πρόκειται για ένα αυθαίρετο σύστημα γραφής το οποίο συναντούμε κυρίως σε μορφές ηλεκτρονικής επικοινωνίας μέσω του διαδικτύου, κατά βάσιν μεταξύ των νέων ανθρώπων. Για να κατανοήσουμε καλύτερα το φαινόμενο παραθέτω παρακάτω μία σύντομη συνομιλία, αλιευμένη από το διαδικτυο με την νεοελληνική τους απόδοση εντός παρενθέσεως:

-anebainei o arithmos blepw!! (άνεβαίνει ο αριθμός βλέπω) -ragdaia!! k einai k kales oi

protaseis! de 8a peraseis mono esu kala!
(ραγδαία!!! Καί είναι καί καλές προτάσεις! Δέν θά περάσεις μόνο ἐσύ καλά!!)

-dn t pisteuoooooooooooo.....to os sini8os
dn einai ka8ολου ali8eiaaaaaa th eno8o
tn aderfo m tn matt k 8a se ksorkisoume
xaxaxaxaxaxa (Δέν τό πιστεύω!!! Τό ὡς
συνήθως δεν είναι καθόλου ἀλήθεια... Θά
ἐνωθῶ μέ τόν ἀδερφό μου τόν Ματ (;) καί
θά σέ ξορκίσουμε)

Δέ χρειάζεται, νομίζω, νά συζητήσουμε
τό περιεχόμενο τό ὁποῖο σέ τελική
ἀνάλυση δέν μᾶς ἀφορᾶ διόλου, ἀλλά ἄς

πετεῦει ὁ νέος ἀπό τήν τυπική ἐκδοχή
τῆς γλωσσικῆς φόρμας καί μπορεῖ νά
ἐπικοινωνεῖ ἄνετα καί αὐθόρμητα, κα-
θώς πιστεύει. Αὐτή ἡ ἐκδοχή, συνδέεται
στενά καί μέ τήν γενικότερη τάση τοῦ
νέου ἀνθρώπου νά ἐπιδιώκει μιά μορφή
ἀνεξαρτητοποίησης, μιά «ἐπανάσταση»
ἐναντίον τοῦ κόσμου τῶν μεγάλων πού
περιλαμβάνει μεταξύ τῶν ἄλλων, ὅπως οἱ
ἴδιοι πιστεύουν, καί ἕναν «γλωσσικό κα-
θωσπρεπισμό». Βέβαια, δέν πρέπει νά μᾶς
διαφεύγει τό γεγονός ὅτι αὐτή ἡ μορφή,
ἢ καλύτερα ἢ προσπάθεια ἐπικοινωνίας

**«Ἐάν ἡ γλῶσσα ἀποτελοῦσε ἀπλῶς ἕνα μέσο ἐπικοινωνίας, πρόβλημα δέν θά
ὑπῆρχε. Συμβαίνει ὅμως ν' ἀποτελεῖ καί ἐργαλεῖο μαγείας καί φορέα ἠθικῶν
ἀξιών. Προσκτᾶται ἡ γλῶσσα στό μᾶκρος τῶν αἰῶνων ἕνα ὀρισμένο ἦθος. Καί τό
ἦθος αὐτό γεννᾷ ὑποχρεώσεις».**

ρίζουμε μιά φευγαλέα ματιά στή μορφή,
χωρίς βέβαια νά προβοῦμε σέ βαθυστόχα-
στες ἀναλύσεις.

Μιά πρώτη παρατήρηση εἶναι ἡ προ-
φανέστατη ἀλλοίωση-ἀποσιώπηση τῆς
ἐκφοράς τῶν φωνηέντων μᾶς γλώσσας
πού ὑπῆρξε κατ' ἐξοχήν μουσική καί
βέβαια ἀκόμα καί σήμερα συνεχίζει νά
εἶναι μουσική. Εἶναι ἐπίσης προφανέστα-
το ὅτι δέν διακρίνονται δίφθογγοι καί δέν
ξεχωρίζουν οἱ διαφορετικές γραφές τοῦ
φθόγγου -i- ἢ τοῦ φθόγγου -e-(οι, ει, η, ι,
υι ἢ αι, ε). Θά σταματήσουμε ἐδῶ αὐτές
τίς ἐξειδικευμένες παρατηρήσεις πού θά
μποροῦσαν νά ἀποτελέσουν θέμα μιάς
ἐπιστημονικῆς πραγματείας. Σημασία
μεγίστη, θεωροῦμε, ἔχει νά ἐντοπίσουμε
τίς αἰτίες καί τίς ἐπιπτώσεις βεβαίως ἐνός
τέτοιου ἀνησυχητικοῦ φαινομένου.

Ὡς βασικότερη αἰτία προβάλλεται ἡ συ-
ντομία τῆς ἐπικοινωνίας πού ἐξασφαλί-
ζεται μέ τόν τρόπο αὐτό, ἀφοῦ ἔτσι δρα-

ἀποτελεῖ καί ἕναν ἰδιαίτερο γλωσσικό
κώδικα, ἕνα «διαβατήριο» κοινωνικο-
ποίησης, ἔνταξης δηλαδή τοῦ νέου σέ
μιά ομάδα, σέ ἕνα σύνολο συνομιλικῶν.
Νά τονίσουμε ἐπίσης, προλαμβάνοντας
ἴσως ἐνδεχόμενες ἀντιρρήσεις, ὅτι αὐτό
τό φαινόμενο ἀφορᾶ ἀνεξαιρέτως ὅλους
τούς μαθητές, χωρίς διακρίσεις σχολικῆς
ἐπίδοσης. Ἐτσι ὁ μαθητής πού στό
σχολεῖο τά καταφέρνει ἀρκετά καλά,
ἕως ἄριστα, χρησιμοποιεῖ τά greekilish
ἀκριβῶς, ὅπως καί ὁ μαθητής ἐκείνος
πού οἱ ἐπιδόσεις του εἶναι χαμηλές, ἕως
ἀνησυχητικά χαμηλές.

Τό φαινόμενο αὐτό φυσικά προκαλεῖ
σοβαρές ἀνησυχίες καί δικαιολογημένα.
Ἡ γλῶσσα δέν εἶναι μόνο ἕνα ἐργαλεῖο
ἐπικοινωνίας, γιατί ἂν συνέβαινε αὐτό,
τότε δέν θά ὑπῆρχε καμμία ἀνησυχία. Ὁ
στόχος αὐτός θά μπορούσε νά ἐπιτευχθεῖ
καί μέ σήματα καπνοῦ ἢ μέ ἄλλα μέσα
πού ἡ σύγχρονη τεχνολογία μᾶς παρέχει

ἄφθονα. Ὁ μέγας μας ποιητής Ὀδυσσεύς ἔλεγε στὸν περίφημο λόγο του στὴν Ἀκαδημία τῆς Στοκχόλμης, ὅταν πήρε τὸ βραβεῖο Νόμπελ τῆς Λογοτεχνίας τὸ 1979, τόνισε σε μιά ἀποστροφή τοῦ λόγου του: «Ἐάν ἡ γλῶσσα ἀποτελοῦσε ἀπλῶς ἓνα μέσο ἐπικοινωνίας, πρόβλημα δὲν θὰ ὑπῆρχε. Συμβαίνει ὅμως ν' ἀποτελεῖ καὶ ἔργαλειο μαγείας καὶ φορέα ἠθικῶν ἀξιών. Προσκτάται ἡ γλῶσσα στὸ μάκρος τῶν αἰῶνων ἓνα ὀρισμένο ἦθος. Καὶ τὸ ἦθος αὐτὸ γεννᾷ ὑποχρεώσεις» (Λόγος στὴ Στοκχόλμη, Ἐν λευκῷ, σ. 327). Μὲ ἄλλα λόγια, μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων ἡ γλῶσσα πού ἀποτελεῖ κοινωνικὸ φαινόμενο καταγράφει ὅλες τις ἀποχρώσεις τῆς ἔκφρασης ἑνὸς ἐκάστου λαοῦ καὶ ἀποθησαυρίζει αὐτὴν τὴν ἐμπειρία μέσα ἀπὸ τίς λέξεις τῆς, τίς ἐκφράσεις τῆς καὶ τὰ πολυπτυχὰ νοήματά τῆς. Κατὰ συνέπεια, ὅταν χάνεται αὐτὴ ἡ μαγεία, ὅταν οἱ λέξεις τῆς ἀλλοιώνονται βάνουσα, τότε ἐπέρχεται συνολικὴ ἀλλοτρίωση, ὄχι μόνον γλωσσικὴ, ἀλλὰ πνευματικὴ καὶ κατ' ἐπέκτασιν ἐθνικὴ καὶ ἱστορικὴ. Ἐπομένως, γιὰ νὰ ἀπαντήσουμε καὶ σὲ ὅλους ἐκείνους πού μὲ περισσή ἐλαφρότητα θεωροῦν τὸ φαινόμενο αὐτὸ τῶν greeklish ἓνα ἀκίνδυνο νεανικὸ καπρίτσιο, λέμε ἀπλᾶ ὅτι ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ μιά σοβαρότατη ἀπειλὴ πού κρύβει τὸν κίνδυνο ἑνὸς συνολικοῦ ἐξανδραποδισμοῦ, ἀφοῦ ἡ γλῶσσα συνιστᾷ τὸ κατ' ἐξοχίην στοιχεῖο τῆς ἐθνικῆς ταυτότητας κάθε λαοῦ. Ὅταν πλήττεται ἡ γλῶσσα, ἐκλείπει τὸ βασικότερο στοιχεῖο ἐθνικοῦ αὐτοπροσδιορισμοῦ. Μάλιστα, ὅταν αὐτὸ παρατηρεῖται σὲ μιά ἐποχὴ «πολυπολιτισμικότητας», ὅπως ἀρέσκονται ἀρκετοὶ νὰ τὴν ὀνομάζουν, τότε ἡ ἀνάγκη συνολικῆς ἐπαγρύπνησης καθίσταται ἀδήριτη.

Εἶναι εὐνόητο γεγονός ἁπλῶς ὅτι γιὰ μιά ἀκόμα φορά ἡ γλῶσσα μας ἀντιμε-

τωπίζει ἓνα πρόβλημα ἐντοπισμένο μάλιστα σὲ μιά ομάδα πού ἀποτελεῖ τὸ πῶς δυναμικὸ κομμάτι τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, τοὺς νέους. Ὡστόσο ἡ ἱστορικὴ διαδρομὴ τῆς ἐλληνικῆς γλῶσσας καὶ οἱ περιπέτειες ἀπὸ τίς ὁποῖες διῆλθε κατὰ καιροὺς, ἀποδεικνύουν ὅτι διαθέτει ἓναν πρωτόφαντο δυναμισμό νὰ ἐπαναφέρει τις ἰσορροπίες.

Αὐτὴ ἡ διαδικασία ὅμως δὲν θὰ ἐπιβληθεῖ αὐτόματα, ἀλλὰ μὲ τὴν σύμπραξη ὅλων ἐκείνων τῶν δυνάμεων τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους πού νοιάζονται γιὰ τὸ μέλλον αὐτοῦ τοῦ τόπου. Εἶναι γεγονός ὅτι τὸ μεγάλο ἔργο ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν παιδεία καὶ τὴ σωστὴ διδασκαλία τῆς γλῶσσας γιὰ τὴν ὁποία ἐκπαιδευτικοὶ καὶ ὑπουργεῖο παιδείας, ὀφείλουμε νὰ παλέψουμε, γνωρίζοντας ὅτι ὁ ἐθνικὸς αὐτοπροσδιορισμὸς μας περνᾷ πρῶτα ἀπὸ τὴν ὀρθὴ γλωσσικὴ μας κατάρτιση καὶ τὴν κατάκτηση τοῦ ὄργανου πού ὀδήγησε τὸν Διονύσιο Σολωμὸ νὰ γράψει:

«μήγαρις ἔχω ἄλλο στὸ νοῦ μου, πάρεξ ἑλευθερία καὶ γλῶσσα;»

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΠΕΤΕΙΟΛΟΓΙΟ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

1-1-1822

Ἡ Ἀ' Ἐθνικὴ Συνέλευση κηρύσσει στὴν Ἐπίδαυρο τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος.

1-1-1919

Ἡ πρώτη μεγάλη ἐκστρατεία τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τότε ποῦ ἔγινε ἀνεξάρτητο κράτος, στὰ λιμάνια τῆς Μεσημβρινῆς Ρωσίας.

2-1-1920

Ἡ Βόρεια Ἡπειρος παραχωρεῖται στὴν Ἑλλάδα.

5-1-1913

Ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος, ὑπὸ τὸν Ναύαρχο Παῦλο Κουντουριώτη, καταναυμαχεῖ τὸν Τουρκικὸ κοντὰ στὴ Λήμνο.

6-1-1449

Στέφεται στὸ Μυστρά, ὡς Αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου, ὁ Κωνσταντῖνος ΙΑ' Παλαιολόγος, ποῦ ἦταν καὶ ὁ τελευταῖος Αὐτοκράτορας τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας.

6-1-1828

Φτάνει στὸ Ναύπλιο ὁ Καποδίστριας, ὡς πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας.

10-1-1941

Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς καταλαμβάνει τὴν Κλεισούρα στὴ Β. Ἡπειρο.

11-1-532

Ἡ Αὐτοκράτειρα Θεοδώρα μὲ τὸ Στρατηγὸ Βελισσάριο καταστέλλουν τὴ στάση τοῦ «Νίκα».

11-1-1915

Ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνηση προσκαλεῖ τὴν Ἑλλάδα νὰ πάρει μέρος στὸν

πόλεμο, στὸ πλευρὸ τῶν Συμμάχων (Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας).

11-1-1916

Στὴν ἐναρκτηρία συνεδρίαση τῆς νέας Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων συμμετέχουν καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι Βουλευτῆς τῆς Βορείου Ἡπείρου.

14-1-1878

Οἱ Κρήτες ὑψώνουν τὴ Σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως στὸ χωριὸ Ἀλικιανοῦ τῶν Χανίων.

15-1-1822

Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἐκλέγεται ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Συνέλευση Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος. Τὴν ἴδια ἡμέρα καταργεῖται ἡ Σημαία τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ τὸ σύμβολο αὐτῆς, ποῦ ἦταν ὁ Φοῖνικας.

15-1-1823

Οἱ πολιορκημένοι μέσα στὸ Μεσολόγγι ἀπορρίπτουν μὲ ὑπερηφάνεια πρόταση τοῦ Ἴμπραήμ γιὰ παράδοσιν τους.

15-1-1854

Οἱ πρόκριτοι καὶ ὁ λαὸς τῆς ὑπόδουλης Ἡπείρου ἐπαναστατοῦν ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου.

15-1-1942

ὑπογράφεται τὸ σύμφωνο «Βαλκανικῆς Ἐνώσεως Ἑλλάδος «Γιουγκοσλαβίας», μὲ σκοπὸ τὴν ἀνασυγκρότηση τῆς Βαλκανικῆς Ἐνώσεως.

16-1-1878

Ἐπαναστατικὰ τμήματα ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα μπαίνουν στὴν Κεντρικὴ Θεσσαλία καὶ ὑψώνουν στὸ χωριὸ Βρύνια τὴ Σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως.

17-1-1822

Ἐπαναστατικὰ σώματα Κρητῶν καταλαμβάνουν τὴ Μονὴ Ἀρκαδίου.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

18-1-1854

Έλληνικά επαναστατικά τμήματα πολιορκούν τό Κομπότι.

19-1-1943

Τό έλληνικό άντιτορπιλικό «Βασίλισσα Όλγα» βυθίζεται, στα άνατολικά τών άκτών της Τύνιδας, τήν έξοπλισμένη ιταλική κορβέττα «Στρόμπολι».

20-1-1854

Έλληνικά επαναστατικά σώματα καταλαμβάνουν τό Πέτα της Άρτας.

21-1-1944

Έλληνικά άντιτορπιλικά συμμετέχουν στις άποβατικές επιχειρήσεις τών συμμάχων στο Άντζιο της Ιταλίας.

25-1-1822

Θάνατος του Άλη Πασά από άνθρώπους της Πύλης.

26-1-1821

Στή Βοστίτσα (μεσαιωνική όνομασία του Αιγίου), λαμβάνει χώρα σύσκεψη στην όποία μετέχουν οί Έπίσκοποι Παλαιών Πατρών Γερμανός, Κερνίτσης (Γορτυνίας) Προκόπιος, Χριστιανουπόλεως (Τριφυλίας) Γερμανός και οί λαϊκοί Άνδρέας Ζαΐμης, Άσημάκης Φωτήλας, Ίωάννης Παπαδόπουλος, Άνδρέας Λόντος και ό Παπαφλέσσα, μέ θέμα τόν καθορισμό της έναρξης της Έλληνικής Έπαναστάσεως.

29-1-1897

Στή Γενική Συνέλευση τών Κρητών στο Τζερμιάδο της έπαρχίας Λασιθίου κηρύσσεται ή ένωση της Κρήτης μέ τή μητέρα Ελλάδα.

30-1-1833

Άφιξη του Όθωνα στο λιμάνι του Ναυπλίου.

1-2-1806

Οί Τουρκοί κατασφάζουν τούς Κολοκοτρωναίους Γεώργα, Γιώργο και Γιάννη.

1-2-1869

Η επανάσταση της Κρήτης, πού ξεσπασε πριν από τρία χρόνια, λήγει όριστικά.

2-2-871

Ίσχυρός βυζαντινός στόλος εκδιώκει τούς Άραβες από τή Νότια Ιταλία.

5-2-1878

Έπαναστατεί ή περιοχή του Βουρινού Όρους, νότια της Κοζάνης.

6-2-1827

Ο Όμέρ Πασάς λύνει τήν πολιορκία του Διστόμου.

6-2-1854

Ο Στρατηγός Θεοδωράκης Γρίβας τίθεται έπικεφαλής τών επαναστατών και όνομάζεται από αύτούς Στρατάρχης της Ήπειρου και Άλβανίας.

7-2-1822

Μετά από Σουλτανικό φερμά-νι παραχωρείται άμνηστία στους Άγιορείτες.

7-2-1897

Τμήμα υπό τόν Όπλαρχηγό Χατζη-μιχάλη Γιάνναρη καταλαμβάνει τήν Άγιά.

9-2-1828

Ο Ιμπραήμ Πασάς φτάνει στην Τρίπολη έπικεφαλής 12.000 άνδρων.

9-2-1897

Κρήτες επαναστάτες πού κατείχαν τήν κορυφή Προφήτη Ήλία του Άκρωτηρίου ύψώνουν τήν Έλληνική Σημαία.

10-2-1947

Ἡ Συνθήκη τῶν Παρισίων ἢ τῶν 21 Ἐθνῶν.

11-2-1825

Ὁ Ἱμπραϊμ, ἐπικεφαλῆς 4.000 πεζῶν καί 4.000 ἵππῶν, ἀποβιβάζεται στή Μεθώνη.

12-2-1878

Σῶμα ἀπό 700 εθελοντές, κυρίως Ἡπειρώτες, καταλαμβάνει τοὺς Ἁγίους Σαράντα.

12-2-1878

Δύναμη 2.000 ἐπαναστατῶν τῆς περιοχῆς Χανίων ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ τουρκικοῦ φρουρίου Ἰτζεδίν (Χανίων).

15-2-360

Ἐγκαινιάζεται στήν Κωνσταντινούπολη ἡ Ἁγία Σοφία.

15-2-1941

Τό Τάγμα τοῦ 39ου Συντάγματος Πεζικοῦ καταλαμβάνει τήν κορυφή 1723, τοῦ ὑψώματος Γκόλικο, στή Β. Ἡπειρο.

16-2-1821

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, στό Κισνόβιο, λαμβάνει τήν ἀπόφαση γιά τήν ὀριστική κήρυξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

16-2-1941

Τά 43 καί 44 Συντάγματα Πεζικοῦ καταλαμβάνουν τή βόρεια κορυφή τοῦ Ὄρους Σεντέλι (Β. Ἡπειρος).

16-2-1942

Ἰδρυση τοῦ ΕΛΑΣ.

17-2-1914

Ἀρχίζει ἡ ἀποχώρηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἀπό τή Βόρεια Ἡπειρο.

19-2-1878

Ἐπογράφεται ἡ Συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου μεταξύ Ρωσίας καί Τουρκίας.

19-2-1878

Σχηματίστηκε στό Λιτόχωρο ἡ «Προσω-

ρινή Κυβέρνηση τῆς Μακεδονίας», μέ Πρόεδρο τόν γιατρό Εὐάγγελο Κοροβάγο.

19-2-1822

Στό Μητροπολιτικό ναό τῆς Νάουσας ὁ Ζαφειράκης ὑψώνει τή Σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως.

19-2-1959

Ἰδρυση Ἀνεξάρτητου Κυπριακοῦ Κράτους.

20-2-1913

Ὁ Ἑλληνικός Στρατός πολιορκεῖ ἀσφυκτικά τά Ἰωάννινα.

21-2-1913

Ἀπελευθέρωση Ἰωαννίνων.

21-2-1915

Σημαντική διαφωνία μεταξύ τοῦ Βασιλιά Κωνσταντίνου καί τοῦ Πρωθυπουργοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου γιά τό ἄν ἡ Ἑλλάδα θά παραμείνει οὐδέτερη ἢ ἄν θά προσχωρήσει στόν πόλεμο στό πλευρό τῶν Συμμάχων.

22-2-1821

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης διασχίζει τόν ποταμό Προῦθο καί εἰσέρχεται στό ἔδαφος τῆς Μολδαβίας.

22-2-1841

Κρήτες ὀπλαρχηγοί κηρύσσουν στόν Ἄσκυφο τῶν Σφακίων Ἐπανάσταση κατά τῶν Τούρκων.

22-2-1908

Δολοφονεῖται ἀπό τοὺς Βουλγάρους ὁ πρῶτος διερμηνέας τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου τῆς Θεσσαλονίκης, Θεόδωρος Ἀσκητής.

22-2-1943

Μέ σκοπό τήν ἀπελευθέρωση τῆς Μακεδονίας ἰδρύεται στήν Ἀνατολική Μακεδονία ἡ Οργάνωση «Ἐνωσις Συμπολεμιστῶν Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος».

23-2-1913

Ο Έλληνικός Στρατός απελευθερώνει τό Λεσκοβίκι της Βορείου Ήπειρου.

23-2-1919

Τό Έλληνικό Ιο Σύνταγμα Πεζικοῦ απελευθερώνει τή Συμμαχική Φρουρά, στή Χερσώνα.

24-2-1821

Ο Άλέξανδρος Ύψηλάντης, στό Ίάσιο της Μολδαβίας, καλεῖ τούς ὑποδούλους σέ απελευθερωτική ἐπανάσταση κατά της Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

24-2-1913

Άπελευθερώνεται ἡ Κόνιτσα.

25-2-1826

Ο γαμπρός τοῦ Ἰμπραήμ, Χουσεῖν Μπέης, καταλαμβάνει τή νησίδα Βασιλάδι, πού ἦταν προπύργιο τοῦ Μεσολογγίου.

25-2-1833

Μέ Βασιλικό Διάταγμα καταργεῖται ὁ Στρατός τῶν ἀτάκτων καί συγκροτεῖται Ἐλληνικός Στρατός.

25-2-1913

Ο Έλληνικός Στρατός απελευθερώνει τό Νεοχώρι.

27-2-1913

Ο Έλληνικός Στρατός απελευθερώνει τήν Πρεμετή.

27-2-1943

Πεθαίνει ὁ ἔθνικός μας Ποιητής Κωστής Παλαμάς.

28-2-1770

Ο Ρώσος Ναύαρχος Θεόδωρος Ὀρλώφ καταπλέει τή Μάνη, μέ σκοπό τήν ἐξέγερσή της κατά τῶν Τούρκων.

28-2-1826

Ο Ἰμπραήμ καταλαμβάνει τίς νησίδες Ντολμά καί Πύρο (στό Μεσολόγγι).

29-2-1944

Ύπογραφή συμφωνίας γιά τόν τερματι-

σμό τῶν ἀντιθέσεων μεταξύ τῶν μεγάλων Ὁμάδων Ἀνταρτῶν της Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως

ΜΑΡΤΙΟΣ

1-3-1914

Ἐναρξη Ἐνόπλου Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνα.

2-3-1331

Οἱ Ὄθωμανοί τῶν Ὁρχάν καταλαμβάνουν τή Νίκαια της Μ. Ἀσίας.

2-3-1354

Οἱ Τοῦρκοι καταλαμβάνουν τήν Καλλιπολη.

2-3-1913

Ἐνωση της Σάμου μέ τή μητέρα Ἑλλάδα

3-3-1821

Ο Άλέξανδρος Ύψηλάντης συγκροτεῖ στή Μολδαβία τόν «Ἱερό Λόχο».

3-3-1913

Τμήματα της ΙΙΙ Μεραρχίας καταλαμβάνουν τά Στενά της Κλεισούρας στή Βόρεια Ἡπειρο.

4-3-1913

Άπελευθερώνεται ἡ κωμόπολη τῶν Ἀγίων Σαράντα.

5-3-1913

Δολοφονεῖται στή Θεσσαλονίκη ὁ Βασιλιάς Γεώργιος ὁ Α΄.

7-3-961

Ο Στρατηγός Νικηφόρος Φωκάς καταλαμβάνει τόν Χάνδακα (Ἡράκλειο) Κρήτης.

7-3-1947

Τά Δωδεκάνησα ἐνσωματώνονται

έπίσημα στην Ελλάδα.

8-3-1822

Δύναμη από 300 έπαναστάτες καταλαμβάνει τό όχυρό του Κολινδροού Πιερίας.

9-3-1904

Ό Παύλος Μελάς, μέ 10 συνοδούς, περνά τόν ποταμό Αλιάκμονα καί εισέρχεται στη Δυτική Μακεδονία, μέ σκοπό τή συγκρότηση ένοπλης άμυντικής όργανώσεως.

10-3-1905

Ό Έλευθέριος Βενιζέλος κηρύσσει τήν ένωσή της Κρήτης μέ τήν Ελλάδα.

11-3-1943

Ή Καρδίτσα άνακηρύσσεται πρώτη πρωτεύουσα της Έλευθερης Ελλάδας.

12-3-1822

Δύναμη από 240 έπαναστάτες συγκρούεται στη μονή Παναγιάς Δοβρά της Βέροιας μέ 4.000 Τούρκους του Μεχμέτ Άγά.

12-3-1921

Τό Α΄ Σώμα Στρατού καταλαμβάνει τήν πόλη Τουμλου Μπουνάρ, της Μικράς Άσίας.

13-3-1822

Κηρύσσεται ή Έπανάσταση στην περιοχή Σκάλας του Έλευθεροχωρίου Όλύμπου, από τόν Γρηγόριο Σάλα.

13-3-1959

Λήξη ένοπλου Άγώνα της ΕΟΚΑ.

14-3-1821

Ό Υπουργός Έξωτερικών της Ρωσίας, Ίωάννης Καποδίστριας, έπικρίνει τόν τρόπο καί χρόνο της ένάρξεως της Έπανάστασεως στις παραδουνάβιες χώρες.

14-3-1821

Στό Άγγρίδι του Χελμού στήνεται τό

πρώτο έπεισόδιο του Έθνικού Άγώνα.

14-3-1921

Τό Α΄ Σώμα Στρατού καταλαμβάνει για πρώτη φορά τό Άφιόν Καραχισάρ.

17-3-1821

Οί πρόκριτοι της Μάνης ύψώνουν τη Σημαία της Έπανάστασεως.

18-3-1821

Μετά από σύσκεψη των όπλαρχηγών, στη μονή της Άγίας Λαύρας, ύπό τήν προεδρία του Έπισκόπου Παλαιών Πατρών Γερμανού, κηρύσσεται ή έναρξη της Έλληνικής Έπανάστασεως.

18-3-1863

Έκλογή του Γεωργίου, ως Βασιλιά των Έλλήνων.

18-3-1936

Πεθαίνει στη Γαλλία ό Έλευθέριος Βενιζέλος.

19-3-1205

Μετά τήν ήττα των Βυζαντινών στο Άδραμύτιο της Μ. Άσίας, όλόκληρο τό βορειοδυτικό τμήμα αυτής περνάει στην κυριαρχία των Λατίνων.

20-3-1941

Ό Μουσολίνι παραδέχεται τήν ιταλική ήττα στην Άλβανία.

21-3-630

Ό Αύτοκράτορας Ήράκλειος έπαναφέρει στα Ίεροσόλυμα τόν Τίμιο Σταυρό.

25-3-1821

Ό Έπίσκοπος Παλαιών Πατρών Γερμανός, στην Πλατεία Άγίου Γεωργίου Πατρών, κηρύσσει τήν έναρξη της Έπανάστασεως καί όρκίζει τους άρχηγούς Άνδρέα Ζαΐμη, Άνδρέα Λόντο καί Μπενιζέλο Ρούφο, μέ τους 1.000 περίπου άντρες τους. Οί έπαναστάτες

ἀναφωνοῦν τὸ ἱστορικό «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος».

25-3-1854

Ὁ Ὀπλαρχηγὸς Νικόλαος Φιλάρετος κηρύσσει τὴν Ἐπανάσταση στὸ Πήλιο.

25-3-1932

Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ Μνημείου τοῦ Ἄγνωστου Στρατιώτη.

26-3-1821

Ὁ Πρόκριτος τῆς περιοχῆς Γαστούνης, Γεώργιος Σισίνης, κηρύσσει τὴν Ἐπανάσταση στὴν περιοχή του.

26-3-1821

Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Ἀχαϊκοῦ ἢ Ἐπαναστατικοῦ Διευθυντηρίου (Ἐπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, Ανδρέας Ζαΐμης, Ανδρέας Λόντος, Μπενιζέλος Ροῦφος) ἐπιδίδουν ἀνακοίνωση στοὺς προξένους τῶν ξένων Δυνάμεων τῆς Πάτρας, μέ τὴν ὁποία τοὺς γνωστοποιοῦν τὴν κήρυξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως.

26-3-1946

Ἡ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὶς ἐξωτερικὲς ὑποθέσεις τῆς Ἀμερικανικῆς Γερουσίας, γιὰ δευτέρη φορά, ἐγκρίνει μέ ψήφισμά της τὶς ἑλληνικὲς διεκδικήσεις στὴ Βόρεια Ἥπειρο.

27-3-1821

Ὁ Ἀθανάσιος Διάκος κηρύσσει τὴν ἐπίσημη ἔναρξη τοῦ Ἀγῶνα στὴ Βοιωτία.

29-3-1430

Ὁ Σουλτάνος Μουράτ Β΄ τῶν Τούρκων κυριεῦει τὴ Θεσσαλονίκη ἀπὸ τοὺς Βενετούς, λεηλατεῖ καὶ πυρπολεῖ τὴν πόλη.

29-3-1823

Συνῆλθε στὸ Ἄστρος ἡ Β΄ Ἐθνικὴ Συνέλευση, ἡ ὁποία ὄρισε ὡς ἔδρα διοικήσεως τὴν Τρίπολη καὶ ἔκλεισε στὶς 18 Ἀπριλίου τὶς ἐργασίες της

μέ τὴ διακήρυξη γιὰ «τὴν πολιτικὴ τῶν Ἑλλήνων γιὰ ὑπαρξη καὶ ἀνεξαρτησία».

31-3-1821

Ὁ τουρκικὸς ὄχλος προβαίνει σὲ ἄγριες σφαγές τῶν Ἑλλήνων τῆς Σμύρνης.

31-3-1821

Ἀπελευθερώνεται ἡ Ἀταλάντη Λοκρίδας ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Νικολάου Παπαδοπούλου

ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ... ΧΩΡΙΟ!

Πρὶν ἀπὸ ἐνάμιση χρόνο περίπου (Σεπτέμβριο 2008) βρέθηκα στὸν Ἀνατολικὸ Πόντο καὶ συγκεκριμένα στοὺς νομούς Τραπεζούντας καὶ Ἀργυρουπόλεως (Γκιουμούσχανε).

Ο σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ μου ἦταν διπλός: Πρῶτον, νὰ γνωρίσω τὴν ἱστορικὴ περιοχὴ ποὺ φιλοξένησε γιὰ περισσότερα ἀπὸ 2000 χρόνια Ἑλληνες καὶ δεῦτερον νὰ φτάσω στὸ χωριὸ τῶν προγόνων μου, νὰ ἀνακαλύψω τὶς ρίζες μου.

Τὸ ταξίδι αὐτὸ, ὅπως καὶ παρόμοια σὲ ἄλλες περιοχές, ἀποτελεῖ προσκύνημα σὲ χῶματα ποτισμένα μὲ ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, παράδοση καὶ φυσικὰ ὀρθοδοξία.

Πρῶτος σταθμὸς, μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολη, στὰ 700 χλμ. περίπου, ἡ ὁμορφὴ Ἀμάσεια μὲ τοὺς περίφημους λαξευτοὺς στὰ βράχια τάφους τῶν Μιθριδατῶν (Δυναστεία Μιθριδατῶν 400 π.Χ. - 47 μ.Χ.). Στὸν δρόμο πρὸς τὴν Ἀμάσεια περάσαμε ἀπὸ τὴ Νικομήδεια (Βιθυνία), ἀφήσαμε δυτικὰ τὴν Κασταμονή καὶ τὰ χωριά τῆς Μπάφρας, ἐνῶ περάσαμε μέσα ἀπὸ τὴν Μερζιφούντα, ὅπου ὑπάρχει τὸ ἱστορικὸ κτῆριο ποὺ στεγάζε τὸ Ἀμερικανικὸ Κολέγιο ANATOLIA ἀπὸ τὸ 1886, ποὺ ἰδρύθηκε, μέχρι τὸ 1923, ὅπου μὲ τὴν ἀνταλλαγὴ μετεγκαταστάθηκε στὴ σημερινή του θέση, στὸ Πανόραμα Θεσσαλονίκης. Ἐδῶ ὑπάρχουν καὶ τὰ εἱρεῖνια τοῦ ἄλλοτε περικαλοῦς ναοῦ τῆς Ἁγ. Βαρβάρας, ἡ ὁποία κατὰ πολλοὺς κατάγονταν ἀπὸ τὴ Μερζιφούντα καὶ ὄχι ἀπὸ τὴ Νικομήδεια. Οἱ ντόπιοι καὶ σήμερα σέβονται τὴν Ἁγία. Στὴν Ἀμάσεια, πα-

τρίδα τοῦ μεγάλου γεωγράφου Στράβωνα καὶ τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος, λειτούργησαν τὰ «περίφημα» Δικαστήρια τῆς Ἀνεξαρτησίας τοῦ Κεμάλ, ὅπου μὲ συνοπτικὲς διαδικασίες, ἑκατοντάδες Ἑλληνες ὀδηγήθηκαν στὴν ἀγχόνη ἀπὸ τὸ 1921-23. Σήμερα τὸ ἴδιο κτῆριο στεγάζει πάλι τὰ δικαστήρια, ἐνῶ ἀπέναντι ἀπὸ τὸ χωριὸ τῶν ἀπαγχονισμῶν βρίσκεται ἡ κεντρικὴ πλατεία τῆς πόλεως, τὴν ὁποία «κοσμεί» τὸ ἄγαλμα τοῦ Κεμάλ.

Συνεχίζοντας καὶ περνώντας ἀπὸ τὴν Σαμψούντα φτάνουμε στὰ Κοτύωρα (Ὀρντοῦ), γραφικὸ μέρος θυμίζοντας λίγο Ἁγ. Κωνσταντῖνο-Καμένα Βοῦρλα, ὅπου δεσποζοῦ στὴν παραλία ὁ ὑπέροχος Ναὸς τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος σήμερα χρησιμοποιεῖται ὡς αἴθουσα συνεδριάσεων, ἐνῶ στὸ χώρο τοῦ ἱεροῦ ὑπάρχει τεράστια ἀφίσα τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ. Μέσα ὑπάρχει ἡ καμπάνα τοῦ Ναοῦ μὲ χαραγμένα ἑλληνικὰ γράμματα τοῦ δωρητοῦ, ὡς ἔκθεμα. Δίπλα στὸ Ναὸ βλέπουμε τὰ δύο ὑπέροχα κτῆρια, ποὺ μέχρι τὸ 1923, στεγάζαν τὶς δύο σχολές Πολυκάρπειο Παρθεναγωγεῖο καὶ Ψωμάδειο Σχολή, ἐνῶ γύρω πολλές Ἑλληνικὲς κατοικίες μὲ ζεστοὺς ἀπέναντί μας Τούρκους κα-

Ορντού. Ο Ι.Ν. Υπαπαντής του Σωτήρος.

τοίκους. Όρισμένα έγκαταλελειμμένα σπίτια μεταξύ των όποιων και αυτό, ακριβώς δίπλα στο Ναό, του τελευταίου ιερέως, προφανώς.

Στήν παραλία, φαίνεται ακόμη ή παλιά ξύλινη σκάλα από την οποία έπιβάστηκαν στα πλοία οι Έλληνες έγκαταλείποντας όριστικά την πατρίδα τους.

Η πανέμορφη Κερασούντα μέ τό Βυζαντινό Κάστρο της και την Έλληνική Άκρόπολη είναι ή επόμενη στάση. Έπάνω στό κάστρο είναι ό τάφος του πλέον αίμοσταγούς συνεργάτη του Κεράλ, Τοπάλ Όσμάν, ό οποίος ευθύνεται για χιλιάδες έγκλήματα εις βάρος των Έλλήνων. Μεγαλοπρεπή κτήρια των πρώην ελληνικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τά όποια και σήμερα χρησιμοποιούνται ως πανεπιστήμιο και γυμνάσιο, ξεχωρί-

ζουν, όπως και τό κτήριο πού στεγάζει τό Δημαρχείο της πόλεως, πρώην κατοικία του έπιφανούς, επί πολλά έτη, δημάρχου της Κερασούντος, στά τέλη του 19ου αιώνα, καπετάν Γιώργη Κωνσταντινίδη, πού απολάμβανε αναγνωρίσεως και σεβασμού τόσο από τους Έλληνες όσο και από τους Τούρκους.

Πολλοί οι έλληνορθόδοξοι ναοί κι εδώ. Ξεχωρίζει ό μητροπολιτικός Ι.Ν. Άγ. Νικολάου, ό όποιος αποτελεί ένα κόσμημα στην παραλία της πόλεως. Σήμερα λειτουργεί ως μουσείο, όπως και όλοι οι καλοδιατηρημένοι Ναοί. Σημειωτέον, ότι τό 1913 από τους 30.000 κατοίκους οι 17.000 ήταν Έλληνες, 3.000 Άρμένιοι, 3.000 διάφοροι και μόνο 7000 Τούρκοι.

Φτάνοντας στην Τραπεζούντα έντυπωσιάζεται ό έπισκέπτης από την έντονη παρουσία του ποντιακού στοιχείου. Σέ

κεντρική πλατεία στέκει ὄρθια ποντιακή λύρα ὡς μεγάλος ἀνδριάντας, ἐνῶ σέ ἄλλη «χορεύουν» ἀγάλματα μέ ποντιακές στολές. Καταστήματα πωλήσεως ψηφιακῶν δίσκων (CD) μέ ποντιακά τραγούδια καί ποντιακῶν λυρῶν ὅλη τήν ἡμέρα παίζουν ποντιακά. Ὁ κόσμος γενικά σέ ὅλη τήν περιοχή ἔχει μιά ἄλλη νοοτροπία. Δέν λένε ὅτι εἶναι Τούρκοι ἀλλά Μαυροθαλασσίτες (KARA DENIZ).

Ἡ φυσιογνωμία τῶν προσώπων εἶναι διαφορετική. Ξεχωρίζουν οἱ γηγενεῖς Τούρκοι ἀπό τοὺς Πόντιους. Ὅλοι αὐτοῖ οἱ ἄνθρωποι εἶναι σάν νά «ψάχνονται». Πολλοί ἀπό αὐτούς κρυφά ἔχουν ἀλλάξει τὰ ὀνόματά τους. Πολλοί ἔχουν ἔρθει στήν Ἑλλάδα, ἔχουν βαπτιστεῖ σέ κάποια ἐκκλησία κάποιου χωριοῦ κι ἔχουν ἐπιστρέψει αὐτό συνεχίζεται καί σήμερα. Μπορεῖ ἐπίσημα νά ὀνομάζεται κάποιος Ἀλή, ἀλλά λέγεται καί Ἰωάννης. Μπορεῖ τό ἐπώνυμο νά εἶναι Μεχμέτ, ἀλλά ἀπό τό σπίτι (παππούς-γιαγιά-γονεῖς) ἔχουν μάθει ὅτι τό ἐπώνυμο ἦταν Στεφανίδης: Ἕλληνες Πόντιοι πού, γιά νά ἀποφύγουν τίς συνέπειες, βιαίως ἐξισλαμίσθησαν. Τό δράμα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἦταν ὅτι ἡ συνθήκη τῆς Λωζάνης τοῦ 1923 προέβλεπε τήν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν μέ βάση τή θρησκεία καί ὄχι τήν ἐθνική συνειδηση, μέ ἀποτέλεσμα χιλιάδες ἐλληνόψυχοι Πόντιοι πού ἀναγκαστικά εἶχαν ἀσπαστεῖ τόν μουσουλμανισμό νά μὴ μπορέσουν νά ἔλθουν στήν Ἑλλάδα.

Στήν Τραπεζούντα ὑπάρχει τό ὑπέροχο κάστρο τῶν Κομνηνῶν καί ἀξιόλογοι βυζαντινοὶ ναοί, ὅπως ὁ μητροπολιτικός τῆς Ἁγ. Σοφίας (μουσεῖο), τῆς Παναγίας χρυσοκεφάλου, ὅπου γίνονταν οἱ στέψεις τῶν αὐτοκρατόρων, τοῦ πολιούχου καί προστάτου τῆς Τραπεζούντος Ἁγ. Εὐγενίου (σημ. τζαμί), τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου, Ἁγ. Ἄννης, Ἁγ. Ἰωάννου κ.λπ.

Τό πασίγνωστο «Φροντιστήριον Τραπεζούντος» ἐπιβλητικό κτήριο στήν παραλία τῆς πόλεως (λειτουργεῖ καί σήμερα ὡς γυμνάσιο-λύκειο), φιλοξένησε πολλές ἑκατοντάδες ἑλληνοποντίων μαθητῶν ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα μέχρι τήν ἀνταλλαγὴ (1923) παρέχοντάς τους ξεχωριστὴ μόρφωση καί παιδεία. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρεται ὅτι ἀπόφοιτοι αὐτοῦ τοῦ Λυκείου μποροῦσαν νά φοιτήσουν ἀπ' εὐθείας στό 2ο ἔτος ὁποιασδήποτε σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τὰ παιδιά ἀλλά καί οἱ καθηγητές ἦταν μέσα στό σχολεῖο ἀπό τίς 7 π.μ. μέχρι τίς 9 μ.μ. Τό φροντιστήριον ἐκείνη τήν ἐποχὴ διέθετε κεντρικὴ θέρμανση(!), μαγειρεία-έστιατόρια, λουτρά, κλειστὸ σύγχρονο γυμναστήριον, ὑπέροχες αἰθουσες διδασκαλίας καί ὑπαίθριες ἀθλητικὲς ἐγκαταστάσεις!

Δύο ἐπαύλεις πού ξεχωρίζουν στήν πόλη εἶναι τῶν μεγαλοτραπεζιτῶν Ἑλλήνων Καπαγιαννίδη καί Θεοφυλάκτου (μουσεῖα σήμερα), καταδικασθέντων καί τῶν δύο ἀπὸ τὰ Δικαστήρια τῆς Ἀνεξαρτησίας σέ θάνατο. Ὁ πρῶτος ἀπαγχονίστηκε στήν πλατεία τῆς Ἀμάσειας, ὁ δεῦτερος κατάφερε καί διέφυγε στήν Ἑλλάδα. Τὰ μεγαλοπρεπῆ κτήρια τῶν τραπεζῶν τους χρησιμοποιοῦνται σήμερα ἀπὸ δημόσιες ὑπηρεσίες τῆς Τουρκίας.

Ὁ Ἱ.Ν.Ἁγ. Νικολάου Κερασούντος

Ἡ Ἱ. Μονὴ Παναγίας Σουμελά.

Ἀπὸ τὴν Τραπεζούντα κινούμενοι πρὸς Ἀργυρούπολη στ' ἀριστερά μας βλέπουμε τὴν περιοχή τῆς Ματσούκας, ὅπου βρίσκονται τὰ εἱρεῖπια τῆς Ἱ.Μ. Ἀγ. Γεωργίου Περιστερώτα, ἐνῶ λίγο παρακάτω, πάλι στ' ἀριστερά μας, βρίσκεται τὸ σύμβολο τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ Ἱ. Μ. Παναγίας Σουμελά. Χιλιάδες οἱ ἐποκέπτες-προσκυνητές. Κάτι ἀνάλογο καὶ στὸν ἐξωτερικὸ χῶρο τῆς Μονῆς, ὅπου ἀνάβουν καὶ τὰ κεριά σὲ διαμορφωμένο ἀπὸ τοὺς ἴδιους χῶρο στὸ βράχο, καθ' ὅσον μέσα ἀπαγορεύεται κάθε εἶδους λατρείας (Μουσειακὸς χῶρος-ἐπιτηρούμενος). Ἀνήμερα Δεκαπενταῦγουστο γίνεται τὸ ἀδιαχώρητο καὶ μὲ τὸ νέο ἡμερολόγιο (15 Αὐγούστου) καὶ μὲ τὸ παλαιό (28 Αὐγούστου), ἀφοῦ οἱ ντόπιοι ἔτσι ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς προγόνους τους. Μάνες μὲ μουσουλμανικὲς μαντιῆλες στὰ μαλλιά καὶ τὰ μωρά στὴν ἀγκαλιά ἀνεβαίνουν στὴν Παναγία! Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ Μονα-

στήρι, ἀνεβαίνοντας τὸ μονοπάτι δεξιὰ συναντοῦμε τὸν Ἱ.Ν. Ἀγ. Βαρβάρας, Μετόχι τῆς Μονῆς. Ἐδῶ ἔθαψαν οἱ τελευταῖοι μοναχοὶ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ ἄλλα ἱερά κειμήλια γιὰ νὰ μὴν πέσουν στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Τὸ 1938, ἔπειτα ἀπὸ συμφωνία, ἐπετράπη ἀπὸ τὸν τότε πρωθυπουργό Ἰσμέτ Ἰνονοῦ στὸν μοναχὸ Ἀμβρόσιο Σουμελιώτη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐπιστρέψει στὴν κρύπτη καὶ νὰ παραλάβει τὴν εἰκόνα, ἡ ὁποία ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια βρίσκεται στὸ ὄμωνυμο Μοναστήρι τοῦ Βερμίου, στὸν Ν. Ἡμαθίας.

Συνεχίζοντας πρὸς Ἀργυρούπολη, στὰ δεξιὰ μας, βρίσκουμε τὸν δρόμο πού ὀδηγεῖ στὴν Ἱ. Μ. Ἀγ. Ἰωάννου Βαζελῶνος, δευτέρη σὲ σημασία Σταυροπηγιακὴ μονὴ τοῦ Πόντου ἀλλὰ ἀρχαιότερη τῆς Παναγίας Σουμελά· ἰδρύθηκε τὸν 3ο αἰῶνα ἐνῶ ἡ Σουμελά τὸν 4ο· περιοχὴ γεμάτη εὐλογία!

Στην επόμενη χαρακτηριστική διασταύρωση, στο χωριό Άρδασσα στρίβουμε άριστερά προς την κοιλάδα της Κρώμνης. Ύστερα από 10-15 λεπτά, εγκαταλείποντας την ασφαλτο, ακολουθούμε τον χωματόδρομο στ' άριστερά. Ο δρόμος δέν είναι καλός· οδηγεί σε φαράγγι παράλληλο με ξερό ποταμό τόν οποίο περνάμε κάθετα 2-3 φορές από μικρές γέφυρες. Τό τοπίο είναι έρημο, ξερό, χωρίς οικισμούς και ή περιοχή γενικά άγονη. Βρίσκουμε μία διασταύρωση στ' άριστερά μας προς Κρώμνη, πού οδηγεί μετά στά χωριά της Σάντας. Η Κρώμνη, άλλοτε μεγάλη κωμόπολη, με 1000 οικογένειες χριστιανών και πολλά σχολεία. Χαρακτηριστικός είναι ό αριθμός τών 27 εκκλησιών τών οποίων τά έρείπια στέκουν άκόμη όρθια. Συνεχίζοντας τό ταξίδι, ό δρόμος γίνεται πού δύσκολος. Τώρα είναι πολύ στενός, τραχύς με μεγάλες πέτρες στό όδόστρωμα. Η επόμενη διασταύρωση πού βρίσκουμε είναι αύτη προς Σταυρίν, έλληνοποντιακό χωριό με πολλές εκκλησίες, με σχολεία σε κάθε συνοικία του. Τό όνομά του πήρε από τό μετόχι τού Τιμοστάουρου πού διατηρούσε στην περιοχή ή Τ. Μ. Αγ. Ιωάννου Βαζελώνος. Ο δρόμος εξακολουθεί νά είναι καλός, ένψ διάσπαρτα κτίσματα και έξωκκλήσια έρειπωμένα γυρίζουν τόν χρόνο πίσω. Έπειτα από μιάμιση περίπου ώρα ταξιδιού σε κακό χωματόδρομο φτάνουμε στό ιστορικό χωριό Ίμερα, όπου δεσπόζει τό πρώην γυναικείο Μοναστήρι τού Αγ. Ιωάννου τού Προδρόμου και ή έξοχική κατοικία τού τραπεζίτη Φωστηρόπουλου, ένψ ό κεντρικός ναός τού Αγ. Εύγενίου έχει ίσοπεδωθεί λόγω διανοίξεως τού δρόμου, αφήνοντας όρθιο μόνο τόν έναν πλευρικό τοίχο. Σήμερα υπάρχουν έλάχιστα σπίτια με κατοίκους σε άθλια κατάσταση σε αντίθεση με την κωμόπολη τών άρχών τού 20ου αιώνα,

όπου ζούσαν 3.500 Έλληνες με τούς γύρω οικισμούς, με εκκλησίες σε κάθε ένορία. Μόνο στην Ίμερα ίερούργουσαν 17 ίερείς!

Συνεχίζοντας τόν κακοτράχαλο δρόμο με τί βοήθεια τού ντόπιου συνοδοΰ μου φτάνουμε στό τέλος τού δρόμου, όπου αντικρίζω έναν πολύ φτωχό οικισμό. Προς στιγμινή άνησούχησα, διότι νόμιζα πώς δέν θά κατάφερνα νά φτάσω στό χωριό. Ο δρόμος άδιέξοδος, πινακίδες χωριών πουθενά. Έρχόμαστε σε έπαφή με τόν πρόεδρο της κοινότητας και με ββαιώνει, όπως είχαμε ύπολογίσει, ότι αυτό είναι τό παλιό ποντιακό χωριό ΜΑΝΤΡΙΑ. Εκείνη τί στιγμή κάτι μου συνέβη. Δάκρυσαν τά μάτια μου· δέν πίστευα ότι πατάω τά χώματα τού χωριού! Για λίγη ώρα έμεινα άναυδος· ζούσα ένα όνειρο μέχρι πού ό συνοδός μου ξαναλέει: «Αυτό είναι τό χωριό». Έβγαλα τίς σημειώσεις τού πατέρα μου με τίς περιγραφές και τον χάρτη. Όντως ήμουν στό χωριό! Τό χωριό είχε τρεις συνοικίες:

Α. Άφκά Μαντρία (κάτω Μαντρία) με 50 οικογένειες, σχολείο και εκκλησία τού Αγ. Γεωργίου.

Β. Μουζαρά (Μεσαία) με 15 οικογένειες, σχολείο και εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής.

Γ. Άπάν Μαντρία (Άνω Μαντρία) με 25 οικογένειες και εκκλησία τών Αγ. Άπο-

Φροντιστήριο Τραπεζούντας

Μνημείο Ποντίων χορευτών (σέρα), στο δρόμο από Τραπεζούντα προς Παναγία Σουμελά.

στόλων Πέτρου και Παύλου, γι' αυτό και τό χωριό λέγονταν και «Άεν Παῦλον». Από έδω ήταν οι δικοί μου.

Σήμερα σώζονται λίγα σπίτια με έλάχιστους κατοίκους στο μεσαίο χωριό Μουζαρά. Η κατάσταση πού επικρατεί είναι άθλια. Ο άνω και κάτω οικισμός έχουν καταστραφεί. Από τίς έκκλησιές σώζεται μόνο ένας τοίχος του Ί. Ν. Ζωοδόχου Πηγής (Μουζαρά) ένω άκριβώς δίπλα, όπως με διαβεβαίωσαν οι ντόπιοι, ήταν τό κοιμητήριο του χωριού. Τά σπίτια, όσα κατοικούνται, βρίσκονται σε άθλια κατάσταση, απομεινάρια των δικών μας, τά άλλα γκρεμισμένα. Τό κεντρικό δρομάκι-μονοπάτι του χωριού περνώντας ανάμεσα από πλινθόκτιστα σπίτια και φράκτες φτάνει στη βρύση και στο ποταμάκι πού χωρίζει τά Άπάν Μαντριά

μέ τον Μουζαρά (μεσαία). Σ' αυτό τό ποτάμι οι γιαγιάδες μας έπλεναν τά ρούχα τους, τίς κουβέρτες τους κ.λπ., όπως μου είχαν αφήγηθεί θείες μου, πού τότε ήταν κοριτσάκια. Η βρύση μεγαλοπρεπής, χτισμένη με πέτρα με πλάτος περί τά 3,5 μ. και ύψος πάνω από 2,5 μ. τρέχει ακόμη σάν νά έχει ξεχαστεί στο χρόνο. «Αύτην τή βρύση, μας τήν αφήσαν οι δικοί σας» μας είπαν οι ντόπιοι, οι όποιοι συγκινήθηκαν από τήν παρουσία μου εκεί μαθαίνοντας ότι οι ρίζες μου ξεκίνησαν από αυτό τό μέρος. Η βρύση είναι σήμερα τό μόνο αξιόλογο κτίσμα. Όλα τά άλλα, έρείπα και κατομοιριά. Περνώντας τό ποτάμι βρέθηκα απέναντι στ' Άπάν Μαντριά και συγκεκριμένα στο χώρο της έκκλησίας ψηλά σάν παρατηρητήριο. Άπ' έδω έβλεπα και τους τρεις οικισμούς. Άπό τά σπίτια των προγόνων μου δέν

έμεινε κανένα, παρά μόνο οί πέτρινοι μα-
ντρότοιχοι. Από τήν ἐκκλησία τό ἴδιο. Ἡ
διαφορά ἦταν ὅτι ἡ ἐκκλησία ἦταν κτι-
σμένη μέ λευκή πέτρα καί φαντάζομαι
τί ὁμορφη θά ἦταν ἐκεῖ ψηλά στόν λόφο.
Ἀπ' ὅ,τι μοῦ εἶπε ὁ συνοδός (ντόπος) τίς
καταστροφές ἐκκλησιῶν καί σπιτιῶν δέν
τίς προκάλεσε ὁ χρόνος, ἀλλά οί Τοῦρκοι,
οἱ ὁποῖοι ἔψαχναν γιά θησαυρούς μετά τή
φυγή τῶν Ἑλλήνων. Κάπου δίπλα ἦταν
κί ἕνας τάφος προφανῶς κάποιου ἱερέα
τοῦ χωριοῦ πιθανόν καί συγγενοῦς μου.
Ἐδῶ θέλω νά σημειώσω ὅτι, ψάχνοντας
τό γενεαλογικό μου δέντρο πού μοῦ
ἄφησε ὁ πατέρας μου, βρήκα 16 ἱερεῖς καί
ἕναν Δεσπότη (ἀδέλφια τοῦ παπποῦ μου,
προπάππου μου καί προπάππο τοῦ πατέ-
ρα μου). Ὁ τελευταῖος ἦταν ὁ Δεσπότης
τῆς Θεοδοσιουπόλεως (Ἐρζερούμ) Παί-
σιος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται καί σέ σχετική
βιβλιογραφία τοῦ Πόντου. Τώρα ἀπ' ἐδῶ
βλέπω τόν παπποῦ μου καί τή γιαγιά
μου νά ἐκκλησιάζονται, χριστουγεννι-
άτικες νύχτες μέ ὅλους τοὺς χωριανοῦς,
ἀναστάσιμες νύχτες μέ κεριά ἀναμμένα,
τοὺς θεῖους μου νά παίζουν παιδάκια στή
γύρω περιοχή, τίς γυναῖκες νά πλένουν
στό ποτάμι, ἄντρες νά κουβαλοῦν νε-
ρό ἀπό τή βρύση! Τί ζωή στό χωριό! Τί
πολιτισμός, σχολεῖα, ἐκκλησίες! Σήμε-
ρα τίποτα. Σ' ὅλη τήν περιοχή, σχεδόν
παντοῦ, ἔχει σταματήσει ὁ χρόνος. Πῶς

αὐτοῖ οἱ ἄνθρωποι πρῖν ἀπό ἕναν αἰῶνα σ'
αὐτές τίς ἀγρονες περιοχές ἔχιζαν παντοῦ
σχολεῖα, ἐκκλησίες, ἀρχοντικά, μοναστή-
ρια καί σήμερα ἡ εἰκόνα εἶναι χειρότερη
ἀπό τότε. Τί διαφορά πολιτισμοῦ!

Στήν Ἀργυρούπολη πού εἶναι ἡ πρω-
τεύουσα τοῦ νομοῦ καί δούλεψαν ἄρκετοί
δικοί μας στά μεταλλεῖα τῆς (χρυσοῦ καί
ἀργύρου) στέκουν ὄρθια φαντάσματα
τό Οἰκοτροφεῖο, τό Φροντιστήριο καί τό
Παρθεναγωγεῖο, ἐνῶ ἐρείπιο μισογκρε-
μισμένο τό κτήριο τῆς Μητροπόλεως
ἀτενίζει τοὺς γύρω κατεστραμμένους
ναοῦς, ὅπως ὁ μητροπολιτικός τοῦ Ἁγ.
Γεωργίου, Ἁγ. Στεφάνου, τῆς Παναγίας,
τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τοῦ Τιμίου Προ-
δρόμου, τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου. Σταματώντας
σ' ἕνα ἐστιατόριο στή νέα πόλη γιά φα-
γητό ἔρχεται ὁ συνοδός καί μοῦ λέει ὅτι
ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ καταστήματος ἔμαθε
ὅτι πήγαμε στά Μαντρία καί θέλησε νά
μέ γνωρίσει. Μέ χαρά σηκώθηκα, τόν
χαιρέτησα μέ ἀγκάλιασε, δάκρυσε· μοῦ
εἶπε ὅτι κατάγεται ἀπό τό χωριό καί μέ
παρακάλεσε νά βγοῦμε φωτογραφία,
πράγμα πού ἀποδέχτηκα καί μάλιστα
τοῦ τήν ἔστειλα. Ἡ φυσιογνωμία τοῦ
προσώπου του δέν ἔχει καμμιά σχέση
μέ τουρκικὴ· 100% ἑλληνικὴ, ποντιακὴ.
Θά ἔλεγα, σκεπτόμενος ψύχραιμα ὅτι
μοιάζει μέ κάποια ξαδέρφια μου. Μέ συ-
γκίνησε ἀφάνταστα, ὅταν μέ τρεμάμενη

φωνή μου είπε: «Όποτε θέλεις, έλα νά σου μεταβιβάσω δωρεάν οικόπεδο στὰ Μαντριά, νά χτίσεις σπίτι, νά έρχεσαι μέ τήν οικογένειά σου». Άγκαλιαστήκαμε, χαιρετηθήκαμε, κοιταχτήκαμε στὰ μάτια καί ήμασταν σίγουροι ότι δέν μίλησαν τά στόματα, αλλά τό αίμα. Αύτός είναι ό Πόντος. Όπως καί σέ όλα τά χωριά μέσα στὰ καφενεία, στους δρόμους, στις πλατείες,

άγκαλιασμένοι ντόπιοι καί δικοί μας χόρυσαν καί τραγουδούσαν ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΝΤΙΑΚΑ, ένώ, όταν έρχόταν ή ώρα νά φύγουμε, μάς χαιρετούσαν δακρυσμένοι. Αύτός είναι ό Πόντος! Παντού έντονα τά σημάδια του έλληνορθόδοξου στοιχείου. Έδώ άπορεις καί θαυμάζεις. Πώς πριν από έναν όλόκληρο αιώνα υπήρχε τέτοια πρόδος, μεγαλύτερη καί από σήμερα σέ μερικά μέρη. Έκπαιδευτικά ιδρύματα μεγάλα, σχολεία μέχρι καί στό πιο άπομακρυσμένο χωριό ή γειτονιά, έκατοντάδες έκκλησίες, βιβλιοθήκες, τράπεζες, έκδοτικοί οίκοι μέ βιβλία, περιοδικά, έφημερίδες, σύλλογοι μέ πνευματική δράση, φιλαρμονικές, πραγματοποίηση πολιτιστικών καί θρησκευτικών έκδηλώσεων! Σήμερα οί Τούρκοι ό,τι έπιδεικνύουν μέ εισιτήριο (μουσειά) είναι αυτά που άφησαν οί δικοί μας καί τά υπόλοιπα τά χρησιμοποιούν για δικούς τους σκοπούς. Άλλωστε καί σ' όλόκληρη τήν Τουρκία, τί έχουν νά έπιδείξουν; Άρχαιο έλληνικό καί ρωμαϊκό πολιτισμό, Βυζάντιο, έλληνορθόδοξους ναούς καί μοναστήρια καί παντού μέ εισιτήριο. Τέλος, έντυπωσιάζει ή συνύπαρξη της προόδου καί της παιδείας μέ τήν όρθοδοξία. Όπου πήγαιναν οί δικοί μας, πρώτα έκτιζαν έκκλησίες καί σχολεία καί μετά τά σπίτια τους!

Δυστυχώς, σέ πολλά χωριά ό χρόνος

έχει σταματήσει και η εικόνα που παρουσιάζουν είναι αυτή των ελληνικών χωριών της δεκαετίας του '50 (χαμόσπιτα, χωμάτινα μονοπάτια, τὰ ζῶα ἐλεύθερα, ἀποχωρητήρια στις αὐλές, χωρίς κεντρική ὕδρευση κ.λπ).

Σημείωση: Ὁ παππούς μου ἀντιλαμβάνομενος τίς «προθέσεις» τοῦ Κεράλ παίρνει τὴν οἰκογένεια μὲ τὰ ζῶα καὶ κινεῖται ἀνατολικά στο «Κυβερνεῖο τοῦ Κάρς» καὶ συγκεκριμένα στὴν πόλη Ἄρδαχάν. Ἡ περιοχή μετὰ τὸ Ρωσοτουρκικὸ Πόλεμο τοῦ 1878 ἦταν ὑπὸ ρωσικὸ ἔλεγχο καὶ οἱ ὁμόθρησκοι ἔβρισκαν καταφύγιο. Ἐκεῖ γεννήθηκε καὶ ὁ πατέρας μου τὸ 1913, ὁ μικρότερος ἀπὸ τὰ ἕξι ἀδέρφια του. Μὲ τὴν ἐναρξη τοῦ Ἀ΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1914), μὲ τὴν ἀπειλή τῶν Τούρκων γιὰ ἀνακατάληψη τοῦ Κάρς, πράγμα ποῦ ἐπιτυγχάνεται τὸ 1919-20, ὁ παππούς ἔγκαιρα ξαναπαίρνει τὴν οἰκογένεια τὸ 1916 καὶ ἐγκαθίσταται στὴν περιοχή Σταυρουπόλεως (Σταυροπόλ) μετὰξὺ Ἀζοφικῆς καὶ Κασπίας θάλασσας, στὴ Ρωσία. Καταφέρνει πάλι μὲ τὰ ἀδέρφια του καὶ λειτουργοῦν δύο φούρνοι, ὅπως εἶχαν καὶ στο Ἄρδαχάν, αὐτὴ τὴ φορά χρησιμοποιώντας πετρέλαιο, πράγμα πρωτοποριακὸ γιὰ τὴν

Ἐπαυλις τραπεζίτου Καπαγιαννίδη.

ἐποχή. Μετὰ τὸ 1917 καὶ μὲ τίς ταραχές ποῦ δημιούργησε ἡ ἐπανάσταση, τρομοκρατημένοι ἀπὸ τίς ἀπειλές τῶν Μπολσεβίκων, ἐγκαταλείπουν πάλι τὰ πάντα καὶ τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1919 διαμέσου τοῦ λιμανιοῦ Νοβοροσίσκ φτάνουν στὴ Θεσσαλονίκη (ὁ πατέρας μου εἶναι ἕξι ἐτῶν). Τρίτη φορά πρόσφυγες! Τρίτη φορά ἀπὸ τὸ μηδέν ξυπόλητοι! Πάλι ὅμως ἐπιβίωσαν καὶ πάλι πρόκοψαν, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ χιλιάδες πρόσφυγες πατριῶτες ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Μ. Ἀσίας.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ Ἕλληνες! Δόξα τῷ Θεῷ!

Ὅ,τι ἀπέμεινε ἀπὸ τὸ χωριό.

Τό περιοδικό μας, σέ κάθε τεύχος, σέ αὐτή τήν ἐνότητα, θά ἀφιερώνει αὐτές τίς σελίδες σέ ἄλλες καλές, ἐθνωφελείς καί πνευματικές προσπάθειες καθώς καί σέ πρόσωπα πού εἶχαν ἢ ἔχουν ἀνάλογη προσφορά.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ

Τοῦ ΟΔΕΓ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ίστορικό καί δραστηριότητες

Α. ΓΕΝΙΚΑ

Ὁ Ὄργανισμός γιά τή διάδοση τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας Ἀθηνῶν ἰδρύθηκε τό 1985. Εἶχε προηγηθεῖ ἡ ἴδρυση ὁμοίου Ὄργανισμοῦ στήν Καβάλα τό 1984 καί ἀκολούθησε ἡ ἴδρυση ἀντιστοίχων Ὄμιλων στόν Πειραιά, Θεσσαλονίκη, Βόλο, Πάτρα, Πύργο, Χανιά, Ρέθυμνο, Λάρισα, Λευκωσία (Κύπρος), Μελβούρνη καί Ἀδελαΐδα (Αὐστραλία).

Τό 1999 ἰδρύθηκε καί ἡ Παγκόσμια Ὀμοσπονδία γιά τή Διάδοση - Διεθνοποίηση τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας.

Ὁ Σύλλογος σήμερα ἔχει περισσότερα ἀπό 1100 Μέλη, τά ὅποια ἔχουν διαφορετικά ἐπαγγέλματα καί ἡλικίες ἀλλά συνδέονται μέσῳ τῆς ἀγάπης γιά τή διάδοση τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας καί γιά ὅ,τι σχετίζεται μέ αὐτήν (Λογοτεχνία, Πολιτισμός, Ίστορία κ.λπ.)

Β. ΣΚΟΠΟΙ

Σκοπός τοῦ Ὄργανισμοῦ εἶναι:

Ἡ διάδοση τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας σέ ὅλο τόν κόσμο σέ ὁμογενεῖς καί ξένους.

Η υποστήριξη και προστασία της όρθης χρήσης της Έλληνικής Γλώσσας καθώς και των διαλέκτων της στον έντοσ και έκτοσ Έλλάδασ χώρο.

Η προβολή τήσ ιδέασ ότι ή Έλληνική Γλώσσα έχει μοναδικέσ δυνατότieteσ και τήν ικανότητα νά καλύψει όλεσ τίεσ ανάγκεσ τοϋ σύγχρονου πολιτισμοϋ.

Η προώθηση τήσ ιδέασ ότι ή Έλληνική Γλώσσα μπορεί νά χρησιμοποιείται ώσ διεθνήσ γλώσσα παράλληλα μέ άλλεσ πολύ διαδεδομένεσ γλώσσεσ.

Οί σκοποί τοϋ Συλλόγου επιδιώκονται μέ πολλούεσ τρόποεσ, πού αναφέρονται παρακάτω, και υποστηρίζονται από ένα εύρύ δίκτυο συνεργασιών μέ άτομα και φορείεσ πού έχουν παρόμοιουσ στόχουσ.

Γ. ΔΙΚΤΥΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ

Γιά τήν επίτευξη τών στόχων μαε και τήν υποστήριξη «οικονομική και ήθική» τών δράσεών μαε, συνεργαζόμαε με πολλούεσ Όργανισμοϋε, δημοσίουσ και ιδιωτικούεσ στήν Έλλάδα και τό έξωτερικό.

Δ. ΔΡΑΣΕΙΣ

1. Τό περιοδικό μαε

Έκδιδομε άνελιπώεσ από τό 1990 τριμηνιαίο περιοδικό μέ τίτλο: «ΕΛΛΗΝΙΚΗ, ΔΙΕΘΝΗΕ ΓΛΩΣΣΑ», τό όποίον αποστέλλεται σέ περισσότερουεσ από 5000 παραλήπτεεσ τόσο στήν Έλλάδα -σέ μέλη, συνδρομητέεσ, φίλουε του Συλλόγου, Μ.Μ.Ε. - όσο και στό έξωτερικό, δωρεάν σέ 76 χώρεε - σέ όλεε τίεσ έδρεε Νέων Έλληνικών αλλά και

Κλασικών Σπουδών, σέ σχολεία και φροντιστήρια έλληνικήε γλώσσεε, σέ Έλληνικήε Κοινότητες και έλληνοφώνουσ, Φιλελληνεε κ.λπ.

2. Γλωσσικά Συνέδρια

Ό Σύλλογοε μαε διοργανώνει ανά τριετία, σέ συνεργασία μέ τούεσ αντίστοιχοε Όμίλουε, ένα Διεθνέε Γλωσσικό Συνέδριο. Έχουν ήδη οργανωθεί έξι τέτοια Συνέδρια, στά όποια διαπρεπείε Έλληνεε και ξένοι έπιστήμονεε ανέπτυξαν θέματα σχετικά μέ τήν Έλληνική Γλώσσα και τόν Έλληνικό Πολιτισμό (1990 Δίον Πιερρίαε, 1993 Καβάλα, 1996 Άρχαία Όλυμπία, 1999 Χανιά, 2002 Καβάλα και 2005 Κοριλιάνο τοϋ Ότραντο στήν Νότιο Ιταλία).

Τό 7ο συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο Μεσολόγγι από 18 έωε 20 Σεπτεμβρίου 2008 και είχε ώε θέμα: «Η διδασκαλία τών Νέων Έλληνικών στον κόσμο».

3. Υποστήριξη τήε Έλληνικήε Διαλέκτου τήε Νοτίου Ιταλίαε (Γκρήκο).

Υποστηρίζουμε μέ πολλούεσ τρόποεσ τή διατήρηση και διάδοξη τήε διαλέκτου τών Έλληνοφώνων τήε Νοτίου Ιταλίαε (μέ εκπαιδευτικό ύλικό, οικονομικήε ένισχύσειε, διαγωνισμοϋε, υποτροφίεε, φιλοξενίεε, έπισκέψειε κ.λπ.)

Τήν τελευταία δεκαετία έχουμε φιλοξενήσει, σέ συνεργασία μέ Δήμουε και τό Ξενοδοχείον «Άγιοε Γεώργιοε Λυκαβητοϋ», περισσότερουε από 650 μαθητέε καθώς επίσης και 300 άτομα 3ηε ηλικίαε.

4. Εκπαιδευτικά Προγράμματα στήν Ούκρανία.

Άπό τό 2002 υποστηρίζουμε οίκο-νομικά τό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Κατασκηνώσεων «Άστεράκια Χερσονήσου». Τό πρόγραμμα διοργανώνεται κάθε καλοκαίρι σέ συνεργασία μέ τόν Έλληνικό

Πολιτιστικό Διαφωτιστικό Σύλλογο Σεβαστουπόλεως «Χερσονήσος» και τό Ταυρικό Κέντρο Ἑλληνικῶν Σπουδῶν «Ἐλπίδα» και ἀπευθύνεται σέ μαθητές ἡλικίας 10-16 ἐτῶν, πού διακρίνονται στόν Παγκριμαϊκό και Πανουκρανικό Διαγωνισμό γιά τήν Ἑλληνική Γλῶσσα, Ἱστορία και Πολιτισμό.

5. Ὑποτροφίες

Δίνουμε κάθε χρόνο ὑποτροφίες γιά μαθήματα Ἑλληνικῆς Γλῶσσας σέ ἄλλοδαπούς μέ τήν συνεργασία τοῦ Σχολείου Ἑλληνικῆς Γλῶσσας «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ», τοῦ Ἑλληνοβρετανικοῦ Κολλεγίου.

Στά προγράμματα αὐτά ἔχουν βελτιώσει τίς γνώσεις τους στήν Ἑλληνική Καθηγήτριες ἀπό τό Πανεπιστήμιο τῆς Τιφλίδας (Γεωργία), τό Πανεπιστήμιο Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν τῆς Μαριούπολης (Οὐκρανία) καθώς και σπουδαστές ἀπό πολλά μέρη τοῦ κόσμου.

Ἐπίσης, τά τρία τελευταία χρόνια παρέχουμε ὑποτροφίες στούς δύο καλύτερους φοιτητές τῶν τμημάτων Ἑλληνικῆς Φιλολογίας και Ἑλληνικῆς Γλῶσσας και Μεταφράσεως στό Πανεπιστήμιο Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν τῆς Μαριούπολης (Οὐκρανία) και στό Πανεπιστήμιο τῆς Τιφλίδας στή Γεωργία.

6. Ὑποστήριξη Κέντρων Διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς σέ ὅλο τόν κόσμο.

Ἐνισχύουμε μέ ἐκπαιδευτικό ὑλικό και χρήματα Κέντρα Διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς σέ ὅλο τόν κόσμο ἀναλόγως πρὸς τίς ἀνάγκες τους. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρουμε Σχολεῖα Ἑλληνικῆς Γλῶσσας στήν Κριμαία, στή Νότιο Ἰταλία, στή Βόρειο Ἡπειρο, στό Οὐζμπεκιστάν, στήν Κίνα, στή Βραζιλία κ.λπ.

7. Βοήθεια σέ ἄλλοδαπούς και ὁμογενεῖς φοιτητές στήν Ἑλλάδα.

Παρέχουμε ἠθική και ὑλική συμπαράσταση σέ ἄλλοδαπούς φοιτητές, πού σπουδάζουν στήν Ἑλλάδα και μαθαίνουν τήν Ἑλληνική, καθ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ ἔτους (γιά ἐξεύρεση οἰκίας, μερική ἀπασχόληση, σίτιση κ.λπ.).

8. Φιλοξενίες στήν Ἑλλάδα γιά ἐκμάθηση τῆς Ἑλληνικῆς.

Ἐκτός ἀπό τίς φιλοξενίες τῶν Ἑλληνοφῶνων τῆς Νοτίου Ἰταλίας, ὀργανώνουμε και φιλοξενίες ὁμογενῶν και ἄλλοδαπῶν, πού μαθαίνουν τήν Ἑλληνική Γλῶσσα.

9. Διαγωνισμός Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν

Ἀπό τό 1997 διοργανώνουμε κάθε χρόνο Διαγωνισμό Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, στόν ὁποῖο ἀρχικά συμμετεῖχαν μαθητές τῆς 3ης Λυκείου ἀπό τήν Ἑλλάδα και τήν Κύπρο. Ἀπό τό 2002 ὁ Διαγωνισμός ἔγινε Πανευρωπαϊκός μέ συμμετοχή ἀπό πολλές ἄλλες Εὐρωπαϊκές χώρες και μέ τήν συνεργασία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ὀμοσπονδίας Κλασικῶν Φιλολόγων «ΕΥΡΩΚΛΑΣΙΚΑ». Ἀπό τό 2006 μετά ἀπό πρόσκληση τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας ὁ Διαγωνισμός συνδιοργανώνεται μέ τό Ὑπουργεῖο, τό Εὐρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφῶν, τίς Ἐνώσεις Φιλολόγων και τήν Ἑλληνική Γλωσσική Κληρονομιά. Τό Διαγωνισμό θέτει ὑπό τήν Αἰγίδα του ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, και τόν στηρίζει ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων.

10. Ἐκδόσεις

Ἐκδίδουμε ἢ βοηθοῦμε στήν ἔκδοση βιβλίων, πού συμβάλλουν στή διάδοση τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας.

11. Συμμετοχή σέ Συνέδρια

Μετέχουμε στή διοργάνωση Συνεδρίων και ἄλλων ἐκδηλώσεων, πού ἔχουν σχέση μέ τήν Ἑλληνική Γλῶσσα. Ἐτοίμαστε συνδιοργανωτές ἀπό χρόνια τῶν Συνεδρίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας

Όρολογία.

12. Όμιλίες - Ήμερίδες

Όργανώνουμε όμιλίες και ήμερίδες για τό ειδικό, αλλά και τό εύρύ κοινό, μέ θέματα σχετικά μέ τήν Έλληνική Γλώσσα και τή διάδοσή της. Οί δύο πρόσφατες ήμερίδες μας (Ίανουάριος 2007 και 2008) είχαν ώς θέματα: «Η γλώσσα της διαφήμισης» και «Τά οικονομικά της διάδοσης της Έλληνικής Γλώσσας» αντίστοιχως.

ΕΝΤΟΝΕΝ Η ΠΟΝΤΙΑΚΗ WIKIPEDIA

Ή Ποντιακή Wikipedia είναι γεγονός!

Σίγουρα θά γνωρίζετε, αλλά και θά χρησιμοποιείτε τή Wikipedia (Γουικιπαίδεια), τήν ελεύθερη διαδικτυακή έγκυκλοπαίδεια, πού αναπτύσσεται συμμετοχικά από έθελοντές χρήστες και διαμορφώνει συνειδήσεις στην έποχή μας. Μέ γνώμονα τήν αγάπη για τόν Πόντο και ειδικότερα για τή διάλεκτο, τήν πλησιέστερη προς τήν αρχαία έλληνική γλώσσα, ή οποία συνεχίζει νά όμιλείται σήμερα, όπου υπάρχουν Πόντιοι, τήν 23η Σεπτεμβρίου 2007 τέθηκε σε λειτουργία από τρεις νέους ανθρώπους, ή δοκιμαστική έκδοση της Ποντιακής Wikipedia, μέ πρότυπο τήν έλληνική και τήν αγγλική.

Γιά τήν ιστορία κρίνεται σκόπιμο νά αναφερθοῦν οί συνιδρυτές αυτού του έργου, πού αποτέλεσαν και τό βασικό κορμό της προσπάθειας μέ δημιουργίες, έπεξεργασίες και βελτιώσεις τών κειμένων. Πρόκειται για τούς: Γρηγοριάδη Ήλία, Έλληνα όμογενή από τό

Oberhausen της Β. Ρηνανίας-Βεστφαλίας της Γερμανίας, μέ Ποντιακή καταγωγή από τήν πόλη του Κιλκίς, Παπαδόπουλο Δ. Ευστάθιο, Έλληνα απόδημο από τό Ellwangen της Βάδης-Βυρτεμβέργης της Γερμανίας, μέ Ποντιακή καταγωγή από τό Λουτροχώρι του Δήμου Σκύδρας Νομού Πέλλης και Γρηγορούδη Κωνσταντίνο από τή Θεσσαλονίκη, μέ καταγωγή από τήν Καππαδοκία. Δέκα μήνες αργότερα εντάχθηκαν στην αρχική ομάδα - κοινότητα και οί μη Πόντιοι αλλά θερμοί ύποστηρικτές τούτης της προσπάθειας Διακονικολάου Ζαχαρίας, από τήν Ίαλυσό-Ρόδου, ήλικίας 16 έτων (!!!) και Παλιουδάκης Άγγελος, από τήν Αθήνα.

Έπειτα από δεκαπέντε μήνες σκληρής και επίμονης δουλειάς, οί παραπάνω έκπλήρωσαν όλους τούς σχετικούς όρους πού θέτει τό διεθνές ίδρυμα της «Γουικιμίντια», τό όποιο είναι υπεύθυνο για κάθε προσπάθεια δημιουργίας νέας Wikipedia.

Αξίζει νά αναφερθεί πώς όλη ή παραπάνω προσπάθεια ποσοποιήθηκε, όπως προβλέπεται, από τό καθεστώς λειτουργίας της Wikipedia, μετά από σχετική αλληλογραφία και έπαφές πού είχε μέ τούς υπεύθυνους του ιδρύματος της «Γουικιμίντια», ό κ. Θεοφάνης Μαλκί-

δης, Δρ. Κοινωνικών Ἐπιστημῶν.

Ἔτσι, τὴν 7ῃ Ἰανουαρίου 2009, δόθηκε ἡ σχετική ἔγκριση γιὰ τὴν κανονική ἔκδοση τῆς Ποντιακῆς Wikipedia σὲ δική της ἀνεξάρτητη σελίδα καὶ ἀπὸ τὴν 5ῃ Μαρτίου ἄρχισε ἡ κανονική της λειτουργία στὴ σελίδα:

<http://pnt.wikipedia.org/>

Λέγοντας «ποντιακή», ἐννοοῦμε ὅτι τὰ ἄρθρα τῆς συγκεκριμένης ἐγκυκλοπαίδειας γράφονται ἀποκλειστικά στὴν ποντιακή διάλεκτο. Στόχος εἶναι φυσικά νά γίνει ἕνας συνδυασμός τῆς νέας τεχνολογίας καὶ τῆς παλιᾶς συνήθειας (παράδοσης, γνώσης καὶ ἱστορίας) μὲ τὸν καλύτερο δυνατό τρόπο. Ἔτσι ὥστε νά μπορεῖ νά ἀνατρέχει στὸ ἔξῃς ὁ κάθε ἐνδιαφερόμενος, πού θέλει νά ἐξασκήσει τίς γνώσεις του στὴν ποντιακή διάλεκτο καὶ παράλληλα νά

καλυφθοῦν κυρίως τὰ «ποντιακά θέματα» καὶ ὄχι μόνο.

Ἡ Ποντιακὴ Wikipedia («ἀνοιχτόν ἐγκυκλοπαίδεια γράφεται καὶ τρανεῖν ἀπ' ἀτείνες πού θέλνε») δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸ μηδέν καὶ σήμερα κατάφερε νά ἔχει τὴ δική της στέγη καὶ νά περιέχει πολλὰ ἄρθρα.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἐκπροσωπεῖ πλέον ἐπάξια τὸν Ποντιακὸ Ἑλληνισμό, ἀλλὰ καὶ μέσφ αὐτοῦ τὸν Οἰκουμενικὸ Ἑλληνισμό, μέσα στὴ μεγάλη καὶ παγκοσμίου φήμης οἰκογένεια τῆς Wikipedia.

Ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα τὸ θέμα, μετὰ τὴν ἐπίσημη ἔγκριση γιὰ τὴ λειτουργία τῆς ἱστοσελίδας, ἀποκτᾷ ἄλλη βαρῦτητα καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτό, τὰ μέλη τῆς κοινότητας καλοῦν ὅλους ὅσοι γνωρίζουν τὴν ποντιακή, νά στηρίζουνε τὴν προσπάθεια αὐτὴ καὶ νά συνεισφέρουν στὴν Ποντιακὴ Wikipedia, ἡ ὁποία εἶναι πλέον κοινὸ κτῆμα ὅλων τῶν Ἑλλήνων Ποντίων καὶ Ποντιόφωνων παγκοσμίως.

Μέ τὴν Ποντιακὴ Wikipedia, τῆς ὁποίας ἡ ἄδεια ἐπίσημης λειτουργίας δόθηκε παράλληλα μὲ τὴν ἀναφορά στὸν Ἀτλαντα γλωσσῶν τῆς UNESCO γιὰ τὴν ποντιακὴ διάλεκτο, πραγματοποιήθηκε ἕνα σημαντικότερο βῆμα γιὰ τὴ διάσωση καὶ παράλληλα διάδοση τῆς, σχεδόν τριῶν χιλιετιῶν, ἀρχαιοελληνικῆς αὐτῆς διαλέκτου, στίς γενεές τοῦ μέλλοντος.

Ἡ Ρωμανία καὶ ἂν ἐπέρασεν, ἀνθεὶ καὶ φέρει κι ἄλλο. Ἐγείαν καὶ εὐλογίαν.

«ΘΕΛΕΙ ΑΡΕΤΗΝ ΚΑΙ ΤΟΛΜΗΝ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»

Στήν εποχή μας είναι ιδιαίτερα έμφανής η διάβρωση των ήθικων αξιών, των πατροπαράδοτων ιδανικών μας και ιδιαίτέρως αυτού του πατριωτισμού.

Η αγάπη για την πατρίδα θεωρείται πλέον έννοια παρεξηγημένη, ενώ συστηματική είναι η προσπάθεια εδω και δεκαετίες αφελληνισμού των νέων γενεών. Τά ελληνικά συμφέροντα και δίκαια του έθνους μας βάλλονται τόσο από τους γείτονές μας, όσο και από τις Μεγάλες Δυνάμεις των ημερών μας, και μερικές φορές έντελως απροκάλυπτα. Είναι όμως πρωτοφανής και έξοργιστική συνάμα και η παθητική στάση του ελληνικού λαού εν γένει.

Τό κλίμα αυτό είναι ακόμη πιο έντονο στον χώρο του Πανεπιστημίου, όπου, δυστυχώς, ένα ελάχιστο ποσοστό φοιτητών συγκεκριμένων πολιτικών ομάδων καταφέρνει, χωρίς μεγάλη δυ-

δουν τό αντιπατριωτικό πνεύμα των ημερών μας.

Μέ λύπη άκούμε συναδέλφους μας νά μιλοῦν ύποτιμητικά καί νά χλευάζουν θέματα ύψίστης σημασίας γιά τόν Έλληνισμό, ὅπως τό μακεδονικό, τό βορειοηπειρωτικό ἢ τό κυπριακό, παρουσιάζοντάς τα, εἴτε ὡς ἀνύπαρκτα κυήματα τῆς φαντασίας μας, εἴτε ὡς ξεπερασμένες, παλαιομοδίτικες ιδέες, ἀπομεινάρια τοῦ ὄνειρου τῆς «Μεγάλης Ἑλλάδας». Ἐνώ ὅσοι ὑπερασπίζονται καί προσπαθοῦν νά καταδείξουν τή σημασία τέτοιων ζητημάτων θεωροῦνται, στήν καλύτερη περίπτωση, γραφικοί, στιγματίζονται καί ὑψίστανται κάποτε τίς συνέπειες γιά τήν ὑπόλοιπη φοιτητική ζωή τους.

Νά ἀναφέρω παραδείγματα; Τόλμησε πρόσφατα φοιτήτρια νά ὑπερασπιστεῖ καθηγητῆ τῆς Σχολῆς, ὁ ὁποῖος χλευαζόταν μεταξύ τῶν φοιτητῶν, ἐπειδή μάζευε ὑπογραφές ἀπό συναδέλφους του γιά τό μακεδονικό ζήτημα. Οἱ ἀντιδράσεις; «Υπάρχουν πολύ σημαντικότερα ζητήματα μέ τά ὁποῖα πρέπει νά ἀσχοληθεῖ ἡ κοινονία» ἢ «καί πῶς ξέρεις εἰσὺ ὅτι δέν εἶσαι

Θεωρούμαστε γελοιοί, ἐπειδή ἀγαπάμε τήν Ἑλλάδα καί ὑπερασπιζόμαστε τήν ἱστορία της καί τήν ἀλήθεια! Θεωρούμαστε σκληροπυρηνικοί ἔθνικιστές καί φερέφωνα ἀκράϊων ἀντιλήψεων, ἐπειδή ἀγαπάμε τόν τόπο μας!

σκολία, νά ἐπιβάλλει τίς ἀνθελληνικές ἀπόψεις του στό ξεθωριασμένο ἀπό ιδανικά καί ἀξίες σύνολο. Καί ἂν λάβουμε ὑπόψη μας τήν ἀνιστορησία πού διακρίνει ἀκόμη καί πολυδιαβασμένους συμφοιτητές μας, μάζες ὀλόκληρες παραπληροφοροῦνται, ὀδηγοῦνται στήν πλάνη ὅσον ἀφορᾷ μείζονα ἔθνικά μας ζητήματα καί εἴτε ἐπαναπαύονται καί ἐφησυχάζουν εἴτε, χωρίς νά τό καταλαβαίνουν καί οἱ ἴδιοι καμιά φορά, διαδί-

ολαβομακεδόνας;». Περιστό νά πῶ ὅτι ἀπό τότε, σέ ἀνύποπτο χρόνο, μιλοῦσαν μέ εἰρωνικά εἰς βάρος της ὑπονοούμενα, τοῦ τύπου «Μακεδονία ξακουστή τοῦ Μπρατισλάβου (sic) ἢ χώρα» ἢ «Ξέρεις τό ξενοδοχεῖο Μακεντονίγιε Παλλάς;» καί ἄλλα παρόμοια.

Θεωρούμαστε γελοιοί, ἐπειδή ἀγαπάμε τήν Ἑλλάδα καί ὑπερασπιζόμαστε τήν ἱστορία της καί τήν ἀλήθεια! Θεωρού-

μαστε σκληροπυρηνικοί εθνικιστές και φερέφωνα άκραιών αντιληψεών, επειδή αγαπάμε τόν τόπο μας! Προσωπική μου άποψη: αν είναι εθνικισμός τό νά είμαι έτοιμη νά κάνω οποιαδήποτε θυσία γιά τήν πατρίδα μου, άς μέ άποκαλέσουν και εθνικίστρια. Αν είναι εθνικισμός τό νά είμαι πρόθυμη νά χύσω τό αίμα μου υπέρ βωμών και έστιών, άς στιγματιστώ ως εθνικίστρια. Αν είναι εθνικισμός τό νά θέλω, όταν πεθάνω, τή γαλανόλευκη στόν τάφο μου επάνω, τότε είμαι ή χειρότερη εθνικίστρια πού γεννήθηκε ποτέ!

Δυστυχώς όμως και έμεις, πού οί γονείς μας μάς μεγάλωσαν μέ έλληνικές άξίες, μένουμε μόνο στά λόγια. Μπορεί νά ένθουσιαζόμαστε στίς εθνικές γιορτές, νά άγανακτούμε γιά τήν έπικρατούσα κατάσταση, αλλά άρκούμαστε στό νά παραπονηθούμε μεταξύ μας ή νά καταδικάζουμε τίς κυβερνήσεις μας από τήν πολυθρόνα. Όφείλουμε νά συνειδητοποιήσουμε ότι είναι καθήκον όλων μας

και του καθενός μας ξεχωριστά, πρώτον, νά ενημερωθούμε επί τών εθνικών μας ζητημάτων, νά μη διστάσουμε νά υπερασπιστούμε τήν πατρίδα μας μέ τόν έστω και φτωχό μας λόγο, άψηφώντας τίς συνέπειες. Τρίτον, νά οργανώσουμε παρά τίς αντίξοες συνθήκες τής έποχής τήν ενημέρωση τής κοινωνίας μας.

Έχουμε, δυστυχώς, ξεχάσει ότι ένα από τά βασικά χαρακτηριστικά του Χριστιανού είναι ή δράση, πού σημαίνει φλόγα, παλμός, ενεργητικότητα, αντίσταση στό ρεύμα τής άπόλυτης έξομοίωσης και ίσοπέδωσης. Κάποτε έλεγε ο ποιητής: «νιώθω γιά σέ, πατρίδα μου, στά σπλάχνα χαλασμό». Μπορούμε νά τό πούμε και έμεις σήμερα, νά τό νιώσουμε, νά τό κάνουμε πράξη, βίωμά μας; Τότε, άς είμαστε λίγοι κι άς όρθώνονται μπροστά μας βουνό οί αντιδράσεις και τά έμπόδια, ή φωνή μας είναι βέβαιο ότι θά άκουστεί, γιατί είναι ή φωνή τής αλήθειας και του δικαίου.

Κάποτε, σέ ένα αυτοκόλλητο αναρχικών οργανώσεων πού είχε κυκλοφορήσει γραφόταν: «Έσείς πού μιλάτε γιά Θεούς και πατρίδες, δέν σάς περιμένουμε· σάς ψάχνουμε!». Άπαντούμε: οί απειλές δέν μάς τρομάζουν, γιατί γνωρίζουμε πολύ καλά πώς «θέλει άρετήν και τόλμην ή έλευθερία», γνωρίζουμε τό χρέος μας απέναντι στήν Έλλάδα μας και θά κάνουμε ό,τι είναι δυνατόν, προκειμένου νά διαφυλάξουμε ως άλλο ψήγμα χρυσοῦ τήν εθνική συνείδηση τόσο στίς δικές μας καρδιές, όσο και τών συναδέλφων μας.

Εύχαριστώ

Χρ. Άμ. (Φοιτήτρια Ίατρικής Α.Π.Θ.)

Ανατύπωση από τό περιοδικό «Δράση» (τεύχος 457, ΜΑΡΤΙΟΣ 2008)

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Τόν τελευταίο καιρό γίνεται πολύς λόγος για τό θέμα των μεταφράσεων των λειτουργικών κειμένων της Ἐκκλησίας σέ γλώσσα περισσότερο προσιτή στόν σημερινό κόσμο.

Στό μικρό αὐτό ἄρθρο ἐξετάζεται κατά πόσον μία ἐνδεχόμενη μετάφραση των λειτουργικών κειμένων θά βοηθήσει, καί ἂν ἐπομένως εἶναι σκόπιμη ἢ καί θεμιτή ἡ προσπάθεια αὐτή.

Ἀκούγεται συχνά ἡ ἀποψη ὅτι οἱ σημερινοί νέοι ἀδυνατοῦν νά συμμετάσχουν στή λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας καί αἰτία εἶναι ἡ λειτουργική γλώσσα. Δέν ὑπάρχει βέβαια καμμία ἀμφιβολία ὅτι οἱ σημερινοί νέοι, δεχόμενοι τή σύγχρονη «ἐκπαίδευση τῆς ἀμάθειας», εἶναι γλωσσικά ὑπανάπτυκτοι καί ἀποκομμένοι ἀπό τίς ἱστορικές ρίζες τους. Χωρίς νά ἐξετάζουμε ἐδῶ τά αἴτια τῆς θλιβερῆς αὐτῆς πραγματικότητας, συμφωνοῦμε κατ' ἀρχήν ὅτι θά πρέπει νά τους βοηθήσουμε ὅσο μπορούμε, ὥστε νά κατανοοῦν καί αὐτοί τά λειτουργικά κείμενα καί νά συμμετέχουν στή Θεία Λατρεία.

Θεωροῦμε ὅμως ὅτι εἶναι μεγάλο λάθος ἡ «λύση» τῆς μεταγλωττίσεως των ἱερῶν κειμένων. Διότι, ὅπως ἔχει ἀποδειχθεῖ, «ἡ ὅποια μετάφραση θά προδώσει δραματικά τή νοηματική ἐμβέλεια τοῦ πρωτοτύπου καί θά δυσχεράνει σέ μεγάλο βαθμό τή διανοητική κατανόησή τῆς ἀντί νά τήν διευκολύνει». Οἱ λόγοι εἶναι πολλοί: Ἡ δημοτική ὑστερεῖ σέ ἐκφραστικές δυνατότητες σέ σχέση μέ τόν ἀρχαῖο ἑλληνικό λόγο. Ἀδυνατεῖ ἐπίσης νά ἀποδώσει μέ τήν ἴδια νοηματική πυκνότητα τίς μετοχές καί τά ἀπαρέμφρατα, ὅπως καί τίς

λεπτές ἐννοιολογικές ἀποχρώσεις των ἐμπρόθετων προδιορισμῶν (Βλ. *Φώτης Σχοινᾶς, Λειτουργική Γλώσσα, σελ. 43-5*).

Τό κυριότερο ὅμως εἶναι ἡ ἀπόδοση των δογματικῶν ἐκφράσεων. Πῶς εἶναι δυνατόν νά μεταφραστοῦν οἱ ὄροι οὐσία, φύση, ὑπόσταση, πρόσωπον, ἐνέργεια, κλπ. χωρίς τόν κίνδυνο τῆς αἰρετικῆς ἀποκλίσεως; Οἱ ἅγιοι Πατέρες, πού ὑπέστησαν διωγμούς καί μαρτύρια γιά νά κρατήσουν ἀνόθευτη τήν πίστη, διατύπωσαν τούς ὄρους αὐτούς μέ θεῖο φωτισμό. Καί θά προσπαθήσουμε ἐμεῖς νά ἐπαναδιατυπώσουμε τήν πίστη μέ ἄλλους ὄρους πῶς «σύγχρονους»; Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης ἐπισημαίνει τόν κίνδυνο τῆς γλωσσικῆς ἀλλαγῆς στούς δογματικούς ὄρους: «Ἐπί τοῦ θεοῦ δόγματος οὐκέτι ὁμοίως ἀκίνδυνος ἡ διάφορος χρῆσις των ὀνομάτων. Οὐ γάρ μικρόν ἐνταῦθα τό παρά μικρόν (PG 45, 120C). Δέν εἶναι δύσκολο νά φαντασθοῦμε πόσες αἵρέσεις μπορούν νά παρεισφίξουν μέσα στά πλήρως μεταφρασμένα λειτουργικά κείμενα, τίς ὁποῖες κανεῖς δέν θά εἶναι εὐκόλο νά ἀντιληφθεῖ. Ὁ ἀπλός πιστός μάλιστα, δέν θά εἶναι πλέον σέ θέση νά διακρίνει ἀνάμεσα σέ ἕναν μεταφρασμένο ὕμνο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, σέ ἕναν νεοσύνθετο (διότι θά ὑπάρξουν καί τέτοιοι), καί στά προτεσταντικά τραγούδια (πού κυκλοφοροῦν ἀνωνύμως).

Ἄν, πάλι, πρόκειται νά ἀφήσουμε τούς θεολογικούς ὄρους ἀνέπαφους (ὅπως διατείνονται κάποιοι συντηρικότεροι), τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐπεμβάσεως θά εἶναι ὁ ψιλός κλιτικός ἐκδημοτικισμός τους καί ἡ συντακτική ἀπλοποίηση τῆς προτάσεως. Δηλαδή, χωρίς νά βοηθοῦμε οὐσιαστικά στήν κατανόηση τοῦ κειμένου, ἐξοστρακίζουμε ἀπό τή λειτουργι-

κή χρήση τήν αποστολική καί πατερική γλώσσα, μέ όλες τίς βαρύτατες συνέπειες πού αὐτό συνεπάγεται.

Ἄντί, λοιπόν, νά προσπαθοῦμε νά «διευκολύνουμε» τούς νέους, κατεβάζοντας τό ὑψηλό γλωσσικό επίπεδο τῆς Λατρείας, εἶναι προτιμότερο νά τούς βοηθήσουμε, ὥστε μέ ἐλάχιστο κόπο νά μποροῦν νά κατανοοῦν τή γλώσσα τοῦ πρωτοτύπου, ἀναβαθμίζοντας ἔτσι καί τό γλωσσικό τους επίπεδο. Ὅσοι αισθάνονται δυσκολία στή γλωσσική κατανόηση τῆς Θείας Λειτουργίας - ἡ ὁποία θεωρεῖται καί εἶναι τό κέντρο τῆς ζωῆς μας - ἄς ἀφιερῶσουν λίγο χρόνο ἰδιωτικά στή μελέτη τῆς, δηλαδή τή μετάφραση καί ἐρμηνεία τῆς, καί ἄς παραμείνει ἡ τέλει τῆς στούς Ναοῦς ὡς ἔχει, στήν παραδεδομένη γλωσσική μορφή.

Τό Ἑλληνόπουλο, πέρα ἀπό τή γνώση τῆς νεοελληνικῆς, θά πρέπει νά ἐξοικειωθῆ στήν κατανόηση (ὄχι βέβαια στήν πλήρη ἐκμάθηση) καί παλαιότερων μορφῶν τῆς ἐνιαίας ἑλληνικῆς γλώσ-

πλησιέστερη στή νεοελληνική, καί β) ὅτι γιά τήν κατανόησή τῆς δέν χρειάζονται σπουδές φιλολογίας. Ἄρκει ὁ συχνός ἐκκλησιασμός μέ λίγο ἐνδιαφέρον καί προσοχή. Ἡ συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενη μορφή τῆς, μάλιστα, εἶναι ἕνα ἐπιπλέον στοιχείο πού διευκολύνει τήν κατανόησή τῆς.

Ἡ ἐξοικείωση μέ τή λειτουργική γλώσσα (ὅπως καί μέ κάθε ἀντικείμενο μαθήσεως) ἀπαιτεῖ τή συνεχῆ τριβή μέ αὐτήν. Ὅπως ἔχει λεχθεῖ πολύ σωστά, ὁ ἀραιός ἐκκλησιασμός δέν ὀφείλεται στό «ἀκατανόητον» τῆς λειτουργικῆς γλώσσας ἀλλά ἀντίστροφα: δέν κατανοοῦμε τή λειτουργική γλώσσα, ἐπειδή δέν ἐκκλησιαζόμαστε. Αὐτή εἶναι ἡ πικρή ἀλήθεια, καί μάταια προσπαθοῦμε νά θεραπεύσουμε ἕνα κακό μέ λανθασμένη διάγνωση καί μέ ἀκόμη πῶ λανθασμένη θεραπεία. Θά ἐλκύσουμε τούς ἐκτός Ἐκκλησίας νέους, ὅταν τούς πλησιάσουμε μέ πραγματική ἀγάπη, καί ὄχι, ὅταν ἀλλοιώσουμε τή γλώσσα τῆς Θείας Λα-

Οἱ ἅγιοι Πατέρες, πού ὑπέστησαν διωγμούς καί μαρτύρια γιά νά κρατήσουν ἀνόθευτη τήν πίστη, διατύπωσαν τούς ὅρους αὐτούς μέ θεῖο φωτισμό. Καί θά προσπαθήσουμε ἐμεῖς νά ἐπαναδιατυπώσουμε τήν πίστη μέ ἄλλους ὅρους πῶ «σύγχρονους» ;

σας. Εἶναι ἀπαράδεκτο, νά μὴν εἶναι σέ θέση νά κατανοῆσει, καί ὡς ἐκ τούτου νά ἀποστρέφεται, τό Εὐαγγέλιο, τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο, τόν Παπαδιαμάντη, κ.λπ. Τοῦτο πρέπει νά μᾶς προβληματίζει ὅλους, καί νά ἀποτελεῖ μέριμνα τῆς πολιτείας ἀλλά καί τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐδῶ θά θέλαμε νά ἐπισημάνουμε πολύ ἐπιγραμματικά: α) ὅτι ἡ λειτουργική γλώσσα δέν εἶναι ἡ καθ' αὐτό ἀρχαία ἑλληνική γλώσσα ἀλλά ἀπλούστερη μορφή τῆς,

τρείας. Κάτι τέτοιο προσπάθησε νά κάνει καί ἡ Ἀγγλικανική ἐκκλησία καί πέτυχε ἀκριβῶς τό ἀντίθετο (Βλ. *Γέροντος Σωφρονίου, Ὁψόμεθα τόν Θεόν, σελ. 375*).

Ὅσο γιά τούς ἐκκλησιαζόμενους πιστούς, ἄρκει τό ἐμπνευσμένο κήρυγμα τοῦ ἱερέως στή Θεία Λειτουργία. Διότι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος πιστεύει καί ἔχει ζήλο καί καλή διάθεση, ἀκόμη καί ἀγράμματος νά εἶναι, ὁ Θεός θά τόν φωτίσει καί θά τόν ὀδηγήσει στή βίωση τῆς Θείας Λατρείας, κάτι πολύ ἀνώτερο ἀπό τήν ἀπλή κατα-

νόση της. Οί παππούδες μας -άνθρωποι κατά κανόνα όλιγογράμματοι- ποτέ δέν διαμαρτυρήθηκαν γιά τή λειτουργική γλώσσα. Αισθάνονταν μάλιστα ώς ζωτική ανάγκη τόν συχνό έκκλησιασμό. Τί ήταν αυτό πού τούς τραβούσε στην Έκκλησία, έφ' όσον δέν «καταλάβαιναν» τά περισσότερα από τά εκεί λεγόμενα;

Άξίζει νά προσέξει κανείς τό Κολλυβά-

Πατήρ τής Έκκλησίας καί Διδάσκαλος του Γένους, άν καί μετέφρασε άγίους Πατέρες, ποτέ δέν μετέφρασε λειτουργικά κείμενα. Μόνο τά έρμήνευσε. Άνάλογη ύπήρξε καί ή δράση όλων τών Κολλυβάδων Πατέρων καί του άγίου Κοσμά του Αίτωλου, ό όποιος επέμενε τόσο πολύ στην ίδρυση σχολείων.

Τό φωτεινό παράδειγμα τών άγιών

δικο κίνημα, πού ούσιαστικά ύπήρξε ένα κίνημα πνευματικής καί λειτουργικής αναγεννήσεως. Η έποχή τής Τουρκοκρατίας ήταν, γλωσσικά τουλάχιστον, σέ χειρότερη κατάσταση από τή σημερινή, άφου ό χριστιανικός λαός ήταν τελείως άπαιδευτος. Οί Κολλυβάδες Πατέρες όμως, πού έργάστηκαν σέ τόσο αντίξοες συνθήκες, ποτέ δέν έθεσαν θέμα άπλοποιήσεως τής λειτουργικής γλώσσας. Ό άγιος Νικόδημος ό Άγιορείτης, μέγας

Πατέρων μäs καθοδηγεί στό σκοτάδι τής σημερινής έποχής, όπου τά πάντα κρίνονται καί κοσκινίζονται από τήν τετράγωνη λογική του μεταπτωτικού άνθρώπου. Μäs διδάσκει ότι ή κατανόηση τών λειτουργικών κειμένων δέν είναι ζήτημα γλωσσικής άπλοποιήσεως, αλλά έρμηνευτικής έμβαθύνσεως, συνειδητής εύλάβειας καί θείου φωτισμού.

Οί σύγχρονοι Έλληνες είμαστε φορείς μακραιώνης παραδόσεως καί έχουμε με-

γάλη ευθύνη νά τή διατηρήσουμε. Καί μόνο γιά τή γλώσσα μας, θά πρέπει νά θεωρούμε τό γεγονός ότι γεννηθήκαμε Έλληνες ώς μία μεγάλη δωρεά τοῦ Θεοῦ, καί αὐτό δέν ἀποτελεῖ ἐθνικιστική ἔξαρση. Ἀπλῶς ἀναγνωρίζουμε τίς θείες δωρεές καί συνειδητοποιοῦμε τήν ευθύνη μας.

Δέν εἶναι καθόλου τυχαίو, ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοί, ότι τό εὐαγγέλιο γράφτηκε στήν Ἑλληνική γλώσσα. Γράφει σχετικά ό πατήρ Γεώργιος Φλωρόφοκυ: «ὑπῆρχε τόσο λίγη «συμπωματικότητα» στήν «ἐκλογή» τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ὅση ὑπῆρχε στό γεγονός ότι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν (Ἰωάν. 8', 22). «Ἡ Ἐκκλησία στόν καθορισμό τῶν δογμάτων ἐξέφρασε τήν ἀποκάλυψη μέ τή γλώσσα τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας» (Δημιουργία καί Ἀπολύτρωση, σ. 35-6). Εἶναι φανερό ότι ἡ γλώσσα πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μας ἐπί τόσους αἰῶνες στήν Λατρεία εἶναι ἡ καλύτερη γιά νά ἀποδώσει τά λειτουργικά κείμενα, λόγω τῆς ἱεροπρέπειας, τῆς ἀκρίβειας καί τῆς λογικότητός τῆς (θέματα πού ἡ ἀνάlysή τους ξεφεύγει ἀπό τά ὅρια τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἄρθρου).

Οἱ μεταφράσεις στίς ξένες γλώσσες εἶναι ἀπαραίτητο φυσικά νά γίνουν, παρ' ὄλη τήν ἀναπόφευκτη φθορά καί πτώχευση πού ἐπέρχεται. Καί στίς περιπτώσεις ὅμως αὐτές, ὁ μεταφραστής θά πρέπει νά μὴν ἀρκεῖται στήν κατά τό δυνατόν τελειότερη ἀνθρώπινη γνώση, ἀλλά νά ἐμφορεῖται ἀπό τό ἴδιο Ἅγιο Πνεῦμα πού εἶχαν οἱ Πατέρες οἱ ὁποῖοι συνέγραψαν τίς Θείες Λειτουργίες, ὥστε νά μὴν ἀδικήσει τό κείμενο καί τούς πιστούς. Ὅσο γιά τή μεταγλώττιση στή νέα ἑλληνική (πού σημειωτέον εἶναι πολύ πλησιέστερη στή λειτουργική γλώσσα

ἀπ' ὅτι οἱ ολαβικές γλώσσες στά ἀρχαία ολαβονικά), θεωροῦμε ότι εἶναι ὄχι μόνο περιττή ἀλλά καί πολύ ἐπιζήμια.

Ἐχει ἀποδειχτεῖ ότι οἱ Πατέρες τοῦ Δ' αἰῶνος, οἱ ὁποῖοι καί συνέγραψαν τίς ἱερές Λειτουργίες πού τελοῦμε μέχρι σήμερα, δέν χρησιμοποίησαν τή δημώδη γλώσσα τοῦ καιροῦ τους, ἀλλά ἐπέλεξαν συνειδητά, τόσο γιά τήν κυρηγματική ὅσο καί (πολύ περισσότερο) γιά τή λειτουργική γλώσσα, τήν ἀρχαιότροπη γλωσσική ἔκφραση. Ὁ λόγος, γιά τόν ὁποῖο οἱ ἅγιοι Πατέρες ἔκαναν αὐτήν τήν ἐπιλογή, δέν ἦταν τόσο ἡ ἀνωτερότητα τῆς γλωσσικῆς αὐτῆς ἐκφράσεως (διότι καί ἡ τότε ὀμιλουμένη δέν εἶχε χάσει, ὅπως ἡ νεοελληνική τό ἀπαρέμφατο καί τή μετοχή, καί συνεπῶς διατηροῦσε τήν ἀκρίβεια, λιτότητα καί σαφήνειά τῆς). Πιστεύουμε πῶς ὁ κυριότερος λόγος εἶναι ότι ἤθελαν νά προσδώσουν μία ἱεροπρέπεια στά λειτουργικά κείμενα μέ ἕναν γλωσσικό τύπο πού δέν χρησιμοποιεῖτο γιά τίς ὑποθέσεις τῆς ἀπλῆς καθημερινότητας. Καί αὐτό εἶναι κάτι πού θά πρέπει νά λάβουν σοβαρά ὑπόψιν τους οἱ σημερινοί ὀπαδοί τῆς μεταγλωττίσεως, ἂν δέν θέλουν νά δημιουργοῦν ἀνεπιθύμητους συνειρμούς στουςς πιστούς, καί νά τούς προξενοῦν διάσπαση καί εὐθυμία μέσα στόν ἱερό Ναό! Κατά τήν ἔκφραση τοῦ Γέροντος Σωφρονίου, θά γεννῶνται «ἐν τῇ ψυχῇ καί τῷ νοῖ τῶν παρευρισκομένων ἀντιδράσεις κατωτέρου ἐπιπέδου» (Ὁψόμεθα τόν Θεόν, σελ. 376).

Ἐάν ἡ σημερινή τάση μεταγλωττίσεως καί ἀπλοποιήσεως τῶν πάντων ὑπῆρχε στά χρόνια τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, μπορούμε βέσιμα νά ὑποθέσουμε, ἀπό ὅσα προαναφέρθηκαν, ότι θά εἶχε καταδικασθεῖ. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἴσως θά ἐπαναλάμβανε: «Οὐδέ σοφίας ἀνθρώπινης δεῖται ἡ θεία Γραφή

πρός τὴν κατανόησιν τῶν γεγραμμένων, ἀλλὰ τῆς τοῦ Πνεύματος ἀποκαλύψεως» (PG 53, 175). Τό Ἅγιο Πνεῦμα ὅμως δέν λείπει ποτέ ἀπό τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι, καί οἱ σύγχρονοι θεοφόροι Πατέρες καί φωτισμένοι Γέροντες ἔχουν ἐκφρασθεῖ ἤδη γιά τό θέμα αὐτό.

Ὁ μακαριστός Γέροντας Σωφρόνιος, στό γνωστό κεφάλαιο «Περί τῆς λειτουργικῆς γλώσσης» τοῦ βιβλίου του Ὁψόμεθα τόν Θεόν, ἀναιρεῖ μέ κατηγορηματικό τρόπο τούς «ἄτοπους ἰσχυρισμούς περί τοῦ διήθεν ἀκατανόητου» τῆς λειτουργικῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καί καλεῖ νά μείνουμε πιστοί σ' αὐτήν. Λέγει μεταξὺ ἄλλων ὁ Ρώσος (!) αὐτός Πατήρ: «Ἡ Λειτουργία, ὡς τό κορυφαῖον μέσον ἀναφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν Θεόν, εἶναι φυσικόν νά ἔχη ὡς ἐκφραστικόν ὄργανον τὴν κατά τό δυνατόν τελειότεραν γλώσσαν (ἐνν. τὴν ἀρχαία ἑλληνική). Ἡ ἐπί τοσοῦτον χρόνον χρησιμοποιηθεῖσα καί καθαγιασθεῖσα γλώσσα τῆς θείας Λειτουργίας» εἶναι ἀδύνατον νά ἀντικατασταθῇ ἄνευ οὐσιώδους βλάβης αὐτῆς ταύτης τῆς λατρείας».

Ὁ μακαριστός Γέροντας Παῖσιος ἦταν καί αὐτός ἀντίθετος μέ τή σημερινή «λειτουργική ἀναγέννηση». Ἐλεγε ὅτι μέ τίς μεταφράσεις τῶν λειτουργικῶν κειμένων θά ἀποκοπῆ ὁ λαός μας ἀπό τή γλώσσα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῶν Πατέρων, καί ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά ἀποδοθοῦν πλήρως οἱ ὅροι καί οἱ ἔννοιες τῶν κειμένων αὐτῶν στή δημοτική, πολύ περισσότερο ἀπό μή ἁγίους. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικά ὅτι, ὅταν τό 1982 ἐπρόκειτο νά κυκλοφορήσει τό βιβλίον τοῦ Ἱερομονάχου Γρηγορίου *Ἡ Θεία Λειτουργία, Σχόλια*, ὁ Γέροντας δέν ἐπέτρεψε νά τυπωθῆ παράλληλα καί ἡ ἐτοιμασμένη μετάφραση τῆς Θείας Λειτουργίας, ὡς ἀπλό ἐρμηνευτικό βοήθημα, διότι αὐτή, ἔλεγε, «μπορεῖ κά-

ποτε νά χρησιμοποιηθεῖ ὡς ἀφορμή γιά μεταφράσεις στά λειτουργικά κείμενα»! Τί θά ἔλεγε ἄραγε ἂν ζοῦσε σήμερα;

Ὁ μακαριστός Γέροντας Πορφύριος, ἐνῶ ἦταν τελειόφοιτος μόλις Ἀ Δημοτικῶν, χάρη στόν ζήλο καί τὴν ἀγάπη του γιά τά λειτουργικά κείμενα, ἔμαθε ἀνάγνωση καί θεολογία ἀπό τὴν Ἁγία Γραφή (τῆς ὁποίας πολλά κεφάλαια εἶχε ἀποστηθίσει), τὴν Παρακλητικὴ καί τὰ Μηνιαῖα. Ἐφτασε νά γίνεῖ δοχεῖο τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, καί νά ξεπεράσει στή σοφία πολλούς θεολόγους καί ἐπιστήμονες. Συνιστοῦσε τὴν προσεκτικὴ καί διαρκῆ μελέτη τῶν ἀγιογραφικῶν καί ὑμνολογικῶν κειμένων, τὴ χρήση τοῦ λεξικοῦ καί τὴ σύγκριση μέ ἄλλα τροπάρια, γιά τὴν ἀνεύρεση τῆς ἔννοιας μιᾶς ἄγνωστης λέξης. Καί βέβαια, παρ' ὅλη τὴν εὐρύτητα τοῦ πνεύματός του, ποτέ δέν μίλησε γιά ἀνάγκη μεταφράσεως τῶν λειτουργικῶν κειμένων.

Πολύ σωστά ἔχει παρατηρηθεῖ ὅτι «ἡ λειτουργικὴ ἀναγέννηση εἶναι ἀπότοκος τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ πιστοῦ καί καθόλου ὑπόθεση Συνεδρίων καί Ἐπιτροπῶν. Τελεσιουργεῖται στό ἔνδον τῆς καρδίας τοῦ πιστοῦ κατόπιν πνευματικοῦ μόχθου καί ἐσωτερικῶν στεναγμῶν, συνεισκειροῦσης βεβαίως ἀπαραιτήτως καί τῆς θείας Χάριτος». Στή Θεία Λειτουργία «κατανοοῦμε», μέ τὴν πατερική σημασιολογικὴ ἐκδοχὴ τῆς λέξεως, τόσο ὅσο μᾶς ἐπιτρέπει ἡ καθόλου πνευματικὴ κατάστασή μας. Ἐπομένως τό κυρίως ζητούμενο γιά τὴ λειτουργικὴ ἀναγέννηση εἶναι ἡ διὰ τῆς μετανοίας καί τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ προσωπικὴ μας ἀναγέννηση» (Σχοινᾶς, ἐνθ. ἀν. σ. 47 καί 110). Καί ἡ ποιμαντικὴ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας σέ αὐτὴ τὴν ἀναγέννηση τῶν πιστῶν θά πρέπει κυρίως νά στοχεύει.

Συνοψίζοντας, θεωρούμε ότι τό θέμα της μεταγλωττίσεως τών κειμένων στη θεία Λατρεία είναι πολύ σοβαρό, διότι, έκτός από τή σύγχυση και τήν απώλεια της ιεροπρέπειας πού προξενείται, θραύεται όριστικά ή μακραιώνη συνέχεια της λειτουργικής γλώσσας, μέ τεράστιες άρνητικές συνέπειες. Καί είναι έντυπωσιακό ότι τό όλο κίνημα «λειτουργικής αναγέννησης» δέν ξεκινά

άπό τόν άπλό λαό (γιά χάρη του όποίου ύποτίθεται ότι γίνεται), αλλά άπό κάποιους καθηγητές, ιερείς και επίσκοπους. Μπορούν λοιπόν οί άνθρωποι αυτοί νά στεροϋν τό δικαίωμα άπό τό έκκλησίασμα νά δοξολογήσει, νά εύχαριστήσει και νά ίκετεύσει τόν Τριαδικό Θεό, μέ τίς ίδιες λέξεις πού χρησιμοποίησαν όλοι οί θεοφόροι Πατέρες μας; Πολύ φοβούμαστε ότι θά όδηγήσουν μέ τόν τρόπο αυτό σε δίχασμό τό έκκλησιαστικό πλήρωμα.

Ό άπλος λαός στην πλειονότητά του δέν έπιθυμεί τίς μεταφράσεις, έστω κι άν δέν είναι σε θέση νά καταλάβει καλά τά λειτουργικά κείμενα. Είναι χαρακτηριστικό ότι ή έγκύκλιος της Αρχιεπισκοπής, πού όριζε νά διαβάζεται τό Ευαγγέλιο και μεταφρασμένο στη θεία Λειτουργία, δέν στάθηκε δυνατόν νά εφαρμοσθεί λόγω της αντίδράσεως του κόσμου.

Ένα άλλο πρακτικό ζήτημα, στο όποιο ίσως δέν έχει δοθεί ή άπαιτούμενη προσοχή, είναι ότι, άπαξ και άνοιξει ή θύρα γιά τίς μεταφραστικές προσπάθειες, θά αρχίσει άμέσως και ό ανταγωνισμός και δίχασμός μεταξύ τών έπιδοξών μεταφραστών. Έδη σε μία Μητρόπολη είναι γνωστό ότι κυκλοφορούν δύο μεταφράσεις της Θείας Λειτουργίας, μέ πολλές και μεγάλες διαφορές μεταξύ τους. Άλλά ακόμη και μία μετάφραση νά επικρατούσε σε όλο τόν έλληνικό χώρο - πράγμα άδύνατον -, μετά άπό παρέλευση μιας δεκαετίας περίπου θά έθεωρείτο πλέον ξεπερασμένη, σύμφωνα μέ τά κριτήρια τών όπαδών της μεταγλωττίσης, λόγω της εξέλιξης της γλώσσας. Καί είναι άπρόβλεπτες όλες οί συνέπειες της απώλειας της καθιερωμένης λειτουργικής γλώσσας, τήν όποία θέλει νά έπιφέρει ό ού κατ' έπίγνωσιν μεταρρυθμιστικός ζήλος.

Μέ άφορμή τήν άναφορά τών δύο άνωτέρω μεταφράσεων της Θείας Λειτουργίας, αναφέρουμε μέ πολλή λύπη μας, ότι σ' αυτές (καθώς και σε άλλες μεταφράσεις λειτουργικών και άγιογραφικών κειμένων της ίδιας Μητροπόλεως) ύπάρχουν δυστυχώς πολλά και σοβαρότατα λάθη. Έ ή ύπόδειξη τους ξεφεύγει άπό τά όρια του παρόντος άρθρου. Θεωρούμε όμως ότι τό σοβαρότερο λάθος είναι αυτή ή όλη τάση γιά μεταγλωττίση τών ιερών κειμένων (διότι τά επί μέρους

γραμματικά, συντακτικά, τυπογραφικά, παρανοήσεως, ή και θεολογικά λάθη μπορεί κάποτε νά διορθωθούν).

Τό θλιβερότερο όμως στήν προκειμένη περίπτωση είναι ότι οι έν λόγω μεταφράσεις επιβάλλονται δυστυχώς μέ δυναστικό τρόπο νά τελούνται από τούς 'Ιερείς τής Μητροπόλεως. Καί βέβαια δέν ρωτήθηκε καθόλου τό πλήρωμα τών πιστών. Δικαιολογημένα λοιπόν τίθεται τό έρώτημα: Γιά ένα τόσο σοβαρό θέμα δέν θά έπρεπε πρώτα νά πάρει απόφαση ή 'Εκκλησία συνοδικώς (άν όχι ή Πανορθόδοξη Σύνοδος, τουλάχιστον τό Οικουμενικό Πατριαρχείο ή έστω ή 'Ιερά Σύνοδος τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος); Μπορεί ό καθένας πού θεωρεί άκατανόητη καί ξεπερασμένη τή λειτουργική γλώσσα νά συντάσσει μία μετάφραση καί νά τήν εκδίδει; Όποιοδήποτε αυτό είναι θέμα πού υπερβαίνει τά στενά όρια μίας Μητροπόλεως καί αφορά όλους τούς 'Ορθόδοξους "Ελληνες.

Στήν ιστορία τής 'Ελλαδικής 'Εκκλησίας παρουσιάστηκαν ανάλογα φαινόμενα, τό 1834 (όταν ή Βιβλική 'Εταιρεία έξεδωσε τήν Άγία Γραφή σέ μετάφραση του Νεόφυτου Βάμβα) καί τό 1901 (τά λεγόμενα Εύαγγελικά). Καί στίς δύο περιπτώσεις ή 'Ιερά Σύνοδος απέρριψε τίς μεταφράσεις. Ό σχετική απόφαση πέρασε στό έλληνικό Σύνταγμα του 1911 (άρθρο 2, παράγρ. 2) καί τροποποιήθηκε στήν άναθεώρηση του Συντάγματος τό 1976 ως έξης: «Τό

κείμενο τής Άγίας Γραφής τηρείται αναλλοίωτο. Η έπίσημη μετάφραση σέ άλλο γλωσσικό τύπο άπαγορεύεται χωρίς τήν έγκριση τής αύτοκέφαλης 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος καί τής Μεγάλης του Χριστού 'Εκκλησίας στήν Κωνσταντινούπολη (άρθρο 3, παράγρ. 3). Τί περισσότερο χρειάζεται γιά νά πεισθούν γιά τήν έλλειψη νομιμότητας όσοι προβαίνουν σέ αυθαίρετες μεταφράσεις (όχι μόνο τής Άγίας Γραφής αλλά καί τής θείας Λειτουργίας καί τών άλλων ιερών κειμένων), τίς εκδίδουν καί, τό χειρότερο, τίς επιβάλλουν;

Μέ πόνο ψυχής παρακαλούμε τήν 'Ιερά Σύνοδο νά λάβει κάποια απόφαση πού θά θέσει τέρμα στήν εκκλησιαστική αύτή άναρχία καί θά πάρη μία ξεκάθαρη θέση στήν όλοένα αύξανόμενη τάση μεταγλωτισσεως τών λειτουργικών κειμένων. Άς άπουρηθεί κάθε είδους μετάφραση από τή Θεία Λατρεία, καί άς χρησιμοποιηθεί μόνο ως έρμηνευτικό βοήθημα στό κήρυγμα καί τήν κατήχηση.

Η έγκατάλειψη τής λειτουργικής γλώσσας, μέ τήν όποία προσευχήθηκαν όλοι οι άγιοι Πατέρες μας, στήν Θεία Λατρεία - όπου είναι ή τελευταία περιοχή ζωντανής χρήσεως της - θά σημάνει τήν όριστική άποκοπή τών σύγχρονων 'Ελλήνων από τίς ρίζες τής παραδόσεώς μας, μέ τεράστιες άρνητικές συνέπειες.

Η εϋθύνη όλων μας είναι μεγάλη.

**Ίερομόναχος Άρσένιος, Ίερόν Κελλίον Γεννήσεως Θεοτόκου, Παναγούδα
Ίερομόναχος Γρηγόριος, Ίερόν Κελλίον Ίωάννου του Θεολόγου, Παναγούδα
Ίερομόναχος Εϋθύμιος, Καλύβη Άναστάσεως, Καψάλα
Άγιον Όρος**

«Κάθε ἄσκησις καὶ ἀγώνας πού δέν καταλήγει στὴν ἀγάπη μὲ πνεῦμα συντετριμμένον εἶναι μάταιος καὶ τὸ τέλος ἄχρηστο. Διότι δέν εἶναι δυνατόν νά γνωρισθεῖ κάποιος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ μὲ ἄλλη ἀρετὴ ἢ μὲ ἄλλη ἐντολὴ τοῦ Κυρίου παρά μόνο μὲ τὴν ἀγάπη».

(Ἁγίου Σιμεῶν Νέου Θεολόγου)

ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Πρός: -ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗ- ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ-ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΝ ΜΑΣ
Μοναστηρίου 225, 54628 Μενεμένη-Θεσσαλονίκη, τηλέφωνο: 2310 552207, τηλεμοιότυπο: 2310 552209

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

Τ. Κ.: ΠΟΛΗ: ΧΩΡΑ:

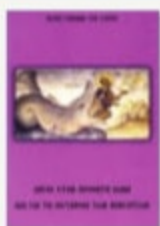
ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ΕΥΡΩ, ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: 40 ΕΥΡΩ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ: Eurobank, IBAN: GR4002603220000140200352972, BIC: EFGGBGRA

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΟΣΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ

Λόγος στον Προφήτη Ίωνά και για την μετάνοια των Νινευιτών.

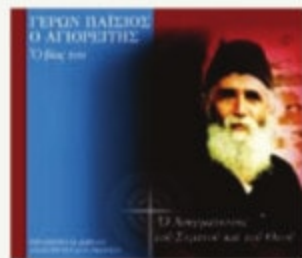
Διανέμεται ΔΩΡΕΑΝ

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΜΑΣ

Βιομετρικά διαβατήρια, Ήλεκτρονικές ταυτότητες...

Τιμή: 7 Ευρώ

ΒΙΟΣ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΑΪΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ
Ήπτικοακουστική ψηφιακή κασετίνα με τον βίο του Γέροντος Παΐσιου.

Διανέμεται ΔΩΡΕΑΝ

ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΜΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

www.enromiosini.gr

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ ΤΗΝ
ΑΧΕΛΩΟΣ TV
'ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ'

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΝΟΤΗΤΟΣ
ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ-ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΝ ΜΑΣ
«ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗ»

Τηλέφωνο: 2310 55 22 07, Email: contact@enromiosini.gr
www.enromiosini.gr